

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 77 · 11. mai
Sesjonen 2021–2022

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny vateringsordning med faste vateringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende vatering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 11. mai 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr.77):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentanten for Akershus, Anita Patel, tar nå sete.

Representanten Hans Andreas Limi vil framsette et representantforslag.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:00:21]: På vegne av stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen, Terje Halleland og meg selv vil jeg framsette et forslag om ny økonomisk politikk og samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i Norge.

Presidenten: Representanten Marian Hussein vil framsette et representantforslag.

Marian Hussein (SV) [10:00:54]: På vegne av stortingsrepresentantene Sara Bell, Kathy Lie, Grete Wold og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å styrke fastlegeordningen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:13]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Anne Beathe Kristiansen Tvinneim, Anette Trettebergstuen og Terje Aasland vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:01:44]: I dag morges fikk vi igjen presentert ny havvindpolitikk fra regjeringen. Det skjer jo ganske ofte for tiden. Det er bare noen uker siden regjeringen la frem regjeringens politikk i tilleggs-meldingen. Det er neppe tilfeldig at regjeringen presenterer nye mål for havvindpolitikken på et tidspunkt da regjeringen ellers kunne blitt pålagt et mål av et mer ambisiøst flertall på Stortinget, men det kan fortsatt skje.

Når regjeringen allerede nå har forlatt politikken i tilleggsmeldingen, kan vi lure på om det kommer en tilleggsmelding til tilleggsmeldingen til energimeldingen

– eller kanskje regjeringen kan gi oss beskjed når de er ferdige med meldingen vi har til behandling i Stortinget nå. Til den behandlingen har regjeringspartiene invitert partiene på Stortinget til et bredt forlik, bl.a. om havvind.

Regjeringen har i dag lagt frem en ambisjon for havvindsatsingen som er lavere og ligger lenger frem i tid enn det Høyre og flere andre partier har foreslått. Hva er grunnen til at regjeringen har lagt seg på et lavere ambisjonsnivå? Og vil regjeringen og regjeringspartiene være villige til å være med på et høyere ambisjonsnivå og et raskere tempo som en del av et forlik i Stortinget?

Statsråd Terje Aasland [10:02:59]: Takk for spørsmålet.

Skal Norge lykkes med havvindsatsingen, tror jeg det er viktig at vi klarer å lage et bredt fundament for hvordan vi skal gå videre. Når regjeringen i dag har lansert målet om å tildele areal tilsvarende 30 000 MW fram til 2040, er det et viktig skritt og et viktig grunnlag for å bringe energinasjonen Norge videre. Det betyr at tempoet er høyt, og det kommer til å være høyt for å nå den ambisjonen.

Vi jobber nå konkret med tildelingen knyttet til Sør-lige Nordsjø II og Utsira Nord. Vi utvikler prekvalifiserte modeller, auksjonsmodeller og kvalitative kriterier knyttet til Utsira Nord. Vi har også sagt at vi vil ha en tydelig tildeling i 2025, som ligger kun tre år fram i tid. Den tildelingen skal være så pass omfattende at vi får til oppskalering, teknologiutvikling og ikke minst industriutvikling. Det som skal skje i 2025, er kanskje det aller viktigste skrittet i retning av å ta en tydelig global posisjon også når det gjelder utviklingen av havvind.

Så merker jeg meg at det blir stilt spørsmål om hvorvidt vi ønsker å forsterke dette gjennom Stortinget. Jeg er opptatt av at vi finner en god løsning i Stortinget, og at alle de ulike miljøene som nå satser på havvind, får trygghet for at denne satsingen faktisk blir gjennomført. Det er det som er hensikten også for regjeringen – å legge til rette for en havvindsatsing hvor vi klarer å bevare og videreutvikle de kvalitetene som er i det norske kraftsystemet, samtidig som vi legger til rette for økt eksport. Da mener jeg at det vi i dag har lansert, er meget ambisiøst. Jeg tror det også er en klok tidsmessig tilnærming til en så stor satsing for Norge.

Nikolai Astrup (H) [10:04:57]: Jeg merker meg at statsråden ikke svarer på spørsmålet som blir stilt. Jeg synes det er veldig spesielt at når regjeringspartiene inviterer til et bredt forlik, velger regjeringen å kuppe denne prosessen ved å komme med et helt eget mål midt under samtaler i Stortinget og så ikke vise noen vilje til å komme Stortinget i møte for å få til en mer ambisiøs havvindsatsing og et høyere tempo enn det

regjeringen nå har lagt til grunn. Men la nå det være som det er.

Senterpartiets Trygve Slagsvold Vedum sa på pressekonferansen at rammeverket for utbygging er veldig tydelig. Det er det jo ikke, og det har statsråden akkurat bekreftet fra talerstolen. Det er mange ting som ligger foran oss. Vi vet ikke noe om finansiering, nettutvikling, ulike modeller for utbygging og utredning av miljøkonsekvenser. Så spørsmålet er: Når kommer neste drypp fra regjeringen om havvind? Kan vi forvente at det kommer en pressekonferanse også i juni, der vi får vite litt mer om fremdriften i havvindsatsingen fra regjeringens side?

Statsråd Terje Aasland [10:06:04]: Jeg kan forsikre representanten Astrup om at det skjer mye rundt regjeringen, og vi har hele tiden politikkutvikling og slår fast viktige milepæler, ikke minst for norsk industri og norsk energiforsyning.

Jeg svarte på spørsmålet. Det er opp til Stortinget å finne løsninger, eventuelt brede løsninger, og jeg oppfordrer Stortinget til å gjøre det. Jeg mener at det vi har lagt fram i dag, er en tidsmessig meget ambisiøs plan. Når vi skal utvikle havvind, må vi også ta hensyn til det kraftsystemet vi har i dag, hvis ikke vi skal disponere norsk sokkel for 30 000 MW ren eksport. Det kan høres ut som at det er det representanten spør om. Jeg er ikke tilhenger av det. Jeg mener at vi skal fase inn havvind i det norske kraftsystemet på en god og trygg måte, som bidrar til mer stabile og lave priser, og som legger til rette for industriutvikling. Da tror jeg vi trenger den tidslinjen som regjeringen har lansert i dag, der vi gradvis tildeler areal fram til 2040, men med en betydelig tildeling i 2025.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:07:05]: Det er ikke mer enn en måned siden statsråden sa at det ikke var noe grunnlag for å sette noe mål for havvindsatsingen. I dag er det satt et mål. For en måned siden var det også slik at man måtte utrede hvorvidt det var hensiktsmessig med hybridkabler, men i dag har man parkert den utredningen og sagt at hybridkabler er greit. Det er noe Senterpartiet kan merke seg. Men det er altså ikke greit før etter 2025, hvis jeg forstår statsråden rett. Da er spørsmålet: Er det fordi Senterpartiet antar at de da er ute av regjering, slik at da kan det bygges hybridkabler, eller vil fase to av Sørlege Nordsjø II kunne bygges ut med hybridkabler før 2025?

Statsråd Terje Aasland [10:07:50]: Den muligheten er til stede. Det Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering har gjort og samlet oss om nå, er en veldig viktig

understreking av behovet for å utvikle ny fornybar energi som skal bidra til å forsterke og opprettholde den kvaliteten som historisk kjennetegner Norge, med tilgang på en tilstrekkelig mengde rimelig energi.

Når det gjelder havvindutbyggingen, må den skje med en rekke ulike løsninger. Det kan være kabler direkte til Europa, det kan være kabler inn til Norge, og det kan altså være løsninger med toveis kraftflyt som grunnlag. Men det er for tidlig nå. Det kan hende Høyre mener at det er på tide å konkludere, men det er for tidlig nå å dimensjonere i detaljer hvordan et slikt prosjekt skal se ut, f.eks. i 2025. Mye vil også avhenge av hvordan vi ser utviklingen i kraftbehovet i Norge i de nærmeste årene nå. Det er et betydelig behov for å understøtte industrien, og det skal vi klare å gjøre.

Presidenten: Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:08:54]: Statsråden sier det er for tidlig nå, men Sørlege Nordsjø II fase to skal jo bygges ut før 2025. Da må vi ha klarhet i hvilke rammevilkår som vil gjelde, om det er aktuelt å bygge ut med hybridkabler eller ikke. Når statsråden sier det kan skje, men at det er for tidlig nå, betyr det nye utredninger. Statsråden har på den ene side gitt et oppdrag til NVE om at dette skal utredes frem til i høst, og på den annen side konkludert allerede i dag med at hybridkabler er greit, men er uklar på om det vil gjelde for Sørlege Nordsjø II fase to.

Her må statsråden avklare hva som blir regjeringens politikk, for det er ikke slik Trygve Slagsvold Vedum sa på pressekonferansen i dag, at rammeverket for utbygging er veldig tydelig. Tvert imot er alt veldig uklart, og det målet som er satt, ligger veldig langt frem i tid. Det viktige er jo hva som skal skje de neste årene. Vi vet fortsatt ikke når tildeling vil skje på de allerede utlyste områdene. Kan statsråden i det minste svare på det – når vil tildelingen skje på de allerede utlyste områdene?

Statsråd Terje Aasland [10:09:55]: La meg aller først si at det å ha bygd ut Sørlege Nordsjø II fase to, som representanten Astrup påpeker, er ikke en realistisk tilnærming. Men det at vi kan ha tildelt, klargjort og være i gang med havvindutbygging i 2025–2026, er realistisk. Vi må realitetsorientere oss litt når det gjelder ambisjonene. Det mener jeg regjeringen har gjort gjennom presentasjonen vi har hatt i dag. Det ligger et veldig godt grunnlag der.

Rammeverket er egentlig veldig klart. Vi starter opp allerede i år med grunnundersøkelser av Sørlege Nordsjø og Utsira Nord, nettopp for å kutte ned på konsesjonsbehandlingstiden. Vi ser på om det er mulig å parallellkjøre en rekke ting i konsesjonsbehandlingstiden,

nettopp for å få ned konsesjonsbehandlingstiden, slik at vi kan komme i gang med raskere utbygging av havvind i Norge. Det er viktige milepæler som vi nå jobber konkret med.

Presidenten: Marius Arion Nilsen – til oppfølgings-spørsmål.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:11:15]: Statsråden og regjeringen presenterte nye havvindmål i dag. Havvind er per i dag vesentlig dyrere enn vannkraft, som en ikke har ønsket å se noe særlig på, som oppgradering og skånsom utbygging av vassdrag. Det jeg lurte på, er: Hvilke priser bruker statsråden og regjeringen i prognosene framover for havvindkraftproduksjon i nær framtid og fram mot 2040?

Statsråd Terje Aasland [10:11:46]: Jeg velger å forholde meg til dem som virkelig kan det, og det er ikke minst mange miljøer innenfor leverandørindustrien som sier at det viktigste nå for å få ned kostnadene ved utbygging av flytende havvind spesielt er at vi i tidlig periode tildeler betydelig areal som gjør at de kan skalere, bidra til teknologiutvikling og industrialisering for å få ned kostnadene. Da har jeg sagt at i 2025 kommer vi med en omfattende tildeling som nettopp skal bidra til dette, slik at prisene kan reduseres.

Jeg har snakket med store aktører som mener at de kan bygge ut havvind på norsk sokkel uten subsidier, og som kan gjøre det til en regningssvarende investering. Det er en spennende utvikling i tilknytning til dette. Bare som et lite eksempel: Havvindmøller vil om kort tid kanskje kunne representere 20 MW per turbin. Det er spennende muligheter som ligger der, fordi vi er i ferd med å utvikle dette teknologisk på en helt annen måte enn det som har vært situasjonen og behovet fram til nå.

Presidenten: Marius Arion Nilsen – til oppfølgings-spørsmål.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:12:50]: Det er definitivt mange muligheter med flytende havvind, det er muligheter med havvind også, men det er per i dag et underskuddsforetak. Mens Equinor tjente 67 mill. kr timen på olje og gass, tapte de 90 mill. kr i kvartalet på fornybarsatsingen sin.

Hva skjer hvis tilstøtende land, med samme vær-mønster, bygger ut mye havvind? Hvordan vil det påvirke kraftnettet og prisbildet i Norge og EU hvis det blåser mye og produseres mye vindkraft samtidig? Vi ser allerede i dag negative priser på vindkraft når det blåser mye og forbruket er lavere enn produksjonen. Hva har regjeringen tenkt om dette problemet? Hvordan har man lagt opp til å løse dette både kraftmessig og prismessig hvis hele Europa nå satser og vi får en situasjon der man

ikke tjener penger på produksjon av havvindkraft når forholdene ligger til rette for det?

Statsråd Terje Aasland [10:13:50]: Nå vil sikkert de som skal delta i utbygging av havvind, vurdere hvordan energimarkedene utvikler seg videre. Det er stor usikkerhet akkurat nå. Jeg er ikke enig i resonnetet om at Equinor har tapt penger på fornybarsatsingen sin. Tvert om tror jeg de nå investerer i et grunnlag for å tjene penger på fornybar energi i tiden framover, og jeg føler og mener at Stortinget har vært opptatt av at også Equinor skal utvikle seg i en fornybar dimensjon, slik at de kan være med på å ta betydelige posisjoner i den sammenheng. Og jeg håper det er flere aktører som deltar i akkurat det løpet.

Når det gjelder hvordan man skal håndtere vindkraften inn mot det norske kraftsystemet, sier vi veldig tydelig at vi må sørge for at vannkraftens kvalitet i det norske kraftsystemet består når vi faser inn også havvind. Det betyr at effektkapasitet, f.eks. installert i vannkraften vår, nok må forsterkes. Vi må ha mer nett for å håndtere dette, og vi må også ha mer nett og mer effektkapasitet i den norske vannkraften fordi vi ønsker å legge til rette for industriutvikling rundt omkring i hele landet. Det er en viktig forutsetning for at Norge skal lykkes som industrinasjon.

Presidenten: Marius Arion Nilsen – til oppfølgings-spørsmål.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:14:56]: Det er bra å høre. Vindkraft kan bli meget bra for Norge hvis det legges til rette for fornuftige løsninger. Deriblant er det snakk om hybridkabler, som regjeringen tidligere har vært imot, som kan føre til økt krafteksport fra Norge, der vindkraftprodusentene får tilgang til norsk vannkraft. Hvordan legger regjeringen opp til at dette ikke skal skje, at det ikke skal bli mye eksportkabler? Vil det være eksportbegrensninger på kraft? Hvem skal eie kraftkablene – blir det Statnett, eller vil private utbyggere få tilgang til mellomlandsforbindelser? Har statsråden avklart disse premissene?

Statsråd Terje Aasland [10:15:42]: La meg aller først si at regjeringen aldri har sagt nei til hybridkabler. Regjeringen har sagt at Sørlege Nordsjø skal bygges ut med en kabel til Norge. Det er også konsekvensene for Utsira Nord. Nå vil vi få 14 TWh produksjonskapasitet inn i et kraftsystem som sårt trenger det. Det var en helt riktig og viktig avgjørelse, ikke minst for industriutviklingen i Norge. Når vi nå lanserer ambisjonene våre fram mot 2040 på tildeling av areal og også ambisjoner knyttet til 2025, er det klart at det må være ulike nettløsninger som danner grunnlaget for det.

Det som det er viktig at myndighetene og vi passer på, er at vi ikke nå øker sårbarheten i det norske kraftsystemet. Det er viktig at vi klarer å opprettholde energisikkerheten – forutsetningen om at vi skal ha tilstrekkelig mengde med rimelig energi i tiden framover. Det skal være grunnlaget for at Norge er industriens førstevalg også om 10, 15 og 20 år. Og det grunnlaget har vi, mener jeg, lagt godt til rette for i det vi har lansert i dag når det gjelder havvind.

Presidenten: Lars Haltbrekken – til oppfølgings-spørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:17:02]: Det er fint å få presentert mål for havvindsatsingen, men uten nye virkemidler for å få satt den i gang er vi like langt. SV har foreslått et hurtigspor, eller en snarvei, for utbygging av flytende havvind hvor vi i første omgang pålegger oljeselskapene å bygge ut og betale for havvindsatsingen. Spørsmålet mitt er om det er aktuelt for regjeringen å være med på noe sånt, og også hvordan regjeringen har tenkt å sikre fellesskapets eierskap til den nye kraften som man nå snakker om.

Statsråd Terje Aasland [10:17:47]: Den viktigste rammebetingelsen – kanskje – for å lykkes med havvind er at en er villig til å tildele tilstrekkelig med areal. Det er jo det vi veldig tydelig tilkjennegir i dag, så det er det aller viktigste virkemidlet. Da sier allerede mange i industrien at hvis arealet blir stort nok, skal de klare å skalere og foreta teknologiutvikling og industrialisering som gjør dette kommersielt interessant.

Når det gjelder oljeselskapene og pålegg om elektrifisering, håper jeg virkelig at oljeselskapene gjennom det vi har presentert i dag, ser mulighetene for å bruke havvind som en viktig innsatsfaktor for å redusere klimagassutslippene med 50 pst. fram til 2030. Jeg mener virkelig – og håper, som sagt – at disse bør engasjere seg sterkt i dette og være en viktig bidragsyter for at vi lykkes. Jeg er helt overbevist om at aktørene på norsk sokkel vil bidra til det.

Så var det det siste, om vi trenger noen flere statlige aktører: Jeg mener at Equinor er et godt eksempel når det gjelder havvindsatsing. Statkraft har interessen, og vi eier ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Lars Haltbrekken – til oppfølgings-spørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:18:51]: Jeg takker for svaret. Jeg registrerer at det er mye håp i regjeringens satsing på havvind og ikke så mange konkrete virkemidler for å få det til.

Et annet spørsmål: Det er nå mindre enn fem uker siden regjeringen la fram sin tilleggs melding til energi-

meldingen, og nå kommer den med enda et tillegg til tilleggs meldingen. Spørsmålet er om vi kan forvente flere tillegg til tilleggs meldingen. For å hjelpe regjeringen litt på vei kan jeg varsle at vi etterlyser en langt sterkere satsing for å redusere energiforbruket, særlig i norske bygg. Vi etterlyser også en langt sterkere satsing på solenergi. Spørsmålet blir da om regjeringen vil komme med noe nytt her også, før Stortinget skal behandle tilleggene til tillegget til energimeldingen.

Statsråd Terje Aasland [10:19:43]: Aller først: Det vi har presentert i dag, er helt konkret et rammeverk for hvordan vi skal lykkes med havvindutbyggingen i Norge, og hvordan vi skal legge et viktig grunnlag for utviklingen av energinasjonen Norge. Det vi har presentert i dag, er ikke et tillegg til tilleggs meldingen, det er regjeringens ambisjon.

Så håper jeg, som jeg sa i svaret mitt til representanten Astrup, at Stortinget faktisk tar tak i det, for jeg tror at om vi skal lykkes med slike framtidsbilder, er det viktig at vi faktisk legger et så bredt som mulig politisk grunnlag for å lykkes med de forutsetningene, slik at en etablerer trygghet for at en tildeler areal i tråd med dette, og slik at en kan investere, at en kan være med og ta risiko – kanskje tape på det første prosjektet for så å vinne på det neste. Det er en forutsetning for å lykkes. Det er slik en har utviklet industri i 120 år i Norge, og det synes jeg vi skal fortsette med. Jeg håper som sagt at Stortinget også bredt slutter seg til dette.

Presidenten: Lars Haltbrekken – til oppfølgings-spørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:20:44]: Da har jeg et spørsmål knyttet til tildelingen av areal til havvind. Her er det viktig å unngå konflikter med andre viktige næringer og også dra erfaring fra debatten om vindkraft på land. Da blir spørsmålet: Når vil regjeringen styrke Miljødirektoratet og gi dem oppdraget med å lage et oppdatert kunnskapsgrunnlag om bunnforholdene i sjøen, marint liv og fugl i aktuelle områder for havvind? Og ikke minst: Når vil regjeringen gå i dialog med berørte interesser rundt f.eks. fiskeri for å avklare forholdene rundt arealbruk til havs med tanke på etablering av havvind?

Statsråd Terje Aasland [10:21:32]: Jeg er veldig enig med representanten Haltbrekken i at vi er nødt til å legge grunnlaget for god sameksistens. Det betyr at vi må ha god dialog, ikke minst med fiskeriene. Jeg har hatt et møte med deler av fiskerinæringen og sagt at vi ønsker å ha dialog og lytte til og ta på alvor f.eks. fiskeriinteressene. Akkurat nå, i det som kommer, vil vi legge til rette for at vi starter med grunnundersøkelsene knyttet til

dybder, bunnforhold osv. i Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord, og vi vil også starte opp miljøkartlegging så fort som overhodet mulig, slik at ikke de prosessene forsin-ker selve konsesjonsbehandlingen vår. Så jeg er helt enig. Vi jobber med dette, og det er viktig at vi lykkes med det. Vi har også sagt at de normale prosedyrene knyttet til konsesjonsbehandling forlater vi ikke, for det er forutsetningen for trygghet for at vi nettopp skal kunne ivareta ulike interesser i disse store prosjektene.

Presidenten: Sofie Marhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:22:48]: Ut fra det som ble sagt på pressekonferansen i dag, kunne vi få inntrykk av at strømprisene vil gå ned bare vi bygger ut mer kraft, at dagens problem er at vi har kraftunderskudd, og at det er derfor prisene er høye. Men det stemmer ikke. I dag har vi et kraftoverskudd. Det vi har opplevd i vinter, er en strømpriskrise. Så mitt spørsmål til statsråden dreier seg om: Hvorfor vil statsråden produsere mer, bygge mer, eksportere mer og åpne for hybridkabler uten å regulere markedet? Er det ikke å føre velgerne bak lyset å late som om prisene går ned på denne måten?

Statsråd Terje Aasland [10:23:28]: Jeg er opptatt av å utvikle de mulighetene som ikke minst handler om utvikling av arbeidsplasser i Norge. Det å legge til rette for at vi kan utvikle industri, kraftforedlende industri, at vi kan få på plass batterifabrikker, hydrogenproduksjon osv., er særdeles viktig både med tanke på nye, trygge arbeidsplasser og også det grønne skiftet. Det er punkt 1. Derfor satser vi nå betydelig på havvind.

Så er det ikke helt riktig det som blir sagt. Strømprisene vil gå ned med mer kraft. Alle prognoser viser at mer kraft inn i kraftsystemet bidrar til at prisene – prisbildet – blir noe lavere.

Jeg er helt enig med representanten Marhaug i at vi nå er inne i en ekstrem situasjon. Det er ekstremt høye strømpriser, og jeg er veldig glad for at vi har fått en god løsning sammen med SV her i Stortinget om en ordning som gjør at vi reduserer kostnadene for folk når prisene på kraft er ekstremt høye, slik som de er i disse dager. Men mer kraft inn i markedet vil bety at en får noe lavere priser enn hva de ville vært uten den kraften.

Presidenten: Sofie Marhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:24:33]: Det er godt at statsråden anerkjenner at vi har en krise i dag som ikke handler om at vi har kraftunderskudd, for det stemmer ikke. Så når regjeringen på pressekonferansen snakket om at man skal få ned prisene ved å tilføre systemet mer kraft, lurer jeg på hvilken virkelighet de befinner seg i, for så

lenge markedet får herje, vil prisene fortsatt kunne være høye. Når regjeringen i tillegg åpner for hybridkabler, lurer jeg fortsatt på om statsråden kan garantere at de planene som nå foreligger, ikke vil føre til fortsatt høye og ustabile priser og økt uregulert eksport til utlandet.

Statsråd Terje Aasland [10:25:20]: Jeg understreker at mer kraft vil bidra til lavere priser ut fra det som er prisbildet, eventuelt uten den kraften tilgjengelig. Det andre som skal til for å få prisdempende effekter best mulig og raskt, er enøktiltak. Enøktiltak er også veldig viktige tiltak i den sammenheng.

Når det gjelder innrammingen av satsingen vår på havvind, sier vi veldig tydelig at vannkraften vår, som er juvelen i det norske kraftsystemet, må utvikles, med grunnlag i innfasing av havvind også, slik at vi understøtter energisikkerheten og forutsetningen for at vi kan lykkes med rimelige priser til industri, næringsliv og folk.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:26:20]: Eg har eit tilleggsspørsmål til tilleggsspørsmålet til tilleggsmeldinga til tilleggsmeldinga.

Den pressekonferansen som var i dag tidleg, var den tredje pressekonferansen til regjeringa om havvind på tre månader, men havvindsatsinga har ikkje vorte noko større i løpet av dei pressekonferansane. Det einaste som har vorte større, er orda regjeringa brukar. Det nye i dag er at ein no set seg eit mål, nemleg eit mål om at vi skal ha dette havvindeventyret på plass ca. rundt 80-årsdagen til Jonas Gahr Støre. Men korleis skal det skje? Det er det Stortinget og industrien lurer på. Problemet er og vert det same: Regjeringa vil ikkje la krafta gå til andre land enn Noreg. Statsråden sa i stad at regjeringa aldri har sagt at dei er imot hybridkabler – vel, dei har gått imot i dei to prosjekta dei faktisk har opna for. Då er spørsmålet:

Vil regjeringa opne for hybridkabler i den perioden regjeringa faktisk er valt for, fram mot 2025, eller skal ein vente til statsministeren fyller 80 år?

Statsråd Terje Aasland [10:27:23]: Jeg vil starte med å understreke at da vi overtok regjeringskontorene, var det ingen spor etter en betydelig havvindsatsing der, heller ikke i Olje- og energidepartementet. Det som nå skapes, har vi skapt. Vi jobber hver dag med å lykkes med det.

Når det gjelder de to første prosjektene, Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord, går disse med kabler til Norge. Det er med på å styrke kraftsituasjonen i Norge og

legge grunnlaget for at en kan foreta industrielle investeringer av stor betydning. I fortsettelsen og i utviklingen av dette er også kabler som har kraftflyt begge veier, en del av løsningen for dette. Hvordan vi teknisk sett endelig skal utforme dette, er det for tidlig å si noe om akkurat nå. Det er viktig at vi tar gjennomtenkte og kloke beslutninger når vi ser hva det norske kraftsystemet da vil ha behov for. Vi er opptatt av å utvikle Norge med grunnlag i de fornybare ressursene vi har tilgjengelig.

Presidenten: Une Bastholm – til oppfølgingsspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [10:28:36]: Jeg vil begynne med å gratulere statsråden med et nytt havvindmål. Når det gjelder havvind, har vi veldig lenge visst om det enorme potensialet Norge har for produksjon av fornybar energi på norsk sokkel. Vi har veldig lenge, gjennom vekslende regjeringer, forsømt det enorme potensialet ved at man ikke har hatt fart på å rulle ut virkemidler og lyse ut områder. Nå har regjeringen satt et mål som er veldig langt fram i tid. Det blir lyst ut nye områder om tre år, sies det, og Norge holder allerede på å bli akterutseilt, for å bruke en havmetafor, når det gjelder utbygging av havvind og å posisjonere seg i verden når det kommer til havvindsatsing.

I går leste jeg i nettavisen Energi og Klima at den 18. mai blir det et toppleder møte på statsministernivå, som Danmark og EU-kommisjonen inviterer til, hvor Nederland, Belgia og flere andre land skal være til stede, om større ambisjoner for havvindutbygging i Nordsjøen.

Hvorfor er ikke Norge invitert?

Statsråd Terje Aasland [10:29:39]: Det må representanten Bastholm nesten spørre den danske energiministeren om, som jeg forstår har invitert til møtet. Norge er ikke en del av EU. Det er vel EU som har samlet seg. Jeg har også en oppfatning av at dette gjelder elhub-er som skal lanseres i Danmark, og de som har gitt sin tilslutning til det, som er viktig.

Det jeg er veldig glad for, er at også Miljøpartiet De Grønne slutter opp om den ambisjonen som regjeringen har, om at vi skal bruke norsk sokkel til å produsere fornybar energi. Det er særdeles viktig, det har et enormt potensial. Jeg mener grunnlaget, slik det nå er lagt, er veldig viktig for å lykkes med dette. Vi har mange muligheter, og kan vi lage brede, gode løsninger også, slik at industrien og de aktørene som nå er utålmodige etter å komme i gang, faktisk forstår at det er et bredt politisk flertall i Norge for å utvikle denne satsingen, vil det være bra.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:30:49]: Mitt spørsmål går til utviklingsministeren.

I januar inviterte regjeringen terrororganisasjonen Taliban til Norge. Mens mange nordmenn hadde problemer med å betale strømregningene sine, var man vitne til at Taliban kom på luksusopphold i Norge med privatfly og bodde på hotell i Holmenkollåsen.

Den gangen var det ikke måte på hvor fantastisk disse samtalene var. Alle partiene på Stortinget, unntatt Fremskrittspartiet, syntes dette var helt fint, og etterpå kom man ut og hadde store forventninger til hva som skulle skje. Ifølge utenriksministeren ble det sagt at det under Taliban-delegasjonens besøk til Norge ble kraftig og hyppig understreket hvor viktig det var med kvinners rettigheter. Tidligere Arbeiderparti-politiker og generalsekretær i Flyktninghjelpen, Jan Egeland, uttalte engasjert at det hadde vært et veldig godt møte, og at det hadde kommet forpliktende løfter.

Nå ser vi hvor mye – eller rettere sagt lite – disse løftene var verdt. Etter dette møtet i Norge er det altså innført burkapåbud. Kvinner nektes å jobbe, og helst bør de ikke gå ut av hjemmet sitt i det hele tatt. Nå blir kvinner også nektet å kjøre bil. Det blir rett og slett verre og verre.

Mitt spørsmål er: Hvor mye kontakt har norske myndigheter hatt med Taliban-regimet etter Oslo-besøket? Og føler regjeringen seg lurt etter besøket – i og med at det var så stor entusiasme rundt de løftene som ble gitt, og vi fikk høre at dette var så positivt, og så ser vi nå resultatet?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinninge [10:32:43]: Regjeringen er svært skuffet over signalene som har kommet fra de facto styresmaktene i Afghanistan når det gjelder kvinners rettigheter, jenters tilgang på utdanning og en rekke signaler vi har fått de siste dagene og ukene. Samtidig må man finne en balanse hvor norske myndigheter bidrar der vi kan, for å bistå nødstedte sivile mennesker i Afghanistan, som står overfor en stor krise.

For få uker siden var jeg på det såkalte vårmøtet i Washington DC og snakket med internasjonale aktører, FN, Verdensbanken, som har tilgang på bakken i Afghanistan, og som kunne fortelle at det fortsatt finnes luker hvor humanitær bistand kan nå fram. Det pågår en omfattende dialog mellom ulike internasjonale aktører og bistandsyttere, som Norge og andre stater, for å finne den riktige balansen mellom å ta skarpt avstand fra den utviklingen vi ser politisk i Afghanistan, og samtidig forsøke å lindre nød i Afghanistan.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:34:10]: Fremskrittspartiet er helt enig i at vi må bidra med humanitær hjelp, men det må skje gjennom humanitære organisasjoner, og det må skje gjennom internasjonale organisasjoner.

Det var det vi også sa i januar. Men likevel valgte regjeringen å invitere denne terrororganisasjonen til Norge.

Jeg fikk ikke svar på mitt spørsmål: Hvilken kontakt har det vært mellom norske myndigheter og Taliban etter dette besøket? Og hvilke konsekvenser vil det som nå skjer, med massiv undertrykking av kvinner, få for den kontakten videre? Vil man nå kutte dialogen med Taliban fra Norges side og statuere et eksempel på at dette ikke er akseptabelt, og overlate den jobben til internasjonale organisasjoner, der den burde vært hele tiden?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [10:35:00]: All økonomisk støtte som har kommet sivile afghanere til nytte i løpet av tiden som har gått siden Taliban overtok makten i Afghanistan, har gått gjennom internasjonale og humanitære organisasjoner. Der kan representanten Listhaug ta det helt med ro. Det har vært noe dialog på embetsnivå, men dette er, som representanten kjenner til, utenriksministerens konstitusjonelle ansvar. Derfor er det naturlig at hun eventuelt formidler detaljene når det gjelder dette.

Men det jeg kan understreke, er at både FN-systemet og Verdensbanken har identifisert områder, bl.a. innenfor utdanningssektoren, hvor det er mulig å bidra til nødlindring i Afghanistan uten at det de facto bidrar til støtte til Talibans regime.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Christian Tybring-Gjedde.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:36:15]: Jeg skal bevege meg til et annet land hvor det sløses med skattebetalernes penger. Demokratiforkjemperen Halima Ibrahim uttalte i Bistandsaktuelt at alle penger som kommer til Somalia, går til korrupte politikere og fyller deres lommer, også ved valget som nå akkurat ble avholdt.

Norge gir i år 526 mill. kr til Somalia. Over de siste fem årene har vi gitt 3,1 mrd. kr. Det utgjør 2 200 kr per husstand, som er sløst bort.

Mener statsråden at disse pengene er brukt fornuftig, og kan hun dokumentere at det har gjort forholdene bedre? Vil hun utfordre Halimi Ibrahim på dette, når hun som somalier sier at midlene blir misbrukt? Vi har jo sagt at vi skal satse på sivilsamfunnet og styresettet i Somalia.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [10:37:19]: Jeg vil ta avstand fra noe av den framstillingen representanten Tybring-Gjedde benytter i dette innlegget. Nei, bistand er ikke sløst bort i Somalia, bistand til Somalia bidrar til lindring av nød og å redde liv.

Når det er sagt, er den politiske situasjonen i Somalia prekær, men vi har sett utvikling gjennom de siste dagene og ukene der man er i ferd med å oppnå resultater i veikartet fram mot å få et parlament på plass. Vi følger utviklingen svært nøye, sammen med bl.a. Verdensbanken, som er vår primære partner i støtte til Somalia.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:38:18]: Mitt spørsmål går til olje- og energiministeren.

Den verdifulle kraften vår har bygd samfunn, bygd industri og sikret innbyggere og distrikter. Gjennom offentlig kontroll har landet vårt vært sikret konkurransefortrinn som få andre har hatt, iallfall fram til den glidende overgangen til markedsstyre og børsdrevet eksport gjennom nye sjøkabler, med skyhøye priser som konsekvens. Og i vinter og fjor høst har markedskreftene herjet fælt med folk. Strømpriskrisen har gjort det nødvendig å jobbe fram bedre støtteordninger for folk, slik at regningen skal bli håndterbar for flere. Som statsråden var inne på tidligere i dag: Industrien sliter fortsatt. Vi har fått til løsninger for folk, men fremdeles gjenstår det aller viktigste: langsiktige løsninger. Vi er nødt til å ta politisk kontroll over kraften, og eierskap og styring er jo ikke mindre viktig etter at regjeringen i dag lanserte sine nye mål for havvind. Tvert imot er det viktig å sikre også fellesskapet og eierskapet med hensyn til den nye kraften.

Men strømprisen kan ikke møtes av en strategi som isolerer seg til å bygge ut mer kraft. Det trengs også strategiske grep for hvordan vi skal bruke den verdifulle kraften vår. SV har lenge invitert regjeringen til samtaler og forhandlinger som nettopp har som mål å ta politiske grep og politisk styring over kraften. Det må også innebære å ta kontroll over og begrense eksporten gjennom utenlandskablene og reforhandle avtalen med både Tyskland, Storbritannia og Nederland. Mitt spørsmål er: Er statsråden klar for nettopp det, å ta politisk kontroll over kraften nå?

Statsråd Terje Aasland [10:40:21]: Vi har i utgangspunktet politisk kontroll over kraften vår. Den eies av det offentlige og forvaltes av det offentlige, og det er veldig bra.

Vi har nå et kraftsystem som i utgangspunktet ble innført i 1991, med den nye energiloven. Det har tjent Norge godt i tiden fram til nå, men i løpet av det siste trekvart året har vi hatt en strømpriskrise som er veldig krevende, og som gjør at mulighetene blir noe redusert hvis dette skal vedvare. Så har vi et dramatisk bakteppe som også innvirker på dette, med krigen i Ukraina og Europas utfasing av russisk olje og gass.

Vi må gå gjennom den situasjonen vi er i nå, med litt nye øyne, og det gjør vi. Vi har allerede startet, satt ned en energikommisjon for å komme opp med gode tiltak for å sørge for at vi har tilstrekkelige mengder rimelig kraft også i fortsettelsen. Vi evaluerer vinteren, nettopp for å se på om det er andre ting vi burde gjort i tilknytning til den situasjonen som var. Så har vi i tillegg lansert denne havvindsatsingen, hvor vi understreker veldig tydelig at energisikkerhet og forutsetningen for rimelige priser til husholdninger, industri og næringsliv er særdeles viktig.

Jeg er veldig glad for det samarbeidet SV og regjeringspartiene har hatt om strømsøtteordningen, slik at vi reduserer vanlige folks strømkostnader når prisene er ekstreme. Jeg er også glad for den forsterkningen som kom gjennom forhandlingene med SV fra høsten av, så jeg tror det er bra.

I tillegg jobber vi nå med fastpriskontrakter, utvide mulighetene som ligger i det som kraftforedlende industri har hatt, også for øvrig næringsliv og husholdninger. Jeg tror det også kan være viktige grep. Jeg er villig til å snu alle steiner for å få en bedre situasjon i framtiden.

Kirsti Bergstø (SV) [10:42:24]: Jeg er glad for at regjeringen griper fatt i det med åpne øyne. Det må også ørene være, og de bør vendes mot fagbevegelsen, som krever nettopp politisk kontroll over kraften. Vi er veldig klar for å gripe fatt i nettopp det samarbeidet og finne løsningene i lag. Det trengs mer samfunnsmessig styring av både Statkraft og Statnett. Vi trenger også å fjerne børs som element, utrede et toprissystem og ikke minst ta kontroll og begrense eksporten.

Da vil jeg tilbake til mitt spørsmål. Rent konkret, hvordan vil regjeringen møte den invitasjonen SV har til nettopp å gjøre det arbeiderbevegelsen har vært så god på, ta politisk kontroll, bygge samfunn, bruke kraften som den viktige ressursen den er for vårt samfunn – ikke eksport framfor samfunnsbygging?

Statsråd Terje Aasland [10:43:25]: Jeg har et veldig overordnet mål, og det er at Norge fortsatt skal være industriens førstevalg, legge grunnlag for investeringer, sørge for at vi får på plass nye, spennende grønne løsninger i industrien, med batterifabrikker, grønt hydrogen osv.

Jeg har lyst til å understreke at bildet ikke er svart-hvitt. Når vi hører og lytter, er det viktig at vi også bevarer det i hodet vårt og prøver å ta gjennomtenkte beslutninger. Det kraftsystemet vi har, har fungert godt i 30 år, og det har gjort at vi har utnyttet investeringene på en god måte. Vi har hatt Europas desidert laveste strømpriser fra 2011 fram til 2020, og det mener jeg skal være et grunnlag også i fortsettelsen. Så det å se hvordan systemet vi har hatt, fungerer, om det er eventuelle ting det bør

korrigeres for, er viktig. Vi holder på med det arbeidet og gleder oss egentlig til diskusjonen om det i fortsettelsen. Vi ønsker stabilitet og forutsigbarhet som grunnlag for investeringer og trygge norske arbeidsplasser.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

– Det er grunn til å tro at statsråden kan bli stående.

Sveinung Rotevatn (V) [10:44:46]: For å vere miskunnsam skulle eg gjerne ha gjeve statsråden ein pause, men er det spørjetime, så er det spørjetime, så spørsmålet går til olje- og energiministeren.

Viss vi går litt tilbake i tid, til våren 2020, då koronabølga treffe, vart det innført ei såkalla oljeskattapakke i denne salen. Solberg-regjeringa la fram ei ganske nøktern og nøytral skattapakke. Ho vart tilført betydelege mengder steroid under behandlinga på Stortinget, særleg drive fram av partiet til statsråden, Senterpartiet og Framstegspartiet. Oljeprisen, som ein var bekymra for då, kom raskt opp igjen, for å seie det forsiktig, og er no rekordhøg. No går det så det grin langs heile kysten, og ingeniørar, teknologar og andre som kunne ha brukt tida si på å optimalisere og få ned kostnadane på havvindprosjekt og hydrogenproduksjon, er veldig opptekne. Det dei er opptekne med, er å rekke ein tidsfrist for å få skattesubsidiar til ei rekkje utbyggingsprosjekt. Gjennomgangane vi ser no, viser at mange av dei prosjekta som no vert søkte om, er samfunnsøkonomisk ulønsame, men vert bedriftsøkonomisk lønsame på grunn av skattepakka.

Trass i at det er spørjetime, skal eg ikkje vere altfor høg og mørk i spørsmålsstillinga, nettopp fordi dette var ei skattapakke som vart vedteken med eit breitt fleirtal på Stortinget, inkludert dei dåverande regjeringspartia. Eg vil heller invitere statsråden til å reflektere litt rundt korleis han meiner at dette, den affæren vi opplevde, står seg i ettertid. Realitetane er jo at alt det regjeringa snakkar om at dei vil skal skje av teknologiutvikling, fornybar- og havvindutbygging, skjer det fint lite med for tida, fordi ein driv med det ein alltid har drive med – drive fram av god skattestøtte.

Korleis tenkjer statsråden at dette står seg i ettertid?

Statsråd Terje Aasland [10:46:47]: Jeg er glad for at representanten Rotevatn erkjenner at også Venstre var en del av det «steroide» miljøet i Stortinget på det tidspunktet da oljeskattepakken ble vedtatt.

Jeg tror at oljeskattepakken har medført at vi har klart å videreutvikle norsk olje- og gassindustri. Vi har klart å holde aktiviteten oppe ved norske verft. Folk har stått opp om morgenen og vært trygge for at de har en jobb å gå til, i en tid da disse jobbene ikke ville ha vært der hvis ikke oljeskattepakken hadde kommet på plass.

Da hadde verftsindustrien nedbemannet, og en hadde kuttet ut mange kompetansearbeidsplasser som følge av det.

Det jeg synes er veldig bra med oljeskattepakken, er at den gjør at vi opprettholder aktivitet i en periode der aktiviteten – i hvert fall mye av den – ikke hadde vært der uten den. Nå klarer vi å opprettholde aktiviteten til vi kommer i gang med havvind. Da vil havvindsatsingen, i en tid da konsekvensene av oljeskattepakken, med trygghet for folk og jobber, fases inn i verftsnaeringen, kompetansemiljøene, ingeniørarbeid, osv., slik at vi får opprettholdt aktivitet også etter 2027. Det synes jeg er en god konsekvens av den oljeskattepakken som vi har laget. I tillegg har Stortinget forsterket klimaambisjonene for olje- og gassindustrien i tilknytning til oljeskattepakken. Det er et mål regjeringen holder fast ved. Vi skal nå 50 pst. utslippskutt i 2030. Jeg tror havvind, som en konsekvens av det, også kan være med på å legge til rette for gode løsninger, helt sikkert sammen med andre tiltak som kommer.

Sveinung Rotevatn (V) [10:48:27]: Det klimamålet som statsråden omtalar, har vel regjeringsspartia sjølve skapt betydeleg tvil om i ettertid, både generelt og når det gjeld elektrifiseringsspørsmålet. Men det er no så.

I denne pakka har det no vorte drive fram ei rekkje prosjekt som før ikkje var lønsame, og som heller ikkje no er samfunnsøkonomisk lønsame, men som likevel ligg an til å verte bygde ut. Eitt av dei er Wisting-prosjektet, som vil verte det nordlegaste oljefeltet i verda – i eit sårbart naturområde. Det er ikkje eit felt som skal produsere gass, som regjeringa føretrekkjer å snakke om, og som – heilt riktig – kan erstatte kol. Dette skal produsere olje.

Når statsminister Støre fyller 80 år og vi forhåpentlegvis har fått nokre havvindmøller opp å gå, vil dette oljefeltet framleis dure og gå til han fyller 98 år. Då er vi langt forbi klimanøytralitetsmålet som regjeringa seier skal gjelde for 2050. Dette feltet vil liggje nærmare Bjørnøya enn Hammerfest, i eit område utan utbygd infrastruktur, og vart i utgangspunktet lagt vekk fordi det ikkje var lønsamt. No vert det lønsamt.

Korleis vurderer statsråden dette som eit steg i det grøne skiftet, som regjeringa snakkar om, der naturen er ramma rundt alt ein driv med?

Statsråd Terje Aasland [10:49:35]: Jeg mener at norsk sokkel og norsk olje- og gassindustri har mange kvaliteter, og det har blitt utviklet mange interessante og viktige prosjekter i tilknytning til oljeskattepakken. Wisting-feltet er et viktig funn, som vi ønsker å utvikle. Det kommer til å skje med kraft fra land og vil ha lave utslipp i produksjonsfasen. Vi jobber aktivt med å dekarbonisere energibruken totalt sett, men verden vil

trengje olje og petrokjemisk virksomhet som gjør at vi kan omdanne dette til materialer, og som gjør at vi kan omgi oss med duppeditter som ikke minst folk i Norge nyter godt av. En må sette det inn i den konteksten også.

Jeg er opptatt av at vi skal kunne klare å innfri de klimaforpliktelsene vi har. Jeg er opptatt av at vi skal kunne håndtere norsk sokkel på en god måte, og at vi skal bidra til omstillingen i det europeiske energisystemet. Men det vil være behov for innsatsfaktorer som vi må håndtere også i lavutslippssamfunnet ved å dekarbonisere energibruken.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Sveinung Rotevatn.

Sveinung Rotevatn (V) [10:50:38]: Det er ei gåte for meg korleis eit reint oljefelt, som skal produsere til 2058, skal bidra til det som statsråden kallar «omstillingen i det europeiske energisystemet». Så vidt eg veit, er det ingen i det europeiske energisystemet som no planlegg å bytte ut kolkraftverk med oljekraftverk, eller noko liknande. Ja, ein kunne ha teke den diskusjonen om gass, men det er ikkje det vi her snakkar om. Det ligg dessutan så langt frå land og så langt frå eksisterande infrastruktur at det vil verte frykteleg dyrt og ikkje minst frykteleg risikabelt. No går statsråden veldig langt i å seie at dette er eit prosjekt dei ønskjer velkomen, som dei ønskjer å byggje, og grunngjev det bl.a. med at ein skal ha kraft frå land. Kraft frå land er vel og bra, for ein kuttar utsleppa frå produksjonen – her eksisterer det heller ingen gass – men dette er eit område der vi har behov for kraft, bl.a. for å elektrifisere LNG-anlegget på Melkøya, som har eit av dei største punktutsleppa i Noreg. Dei treng kraft for å elektrifisere. Då vert spørsmålet:

Viss den krafta som dei skulle brukt, heller skal gå til å drive eit oljefelt langt til havs, kvar skal den nye krafta kome frå?

Statsråd Terje Aasland [10:51:39]: Heldigvis har Nord-Norge gode kraftressurser tilgjengelig. Det er også stor iver etter å bidra med ny kraftproduksjon i Nord-Norge. Det synes jeg er spennende for utviklingen av landsdelen. Det gir nye muligheter, det gir trygghet for arbeid, osv. Det å utvikle Barentshavet synes jeg også er spennende. Det er med i et nordområdeperspektiv som jeg synes er viktig.

Energimarkedene kommer til å endres veldig, bl.a. hvordan vi bruker energi. Jeg tror at vi teknologisk vil klare å løse også en del av de utfordringene som handler om å dekarbonisere dette.

Jeg har lyst å understreke at det er ingen i EU eller Europa i dag som diskuterer å fase ut f.eks. petrokjemisk

industri eller annen viktig industri som har olje som innsatsfaktor. Det en snakker om, er at det er et stort behov for å sørge for stabilitet og trygghet i energiforsyningen sin. Da vil gass være en viktig løsning på det i lang tid. Når gassen eventuelt konverteres over til blått hydrogen, vil det være en viktig bidragsyter i det europeiske kraftsystemet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Turid Kristensen (H) [10:52:56]: Mitt spørsmål går til kultur- og likestillingsministeren.

I NRKs Nyhetsmorgen på mandag fortalte Anne Bolsø hvordan mannen hennes sto øverst på et fjell og ønsket å ta livet sitt. Han var spilleavhengig, og etter noen år med oppturer og nedturer mistet til slutt Anne Bolsø sin mann og deres to barn sin far.

Lotteritilsynets avdeling for pengespill uttaler i den samme saken at kunnskap som er forskningsbasert, er utrolig viktig. De viser til at Norsk Tipping har en unik posisjon internasjonalt med enerett til mange ulike typer spill. Det gir Norsk Tipping et ekstra ansvar for å bidra åpent og aktivt med å dele data, mener Lotteritilsynet.

Denne reportasjen handlet om at SPILLFORSK ved Universitetet i Bergen ønsket å undersøke om ulike livshendelser kan påvirke spilleadferden negativt – ulike livshendelser som bl.a. psykiske og somatiske lidelser. Det ville ikke Norsk Tipping bidra til.

God forskning på nordmenns spillevaner er viktig for at vi skal kunne lykkes med en spillpolitikk som forhindrer spilleproblemer og spilleavhengighet. Norsk Tippings nei til samarbeid har stoppet flere viktige forskningsprosjekter ved et av våre viktigste kompetansesentre for spillforskning. Norsk Tippings begrunnelse for å nekte å delta er at det er utfordringer med personvern og samtykke. Ifølge SPILLFORSK handler det mer om at det er ressursmessig krevende, men ikke umulig å få dette til. Jeg har forståelse for at å legge til rette for å dele viktige data med forskningsprosjekter kan være ressurskrevende, men som enerettstilbyder i Norge bør det være en prioritert oppgave.

Hva tenker statsråden om at viktige forskningsinstitusjoner opplever samarbeidet med Norsk Tipping som utfordrende, som de har uttalt, og at dette kan hindre at vi får god kunnskap som både kan ivareta sårbare spillere og kanskje også kan redde liv?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:54:49]: Jeg leste også artikkelen, det var en hjerteskjærende og vond historie å lese. Vi får dessverre fra tid til annen, ganske ofte – for ofte – lese historier om folk som har gått til grunne, har spilt seg fra hus og hjem, har måttet gå fra ekteskap og i ytterste konsekvens tar sitt liv fordi de får

alvorlige spilleproblemer. Derfor er kampen mot spilleavhengighet enormt viktig, og den kampen fører regjeringen langs mange spor. Det er enormt viktig. Hele bunnplanken i det å kunne holde spilleavhengigheten nede handler om å bevare og styrke enerettsmodellen som Norsk Tipping har, en modell som også representanten Kristensens parti på flere måter utfordrer. Vi står støtt ved den.

I inneværende år bruker vi rekordmye penger på nettopp forskning på spilleadferd fordi teknologien utvikler seg raskt. Man går med en potensiell spillautomat på smarttelefonen i lommen hele tiden, og det å studere folks spilleadferd er enormt viktig. Det gir vi rekordmye penger til i år gjennom spillemidlene.

Så er det helt klart slik at Norsk Tipping som enerettstilbyder, og egentlig kompetansemaskin på spill og folk, selvfølgelig skal dele av sin kunnskap, slik at man bedre kan bekjempe spilleavhengighet. Men så er det som representanten sier, Norsk Tipping sier selv i disse aktuelle tilfellene at det går på personvern hensyn. Dette er noe jeg følger opp i min og departementets dialog med Norsk Tipping hele tiden, og det er av de tingene vi skal se på, for det er helt riktig at Norsk Tipping skal kunne by på viktig informasjon, slik at forskningsmiljøer får gjort et større arbeid.

Turid Kristensen (H) [10:56:41]: La meg bare først få korrigere: Høyre står bak enerettsmodellen og har på ingen måte utfordret den. Det er statsrådens tolkning, og den er jeg helt uenig i.

Men som jeg nevnte i mitt spørsmål, har Norsk Tipping gjentatte ganger stoppet viktige prosjekter, og det oppleves som om samarbeidet er utfordrende. Det handler ikke om at det ikke er mulig, men at de ikke vil bruke ressurser på det. I innstillingen til den nye pengespilloven omtalte vi dette, og vi mener at Norsk Tipping og Norsk Rikstoto i fremtiden må pålegges å delta i viktige forskningsprosjekter fra anerkjente miljøer i Norge for å gi oss det forskningsbaserte kunnskapsgrunnlaget som vi trenger.

Som statsråden var inne på, er det i ny forskrift til pengespill inntatt en bestemmelse om at det kan utleveres opplysninger. Det endrer ikke på dagens situasjon – det kan de også i dag – men jeg enig i at det er et signal. Forhåpentligvis vil bestemmelsen i forskriften bidra til at forskerne våre får lettere tilgang til nødvendige data, men det burde ikke være nødvendig å vente til forskriften er vedtatt for å oppnå det. Vil statsråden bidra til at de får tilgang til pågående prosjekter allerede nå?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:57:47]: Aller først er det altfor fristende å kommentere at det holder ikke å si at man står bak enerettsmodellen når man hele tiden utfordrer den med alternativ politikk stykke-

vis og delt. Det er litt som å lage kake. Man kan si at det er kake, men hvis man har fjernet mel, melk og glasur, så er det ikke kake. Det er litt slik Høyres holdning til enerettsmodellen er.

Så er det slik at hvis vi i den nye pengespilloven hadde pålagt Norsk Tipping å dele all type informasjon, ville det vært et helt klart brudd med det en stor teknologi-bedrift som Norsk Tipping, som sitter på så mye informasjon om oss, av personvern hensyn kan dele. Så dette er en avveining man må ta i de enkelte tilfellene. Jeg er, som representanten Kristensen, opptatt av at Norsk Tipping skal dele der Norsk Tipping kan dele, og dette er noe vi følger opp i dialogen med Norsk Tipping.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Turid Kristensen.

Turid Kristensen (H) [10:58:43]: Jeg vil protestere mot statsrådens beskrivelse av Høyres politikk. Vi har verken fjernet mel, gjær eller noe annet i enerettsmodellen, men jeg lar det ligge, for det er ikke det denne saken handler om.

Jeg takker for svaret, men jeg synes det er uheldig at forskningsprosjekter ikke får tilgang. Det handler ikke om personvern, at man ikke kan ivareta det. Det er ikke det det handler om. Det handler om ressursmessige hensyn eller politiske uttalelser eller ståsteder fra Norsk Tipping.

Jeg skjønner at statsråden ikke vil bidra til dette forskningsprosjektet heller – som hun tidligere ikke har gjort. Men når det ikke skjer, er det likevel nyttig, mener jeg, å se på hvordan vi kan styrke dette i framtiden.

I høringsnotatet stilles det opp at det skal sikres prinsipper for dataminimering, men det er også viktig å legge til rette for at vi ikke får forsinkelser, eller at ressurser blir et spørsmål i framtiden. Noe som kan bidra til det, er f.eks. at Norsk Tipping på forhånd innhenter slikt samtykke, slik at dette ligger klart. Vil statsråden ta initiativ til at data ikke bare kan deles, men at det ligger til rette for det, og vil statsråden også vurdere å skjerpe bestemmelsen, sånn at signalet styrkes?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:59:48]: Jo, Høyre utfordrer enerettsmodellen med sin praktiske politikk når man hele tiden ønsker å skru på deler av den, som muligens å tillate lisenser, som å komme med egne forslag når det gjelder grenser for spill, osv., men la det ligge.

Det er ikke slik at jeg ikke ønsker å bidra til forskningsprosjekter, og jeg kan bare forsikre representanten om at Norsk Tipping ikke har noen politiske meninger. Norsk Tipping er satt til å forvalte det norske spillmonopolet. Og når Norsk Tipping sier at de i det enkelte tilfellet ikke kan dele informasjon fordi det handler om per-

sonvern hensyn, så må vi legge det til grunn. Men jeg har sagt at dette er noe jeg og vi i departementet følger opp i vår styringsdialog med Norsk Tipping, og ja, jeg skal ta en ny runde og ta opp dette med dem, slik at vi kan få klarhet i hvordan man på en smidig måte kan nettopp bidra til viktig forskning.

Presidenten: Turid Kristensen – til oppfølgings-spørsmål.

Turid Kristensen (H) [11:00:43]: Jeg synes det er litt utidig at statsråden står her og påstår at Høyres politikk om enerettsmodellen er noe annet enn det den er. Vi har ikke foreslått eventuelt å tildele lisenser. Vi har ikke foreslått å skru på ting, annet enn det som ligger der i dag, og som EØS-retten ikke har utfordret at er problematisk i norsk rett. Men igjen: Jeg velger å la det ligge.

Ellers vil jeg si at jeg er glad for at statsråden vil gå i dialog med Norsk Tipping, men jeg håper at hun også her i dag kan gi noen signaler om at den dialogen kan starte tidlig, sånn at pågående forskningsprosjekter kanskje kan få tilgang til de dataene de faktisk har muligheten til å få tilgang til, som ikke utfordrer personvernet.

Så fikk jeg ikke helt med meg om statsråden svarte på om hun vil vurdere å skjerpe bestemmelsene i den forskriften som er sendt på høring, for der står det at man kan dele personopplysninger. Det kan man allerede i dag, så det er ingen skjerpelse, og når viktige aktører opplever utfordringer, tenker jeg at det kan være lurt å vurdere å skjerpe dem.

Statsråd Anette Trettebergstuen [11:01:47]: Jeg synes det er litt spesielt at representanten Kristensen faktisk mener at vi skal pålegge Norsk Tipping å dele ut personsensitiv informasjon til forskningsinstitusjoner. Det er rimelig spesielt, og det setter ikke personvernet i førersetet – det må vi gjøre. Dette er opplysninger om folk som Norsk Tipping sitter på, og det må gjøres konkrete vurderinger i hvert enkelt tilfelle.

Jeg har sagt at i vår styringsdialog med Norsk Tipping er vi opptatt av at Norsk Tipping som kompetansemiljø og teknologibedrift skal bidra til utviklingen og forskningen på spillfeltet. Jeg tar opp dette med Norsk Tipping, men det er ikke aktuelt å lage en forskrift der vi skal pålegge Norsk Tipping å dele informasjon.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [11:02:51]: Mitt spørsmål går til olje- og energiministeren.

I mange år har man i Norge jobbet for å bli attraktive for nye etableringer av kraftforedlende industri. De siste årene har dette arbeidet gitt resultater, og vi ser bedrifter innenfor batteriproduksjon, datalagring og an-

net næringsliv som ønsker etablering, mye på grunn av tilgang til rimelig kraft. For Norge har alltid hatt tilgang til rikelig og rimelig fornybar kraft. Denne situasjonen har nå endret seg, og vi har til tider Europas høyeste priser. NVE melder at kraftoverskuddet i Norge vil være nesten borte i 2026. Dette vil fort kunne føre til at vi etablerer stabilt høye priser på kraft i Norge, og at attraktiviteten for etablering av ny industri vil avta. Vi vet at det legges opp til forskjellig ny kraftproduksjon, det meste av dette vil være tilgjengelig fram i tid, og i alle fall mye senere enn i 2026. Hvordan jobber regjeringen nå for å få ned prisene på kraft og kunne opprettholde Norge som et attraktivt land for å etablere ny industri?

Statsråd Terje Aasland [11:04:17]: Jeg er opptatt av nettopp det som representanten Halleland spør om, at Norge skal være industriens førstevalg. Vi skal utvikle nye industrielle muligheter. Grunnlaget for det er tilstrekkelige mengder med ny eller mer fornybar energi til rimelige priser, som gjør at industrien vil investere, ikke minst i det grønne skiftet. Nå gjør vi en rekke ting for å få mer kunnskap om situasjonen, hvordan krafteksporten virker på prisene, hvordan den innvirker på energisikkerheten osv., og dette kommer vi tilbake til Stortinget med så raskt som overhodet mulig.

Vi har gjort konkrete tiltak nå for å få inn mer kraft i det norske kraftsystemet, ikke minst det som er presentert i dag knyttet til havvind. Vi har tatt opp igjen konsekvensbehandlingen av vindkraft på land der hvor kommunene gir sitt samtykke til det. Kanskje er vindkraft på land en av de enkleste og billigste energiformene i tilknytning til de kortsiktige løsningene på det.

Vi har et kraftoverskudd i dag, så det er grunnlag for å etablere dette, men vi må gjøre flere ting samtidig. Det er vel ikke NVE som har sagt at vi går mot et kraftunderskudd i 2026, det var Statnett som sa det. Det som er viktig, er at en også vil klare å bygge ut nett raskere enn det vi gjør i dag. Det ble satt ned et strømnettutvalg som nå går igjennom konsesjonsprosesser, om vi kan gjøre dette raskere. Den rapporten kommer i juni. Jeg kommer til å følge den opp veldig raskt, fordi det er forutsetningen både for å lykkes med å få mer ny kraft inn i systemet og for å sørge for et grunnlag for industrielle investeringer. En av de tingene som kanskje er den største bremseklossen akkurat nå, er tilgang på nett og nettkapasitet. Det må vi gjøre noe med, og vi bør jobbe raskt med det som formål.

Terje Halleland (FrP) [11:06:16]: Jeg takker for svaret. Jeg er helt sikker på at statsråden har et like sterkt ønske om å lykkes på den siden som Fremskrittspartiet og jeg har. Men jeg blir litt bekymret, for vi vet at havvind stort sett er svaret i dag nesten uavhengig av hva spørsmålet er. Det er det som skal løse alle problemer,

men vi vet at dette ligger langt fram i tid. Problemene for Norge kommer innen kort tid. Vannkraft, småkraft, er egentlig det store potensialet på kort tid, men en unnlater å svare på det. En sier vind på land, som vi vet det er veldig begrensede mengder av. Vi må få orden på nettet, vi må få orden på kraften vår, og det er ikke havvind som er løsningen. Men svar meg gjerne samtidig på elektrifisering av sokkelen: Er det fremdeles aktuelt?

Statsråd Terje Aasland [11:07:21]: Det er absolutt aktuelt, og det er veldig viktig at vi holder fast ved det. Det er grunnlaget for ikke minst oljeindustriens engasjement knyttet til havvindutbyggingen vår. Det er også grunnlaget for framtiden til olje- og gassindustrien når vi tenker på at vi må innfri våre klimaforpliktelser som ligger der knyttet til at vi skal redusere utslippene våre. Da er ambisjonen og målet klart og tydelig: 50 pst. innen 2030 og netto null i 2050. Det er grunnlaget. Det er med på å utvikle olje- og gassindustrien, ikke avvikle den – som jeg etter hvert forstår at Fremskrittspartiet egentlig ønsker.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ingjerd Schou (H) [11:08:18]: Mitt spørsmål går til statsråd Tvinneheim.

Verden står midt i en matkrise. FN slår fast at rekordmange mennesker led av matmangel i 2021, og situasjonen er blitt forverret av krigen i Ukraina, som er en av verdens storprodusenter av solsikkeolje, mais, sukker, hvete og rug. Produksjonen er imidlertid ikke hele problemet. FN opplyser at om lag 25 millioner tonn med korn står fast i Ukraina, og utviklingsministeren sa under den årlige utviklingspolitiske spørretimen sist måned:

«Den akutte krisen kan løses gjennom humanitær innsats og godt internasjonalt samarbeid fordi maten er der, men prisene og tilgjengeligheten er problemet.»

Jeg deler statsrådens vurdering, men etterlyser konkrete tiltak. Ukrainas president, Zelenskyj, sier at russisk matblokkade forhindrer uttransportering av ukrainske produkter. Havner som Mariupol kan ikke lenger benyttes på grunn av Russlands hensynsløse krigføring.

Mitt spørsmål er derfor: Deltar Norge i initiativ for å finne alternative løsninger for å uttransportere korn fra Ukraina?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:09:41]: Jeg vil takke representanten Schou for å løfte denne saken. Vi står i en prekær situasjon, hvor vi både på kort og lang sikt ser at krigen i Ukraina vil få konsekvenser for global matsikkerhet. På kort sikt er en av utfordringene å få frigjort lagerkapasitet og få korn ut av Ukraina, som representanten ganske riktig påpe-

ker. Det foregår intenst internasjonalt diplomati for å finne løsninger for å få dette kornet ut, uten at jeg kan gå i detalj om de ulike løsningene. Men det er klart at i denne situasjonen, hvor havnen i Odesa ikke kan benyttes, er det kanskje jernbane som er det mest aktuelle alternativet.

Så vil jeg understreke at det også finnes andre løsninger på den kortsiktige krisen. Vi vet at også andre store aktører og stater har betydelige lagre av korn. Det er viktig i denne situasjonen å sørge for at handel og tilgang på disse lagrene internasjonalt opprettholdes. Der opplever vi et intenst press på disse statene fra sentrale aktører, som f.eks. FN.

Ingjerd Schou (H) [11:11:16]: Canadas statsminister Justin Trudeau uttalte søndag at han vil bidra til å finne alternative løsninger for transport av ukrainsk korn for nettopp å avhjelpe matkrisen i verden. Vi vet at enkelte forsyninger av korn fra Ukraina så langt har blitt losset via elveløp og svartehavshavner i Romania. Det er slike løsninger Justin Trudeau viste til da han også besøkte Kyiv. Vil regjeringen gå i dialog med Canada for å vurdere norsk deltakelse i initiativet Justin Trudeau annonserte?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:11:57]: Jeg er ikke i posisjon til å kommentere det konkrete initiativet fra Canada. Det jeg kan si, er at vi er i dialog med internasjonale organisasjoner og aktører som ser på løsninger for å få tilrettelagt for transport av de lagrene som fortsatt befinner seg inne i Ukraina.

Så vil jeg også benytte anledningen til å si at det er andre tiltak Norge kan gjøre for å sørge for at også videre innhøsting i Ukraina sikres. Blant annet har regjeringen for kort tid siden bidratt med betydelige midler for å gi ukrainske bønder tilgang til såkorn og kunstgjødsel samt diesel til logistikk, for å få benyttet de få ukene som gjenstår av våronna i Ukraina.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Ingjerd Schou.

Ingjerd Schou (H) [11:12:54]: 50 mill. kr har gått til ukrainske bønder. Denne uken kom det melding om at regjeringen fordeler ytterligere 285 mill. kr gjennom FNs matvareprogram til innsatsen i andre land enn Ukraina. I praksis er dette en nesten full reversering av regjeringens kutt i bevilgningene vi i vår tid foreslo. Vår økning ble først avspist med 200 mill. kr i regjeringens budsjettforslag og også kuttet ytterligere med 120 mill. kr etter budsjettforliket med Sosialistisk Venstreparti.

Er statsråden enig i at den sene norske beslutningen om økte bevilgninger har fratatt FNs matvareprogram

nødvendig fleksibilitet i sin respons mot den globale matkrisen?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:13:47]: Regjeringen var svært tidlig ute med å bevilge 2 mrd. kr ekstra til humanitær innsats i Ukraina for å sørge for at den akutte krisen der ikke ville spise av humanitære bevilgninger til andre kriser i verden. Regjeringen har klart å mobilisere raskt og er også tydelig på at nettopp humanitær innsats til matsikkerhet, bl.a. gjennom WFP, er høyt prioritert i den krisen vi står i.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå over, og vi går til sak nr. 2, ordinær spørretime.

Sak nr. 2 [11:14:29]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 6, fra representanten Ola Elvestuen til forsvarsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 17, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkommende.

Spørsmålene 25 og 26, fra henholdsvis representantene Mari Holm Lønseth og Mudassar Kapur til kommunal- og distriktsministeren, er overført til helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende. Spørsmålene blir etter anmodning fra helse- og omsorgsministeren flyttet og besvart etter spørsmål 15, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 1

Frank Edvard Sve (FrP) [11:14:58]: «Finansministeren har ved flere høve uttalt at det kan bli inflasjon dersom ein kuttar avgiftene på drivstoff.

Kan statsråden forklare korleis avgiftskutt på drivstoff blir rekna som «pengebruk»?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:15:18]: Endringer i skatte- og avgiftsregler som svekker inntektssiden av statsbudsjettet og ikke motsvares av utgiftsreduksjoner, vil isolert sett innebære et økt underskudd som må finansieres med en overføring fra Statens pen-

sjonsfond utland, det vil si økt oljepengebruk. En avgiftsreduksjon er slik sett regnet som en ekspansiv økonomisk politikk. Selv om avgiftsreduksjon på drivstoff kan gi en nedgang i prisen, vil en slik politikk kunne forsterke lønns- og prispresset i økonomien lenger fram gjennom økte inntekter i privat sektor. Risikoen for at økt bruk av oljepenger fører til lønns- og prispress lenger fram, er særlig stor i en høykonjunktur hvor det allerede er stor knapphet på ressurser.

I hvilken grad en avgiftsreduksjon på en vare slår ut i prisen til forbrukeren, avhenger bl.a. av markedsforholdene. Dersom det er knapphet på varen og etterspørselen er stor, er det dessverre mindre sannsynlig at prisen til forbruker går ned selv om avgiftene reduseres. Da vil avgiftsreduksjonen i stedet gi økte priser og inntekter til produsenten. Dersom avgiftsreduksjonen slår gjennom i prisene til husholdningene, vil kjøpekraften i husholdningene isolert sett kunne øke. Det kan gi økt etterspørsel i økonomien og høyere priser på andre varer og tjenester lenger fram.

I rentesettingen ser Norges Bank hen til den underliggende prisveksten. Den viktigste indikatoren for underliggende inflasjon er KPI-JAE, som er konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energipriser. Reduserte avgifter på f.eks. drivstoff vil ikke redusere dette målet for underliggende inflasjon, snarere kan den økte – hvis det slår ut – kjøpekraft på en avgiftsreduksjon bidra til at Norges Bank må sette opp renten mer eller raskere enn de nå ser for seg.

«Blir det utsikter til mer varig høy prisvekst, kan renten bli satt raskere opp enn renteprognosen i forrige pengepolitiske rapport tilsier», skrev sentralbanken i en pressemelding om sin siste rentebeslutning.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:17:24]: I eit tidlegare spørsmål var det også fokusert på pengebruk. I ettertid har vi sett at 38 076 bønder har fått eit oppgjør til 11 mrd. kr. Det er også betydeleg pengebruk. Det vart også sagt at det ikkje var vidare fare for at bedrifter kom til å gå konkurs, og at det var positivitet i marknaden.

Etter det spørsmålet gjekk direktøren i Maskinentreprenørenes Forbund, MEF, ut og sa: MEF har 2 300 medlemsbedrifter som sysselset omtrent 40 000 tilsette. I ei heilt fersk medlemsundersøking den 4. mai seier to tredjedelar av bedriftene at dei planlegg for nedskalerting av verksemd, permitteringar og i verste fall oppseiingar av tilsette gjennom 2022.

Har finansministeren snakka med medlemsbedriftene til MEF og sjekka om det faktisk ikkje er krise?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:18:27]: Jeg har jobbet i noen av medlemsbedriftene til MEF og har veldig tett kontakt med en som er eier og i praksis også

er daglig leder for en av bedriftene. Jeg kjenner den næringen ganske godt, i alle fall de mindre aktørene – hvor sårbare ting er, og hvor avhengig man er av de ulike konjunktorene. Det er en næring som er sårbar og utrolig viktig. En av de tingene de er sårbare for, er renten når det gjelder egenfinansiering av egen virksomhet, det er mange som også der har ganske store kapitalkostnader. I tillegg er det også viktig at privatpersoner og bedrifter tør å investere. For mange av de mindre bedriftene i MEF er det nettopp mange av de små oppdragene, summen av de små oppdragene i lokalsamfunnet, som skaper aktivitet. Derfor er veldig høye renteøkninger for entreprenørbransjen en av de mest sårbare tingene, akkurat som det er for private husholdninger. Det er selvfølgelig en særdeles viktig bransje, og det er viktig at vi har stabilitet i økonomien og i den økonomiske styringen.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:19:29]: Rente er sikkert viktig, det er det for alle, men der peiker ein på heilt andre ting. Direktøren seier vidare: Det er desse bedriftene, medarbeidarane, som byggjer, brøyter og held ved like vegar, sørgjer for sikring av gatelyst, planerer tomter og areal på skolebygg og annan infrastruktur, sprengjer i fjell, ryddar skog og tek vare på avfall. Om det vert borte, er ei av rygggradene i norsk næringsliv borte, seier administrerende direktør i MEF, Julie Brodtkorb.

Finansministeren viser gjennom landbruksoppgjøret at han forstår at ein ekstrem auke av gjødselprisar treng tiltak frå staten. Det er ingen forskjell på MEF-medlemmene. Dei er i ei krise fordi dieselpriane aukar ekstremt, seier ho vidare.

Er det då slik at drivstoffprisar ikkje er viktig, rente og alle andre ting er viktig, og at det MEF seier her, er feil? Er det det finansministeren eigentleg meiner?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:20:22]: Regjeringen er veldig opptatt av å holde hjulene i gang og også sørge for at vi viderefører det vi nå ser, at vi har rekordlav ledighet. Det har aldri vært flere nordmenn i jobb enn det er akkurat nå. Det er rekord i antall nordmenn som går på jobb hver dag, og vi har som mål at den rekorden skal bli slått, at det blir enda flere. Det er også en av utfordringene.

Maskinentreprenørene er en utrolig viktig næring og har en del sammensatte utfordringer. En av utfordringene de også har sett, og som bl.a. selskap som Veidekke har gått ut med, er utfordringen med å rekruttere fagfolk. Det er en veldig blandet situasjon også for en del av maskinentreprenørene å klare å få tak i nok og kvalifiserte fagfolk. Likevel skal en ta på alvor hver enkelt bedrift. Noe av det som kan være sårbart, er hvis det blir satt på for mange bremseslik at for mange prosjekter,

spesielt i det private, stopper opp. Veldig mange av de små aktørene er spesielt avhengige av mange små private oppdrag.

Spørsmål 2

Roy Steffensen (FrP) [11:21:40]: «For å redusere kostnadene med de høye strømprisene har regjeringen valgt å innføre strømstøtte til husholdningene. Fremskrittspartiet skulle veldig gjerne sett at strømstøtte også ble gitt til næringslivet, men regjeringen skal i det minste ha skryt for at de har gjort noe med de høye strømprisene. Med de høye drivstoffprisene har regjeringen derimot valgt å ikke gjøre noe, men tvert imot bidratt til å øke avgiftene fra 2021 til 2022.

Hva må til for at regjeringen også vil gjøre tiltak som demper de høye prisene på drivstoff?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:22:13]: Først vil jeg takke for at Fremskrittspartiet mener vi har gjort noe med sikringsordningen for strøm. Representanten Steffensen valgte til og med å kalle det «skryt» i spørsmålet – jeg ble nesten litt overrasket da jeg leste det.

Jeg mener det var viktig for å klare å dempe utslagene av den sterke veksten vi har sett i de internasjonale strømprisene, og også i de norske. Det er også viktig at vi i tillegg reduserte avgiftene på strøm. Det som er viktig med den reduksjonen, er at det ikke bare kommer i de områdene av landet der det er høy strømpris, det kommer også i Midt-Norge – for det skal være en varig endring. De delene av landet som har hatt lavere strømpriser i år, har også fått glede av de avgiftsreduksjonene vi har gjort.

I tillegg til å redusere avgiftene på strøm prioriterte vi da vi overtok regjeringmakta og det budsjettet som forrige regjering, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, hadde kommet med, også å sette lavere avgiftsnivå på drivstoff enn det forrige regjering foreslo. Vi satte også lavere avgift på trafikkforsikring, og vi økte pendlerfradraget for dem som har mye transport i forbindelse med jobb. Vi varslet også da at vi ønsket å sette ned prisene med 30 pst. på alle norske ferjer, og at vi skulle begynne med gratisferjer i løpet av året, og det har vi også vært ute med sist uke.

Så jeg mener at vi i sum, når vi ser på de skatte- og avgiftsgrepene vi tok i fjor høst, og også de grepene vi tok for å redusere transportkostnadene, har en helt annen retning enn forrige regjering. Vi kommer til å følge den linjen også framover, for det er viktig at ikke transportkostnadene i Norge, som er så langstrakt, blir for høye.

Roy Steffensen (FrP) [11:23:59]: Jeg prøvde meg med å gi litt skryt, for jeg trodde det kanskje ville føre til

at det var lettere å få svar på selve hovedspørsmålet, men jeg registrerer at jeg ikke fikk det. Jeg spurte hva som må til for at regjeringen også vil gjøre tiltak som demper de høye prisene på drivstoff, og det valgte finansministeren å la være å svare på.

Vi registrerer at strømregningen kan – og bør – kompenseres, men altså ikke drivstoffregningen. Jeg lurer på om finansministeren kan redegjøre litt for hva som er den prinsipielle forskjellen på at det er greit å kompensere for strøm, men ikke for drivstoff, og om han kan si om det er helt utenkelig at regjeringen vil komme med tiltak mot de høye drivstoffprisene.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:42]: For å svare på det som gjelder strøm, er det fordi vi ser at den andelen av husholdningenes inntekter som brukes på strømregningen, med de høye strømprisene som det lå an til, hvis vi ikke hadde innført den nye ordningen, hadde blitt veldig høy. Så det er den faktoren utenom renta som slår mest inn. I en klassisk familie er det de to faktorene som er de største usikkerhetsmomentene. Derfor var den sikringsordningen for strøm så viktig, for Norge er som det er. Det var også viktig at vi reduserte avgiftsnivået fra slik det var under Høyre og Fremskrittspartiet, for vi gjorde ikke bare grep i områdene med høy strømpris, vi gjorde også grep i områdene med lav strømpris, som f.eks. i Midt-Norge.

Så mente også vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet at det avgiftsnivået som Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslo på drivstoff, var for høyt. Derfor satte vi avgiftene ned, i tillegg til at vi kuttet i pendlerfradraget.

Roy Steffensen (FrP) [11:25:37]: Statsråden sier at det ble gjort noe med strøm fordi det var en så betydelig sum for husholdningene. Men når det gjelder bedrifter, f.eks. i anleggsbransjen, som man også var innom i forrige spørsmål, ser vi at de nå opplever økte priser på sprengstoff, betong, stål og strøm, og ikke minst på diesel, og de frykter at det kan gå mot permitteringer, oppsigelser og i verste fall konkurser hvis ingenting blir gjort. De sier bl.a. selv at de i enkelte tilfeller jobber gratis fordi de allerede er på offentlige kontrakter som er bundet opp med priser som de ikke får gjort noe med.

Da lurer jeg på om statsråden har vurdert en krisepakke for den næringen, for å kompensere for de økte utgiftene, eller om man har tenkt å gjøre som f.eks. Frankrikes statsminister, som har sendt brev til offentlige etater om at de skal være imøtekommende med å endre på inngåtte kontrakter for å redusere kostnadene for bedriftene.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:26:41]: Som jeg sa i stad: Noe av det viktigste for veldig mange entreprenører nå er at vi klarer å holde hjulene i gang, at pri-

vatpersoner tør å gjøre små investeringer, og at små bedrifter tør å gjøre forbedringer i sin virksomhet.

En av de største utfordringene for de mange tusen som nå må ta beslutninger om hva de gjør, er uroen for renten. Derfor er det viktig at vi fører en ansvarlig økonomisk politikk som gjør at folk ser at den økonomiske politikken ikke forsterker rentebanen ytterligere enn det Norges Bank har lagt til grunn, eller at de internasjonale faktorene slår kraftig inn også i norsk økonomi. Det er ikke minst viktig for anleggsbransjen, som er veldig avhengig av konjunkturer.

Så er vi alle opptatt av å ha en levende og god anleggsbransje i hele Norge. Det er en viktig og stor næring som sysselsetter mange folk. Det er mange dyktige mennesker der, og det er mange folk som også har startet egen virksomhet, og sånn vi ser det nå, er en av de store utfordringene for dem at norsk økonomi kommer dårligere ut gjennom en høyere renteøkning enn det som er varslet.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Spørsmål 3

Geir Jørgensen (R) [11:27:59]: «I kjølvannet av vinterens avsløringer av ulovlig kveitefiske i Skagerrak har Rødt foreslått å jobbe opp mot danske myndigheter for å bekjempe det ulovlige fisket.

Har arbeidet med å stanse ulovlig kveitefiske i Skagerrak kommet i gang, og hva vil statsråden foreta seg for å stanse det ulovlige fisket?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:28:23]: Først takk for spørsmålet. Forvaltningen av kveite og bekjempelse av ulovlig fiske av kveite i Skagerrak er høyt prioriterte saker både i departementet og i Fiskeridirektoratet. Det er forbudt å fiske kveite sør for 62. breddegrad i perioden 20. november til 31. mars. Fisket som har funnet sted i fredningstiden, er ulovlig, uheldig og uforenlig med bærekraftig forvaltning av bestanden, og vi ser alvorlig på praksisen.

Regjeringen ser alvorlig på det ulovlige kveitefisket i Skagerrak. Jeg vil derfor ta dette opp med min danske kollega, Rasmus Prehn, når jeg møter ham 7. juni. Jeg har også merket meg næringskomiteens tydelige signal i saken.

Som jeg sa i mitt svar på tilsvarende spørsmål fra representanten Geir Jørgensen den 7. april, har kveitefangst i fredningstiden i norsk økonomisk sone vært ulovlig siden 1979 og skulle dermed være godt kjent blant fiskere som ferdes i dette området. Overtredelser av forbudet blir håndtert av Kystvakten, og to danske

fartøy som i fredningstiden i vinter hadde hatt hal med start og stopp i norsk sone og hadde større mengder kveite om bord, er anmeldt og under etterforskning. Det er også verd å nevne at fisket etter kveite stoppet opp etter at Kystvakten satte fokus på saken rundt juletid i vinter.

Siden direktefisket etter kveite har foregått i områder i norske og svenske farvann, gir det mening at ekstra vernetiltak som settes i verk i Skagerrak, skjer samordnet. Mangel på samordning er etter min mening en svakhet ved forvaltningen av bestanden. Vi har derfor på embetsnivå signalisert overfor EU at vi ønsker å samarbeide om en styrking av forvaltningen av kveite i Skagerrak. Dette spørsmålet står derfor på agendaen når embetsverket i departementet møter EU til årlige konsultasjoner om Skagerrak den 19. og 20. mai. Representanter fra danske og svenske fiskerimyndigheter vil også delta der, i tillegg til EU-kommisjonen.

Om kort tid vil Fiskeridirektoratet sende på høring et forslag til nye reguleringsiltak for forvaltningen av kveite i norsk økonomisk sone. Forslaget vil fortrinnsvis ha effekt for fisket etter kveite nord for 62. breddegrad, ettersom det i svært liten grad drives et målrettet kveitefiske sør for den. Reguleringsforslagene vil imidlertid også kunne legge føringer på forvaltningen av kveite i sør.

Geir Jørgensen (R) [11:31:03]: Takk for svaret. Jeg er glad for at det ser ut til å være bevegelse i denne saken. En organisasjon som WWF har betegnet dette fisket som miljøkriminalitet, og Naturvernforbundet har i mars i år gått inn for å forby bunntåling i dette havområdet. Norskerenna er et helt spesielt havområde med veldig mange arter. Spørsmålet til statsråden blir da: Vurderes det å forby bunntåling i dette området når en eventuelt ny Skagerrak-avtale skal forhandles om?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:31:43]: Det at vi har anledning til å drive et grensekryssende fiske der en trål kan startes i en økonomisk sone og dras over grensen og inn i en annen, er en unik ordning for Skagerrak. Det innebærer at fartøy kan tråle over sonegrensen uten at trålen heves. Det stilles ikke krav om melding om grensepassering og fiskestart og -stopp, som ellers i norsk økonomisk sone.

Dette grensekryssende fisket er begrenset, og norske fartøyer står kun for et mindre antall hal. Likevel har muligheten til å drive et slikt grensekryssende fiske virkninger for kontroll generelt i Skagerrak, og jeg tror jeg vil si det slik: Det er kanskje den største utfordringen vi har for å håndheve og drive kontroll.

Norge har over flere år tatt opp behovet for bedre kontroll av grensekryssende fiske overfor EU og bilateralt med fiskerimyndighetene i Danmark og Sverige før

denne regjeringen tiltrådte, og dette har så langt ikke gitt gode løsninger. Jeg har derfor denne uken tatt saken opp med EU-kommissæren, Sinkevičius, og jeg vil ta opp igjen saken på nytt med den danske kollegaen når vi møtes.

Geir Jørgensen (R) [11:32:54]: Jeg vil benytte anledningen til å gjøre noe sjeldent: å berømme fiskeristatsråden for å ha holdt det norsk-russiske fiskerisamarbeidet utenom EUs sanksjonspakke. Da næringskomiteen besøkte Brussel i forrige uke, ble vi informert om at på grunn av brexit har EU svekket sin posisjon innenfor fiskeri, og Storbritannia har kommet styrket ut. I forlengelsen av dette kan man jo forvente et større press og en vanskeligere forhandlingspartner, altså vanskeligere forhandlinger med EU om fiskeri, ettersom de har kommet dårligere ut nå. Ser statsråden på noen måte at disse tingene kan være med og vanskeliggjøre ny enighet om en bedre avtale om fiskeripraksisen i Skagerrak?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:33:57]: Nå er kanskje representanten Jørgensen litt på siden. Jeg vil understreke at Norge har hatt en krystallklar linje gjennom hele Ukraina-krisen. Vi samarbeider med våre naboer, vi samarbeider med EU, og vi innfører de strengeste sanksjonene i historien mot noe enkelt land. Hver gang vi har implementert disse sanksjonspakkene som EU har besluttet, har vi foretatt vurderinger av om det er behov for norske tilpasninger. Fiskerisamarbeidet er viktig for Norge, det er en grunnleggende norsk interesse å forvalte fiskestammene i Barentshavet på en god måte. Skulle de settes i spill, vil det kunne bli et stort problem for fiskerinæringen og for samfunn langs hele kysten vår i mange tiår.

Når det gjelder samarbeidet med EU, opplever jeg at vi har gode samtaler, men den avtalen som ligger til grunn for det grensekryssende fisket, er behandlet her i Stortinget, og det er en avtale som vi har med EU som bygger på en gammel avtale fra 1960-tallet med Sverige og Danmark. (Presidenten klubber.) Så her er det utfordringer å ta tak i.

Presidenten: Då var tida ute.

Spørsmål 4

Ingjerd Schou (H) [11:35:13]: «Statsråden har nylig uttalt at regjeringens strategi for matsikkerhet nå er i ferd med å rulle ut.

Vil statsråden sørge for at denne strategien reflekterer nye behov for global matproduksjon i lys av den økende globale matkrisen?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinning
[11:35:33]: Ja, vi står i en krisetid, men det er flere kriser på én gang – klimakrise, pandemi, matpriskrise, energikrise, kunstgjødselkrise, samtidig som vi har krig i Europa, med store lidelser, humanitære utfordringer og konsekvenser for den globale økonomien.

Jeg har gjort rede for regjeringens prioritering av matsikkerhet ved tidligere anledninger og påpekt hvordan vi tilpasser dette engasjementet til en verden i endring. Utviklingspolitikk skal være en politikk for fremtiden og for samfunnsendring. Da vil konsekvensene av kriser, konflikt og krig i dag også påvirke hvordan vi jobber med matsikkerheten i tiden som kommer. Regjeringen vil lansere den varslede matsatsingen tidlig til høsten.

De største problemene for matsikkerhet er ikke bare relatert til selve matproduksjonen. Verden produserer i dag nok til å brødfø alle, men det er store utfordringer innenfor fordeling og ulik kjøpekraft i verden. Resultatet er kronisk sult for millioner av mennesker. De langsiktige utfordringene er enda mer komplekse. Med mindre tilgang til kunstgjødsel vet vi f.eks. at landbruksproduksjonen i Afrika kan bli redusert med 20 pst. i år. Det afrikanske kontinentet importerer mat for omtrent 50 mrd. dollar i året. Høye kostnader på importert mat viser derfor behovet for et økt fokus på å styrke Afrikas egen matproduksjon.

Regjeringen arbeider bl.a. for å øke lokal, klimatilpasset matproduksjon. Om lag 70–80 pst. av verdens fattigste bor på landsbygden i utviklingsland. Det er disse som nå igjen rammes hardest. Vi vet at småbønder produserer 80 pst. av all mat som konsumeres i utviklingsland. Derfor prioriterer vi dette feltet. Vår innsats skal bidra til at småbønder kan produsere mat både til seg selv og til lokale markeder. Verdistingen fra prosessering må komme lokalsamfunn til gode. Lokale og regionale verdikjeder må styrkes. Overskuddsproduksjon må nå ut til markedene, og matsvinn og mattap i alle ledd må reduseres drastisk.

Ifølge Verdensbanken er det to til tre ganger mer effektivt, hvis målet er fattigdomsbekjempelse, å satse på vekst i matproduserende sektorer, som jordbruk og sjømat, enn å satse på vekst i andre sektorer.

Ingjerd Schou (H) [11:38:12]: Under Norad-arrangementet «Tall som teller 2022» i går uttalte utviklingsministeren:

«Vi arbeider nå med en ny og forsterket matsatsing. Den skal framlegges tidlig i høst, og støttes av budsjettforslaget for 2023.»

Mange kriser til tross og i lys av at vi befinner oss midt i en global matkrise – kan den framskyndes?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:38:38]: Innsatsen for matsikkerhet ble trappet opp med de første endringene på statsbudsjettet som den nye regjeringen foretok, med en betydelig påplussing. Både kortsiktig humanitær bistand for matsikkerhet og vår innsats for å legge til rette for økt klimatilpasset produktivitet i særlig afrikansk landbruk kommer også til å prioriteres økonomisk i inneværende år. Jeg vil derfor si at dette er «work in progress», men selve strategien vil legges fram tidlig på høsten, fordi vi har grundige konsultasjoner med både internasjonale samarbeidspartnere og ikke minst norsk sivilsamfunn. Det er ikke til hinder for at vi kan trappe opp innsatsen gjennom budsjett allerede før den tid.

Ingjerd Schou (H) [11:39:39]: Jeg hører at statsråden ikke svarer helt konkret på hvorvidt den kan framskyndes. Men jeg skal ta en annen vinkling: I en pressemelding denne uken sier regjeringen at den foretar en reversering, altså et kutt i bevilgningene til FNs matvareprogram. Regjeringen opplyser:

«Nå fordeles ytterligere 285 millioner kroner til organisasjonens arbeid i andre land.»

Jeg støtter denne økningen, men kan statsråden forklare hvor pengene tas fra?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:40:17]: Jeg viser til at humanitær innsats strengt tatt faller inn under utenriksministerens konstitusjonelle område, samtidig som vi selvfølgelig koordinerer tett både den kortsiktige og den langsiktige innsatsen for økt matsikkerhet.

Justeringene på inneværende års budsjett når det gjelder humanitær innsats, vil vi også komme tilbake til i forbindelse med presentasjonen av revidert nasjonalbudsjett i morgen.

Spørsmål 5

Frå representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren:

«I Norge beskytter vi viktige naturområder gjennom vern. Vernet skal bidra til bevaring av både natur, arter og økosystemer. Noen områder vernes strengere, som naturreservater, og det er strenge regler for aktivitet i områdene. Imidlertid kan forvaltningsmyndighetene gjøre unntak fra vernebestemmelsene, blant annet dersom hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Hva mener statsråden er vesentlige samfunnsinteresser som kan tilsidesette lovens strenge vern?»

Spørsmål 6

Frå representanten Ola Elvestuen til forsvarsministeren:

«I inneværende langtidsplan for forsvarssektoren vedtok Stortinget å utrede Haslemoen som supplement til Terningmoen. I statsbudsjettet for 2022 står det at det pågår flere parallelle utredninger i Forsvaret, og at regjeringen vil komme med et helhetlig forslag til hvordan dette bør ivaretas.

Hva har siden blitt gjort for å utrede Haslemoen som supplement til Terningmoen, og vil statsråden sørge for at en utredning av Haslemoen er med i grunnlaget for vurderingene av hvilke investeringer som skal gjøres på Terningmoen?»

Presidenten: Disse spørsmåla er utsette. Vi går vidare til spørsmål 7.

Spørsmål 7

Aleksander Stokkebo (H) [11:41:06]: «Solberg-regjeringen gjennomførte flere tiltak for å gjøre hverdagen enklere for familier som venter eller har barn med behov for sammensatte tjenester, blant annet gjennom å forenkle dokumentasjonskravene.

Har statsråden til hensikt å videreføre arbeidet med å forenkle dokumentasjonskravene?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:41:32]: Regjeringen er opptatt av å forenkle dokumentasjonskravene. Dette er viktig innenfor mange områder. Både innenfor transport, helse, skole og omsorgstjenester og andre områder vil familier være tjent med at dokumentasjonskrav ikke er en unødvendig byrde. Det er med andre ord flere statsråder i denne regjeringen som er involvert i det arbeidet.

Også i Arbeids- og inkluderingsdepartementet jobber vi med forenklinger for at familier som venter eller har barn med særskilte behov, skal få en enklere hverdag. Mange forenklinger trenger ikke regelverksendringer, og de gjøres av Arbeids- og velferdsdirektoratet i forbindelse med utviklingen av nav.no, f.eks. gjennom flere elektroniske søknader og bedre søknadsdialog. Praksis endres bl.a. når det gjelder hvordan krav til dokumentasjon formidles og innhentes, og hvilken dokumentasjon som kreves, og hvor ofte. Bedre systemer gjør også at mer informasjon kan gjenbrukes – så lenge dette kan gjøres innenfor rammene av personvernforordningen.

Andre forenklinger krever imidlertid endringer i lov eller forskrift. Det tar mer tid, men regjeringen har nå på høring forslag til en rekke endringer i kapittel 8 og 9 i fol-

ketrygdloven. Flere av disse innebærer forenklinger. Det gjelder bla.:

- forslag om at når en av foreldrene er alene om den daglige omsorgen, kan stønadsdagene fordeles mellom foreldrene etter avtale. Dette gjør tilværelsen mer fleksibel for foreldre som ikke bor sammen.
- forslag om at foreldre ikke lenger skal trenge å sende skriftlig erklæring til arbeids- og velferdsetaten om samværsfordeling
- forslag om å fjerne det særlige dokumentasjonskravet for de første tre kalenderdagene i hvert enkelt fraværstilfelle for de som mottar omsorgspenger direkte fra arbeids- og velferdsetaten
- forslag om å presisere at samme legeerklæring kan legges til grunn for alle som pleier en nærstående i hjemmet i livets slutfase

Disse forslagene treffer bredere enn bare familier som har eller skal få barn med sammensatte behov, men det vil også komme disse familiene til gode.

Aleksander Stokkebo (H) [11:43:40]: Takk for svar-
et. Jeg er veldig glad for at vi deler et felles engasjement. Noen dokumentasjonskrav er nødvendige, andre er det ikke. Høyre gjorde en rekke forenklinger, bla. i kravet til legeerklæring ved søknad om pleiepenger. Slik sparer vi tid og krefter for familier i en allerede vanskelig situasjon. Som statsråden var inne på, må vi vurdere framover om noe dokumentasjon kan skje sjeldnere, om antall innsendinger kan bli færre, og om vi kan bli flinkere til å bruke informasjon på tvers av etater, slik at familier ikke må sende inn de samme opplysningene flere ganger. Målet må også være at en skal slippe å dokumentere jevnlig at varige tilstander fortsatt er varige. Jeg ser dette som en betryggende uttalelse fra statsråden om at det faktisk vil skje konkrete, nye forenklinger for familiene. Mitt oppfølgingsspørsmål blir da: Når kan vi forvente at de første konkrete resultatene materialiserer seg?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:44:42]: De forslagene jeg gjorde rede for, er nå ute på høring. Vi vil gå igjen-
nom høringssvarene når så har skjedd, og fremme forslag om regelverksendringer der det er behov for det.

Når det gjelder styringsdialogen vi har med Arbeids- og velferdsetaten om det jeg nevnte innledningsvis i mitt svar, knyttet til at det ikke er alt som trenger regelverksendringer, er det både en løpende dialog og et arbeid som allerede er i gang.

Jeg er glad for at vi deler dette, og i Likeverdsreformen, Meld. St. 25 for 2020–2021, som den forrige regjeringen la fram, er dette også omtalt. Der understrekes det også at det er behov for en viss dokumentasjon, nettopp for å sikre at de som har rett til tjenesten, får den tjenesten de har krav på.

Aleksander Stokkebo (H) [11:45:37]: Jeg takker for svaret og ser fram til arbeid og samarbeid for å forenkle hverdagen for familiene.

Spørsmål 8

Anna Molberg (H) [11:45:56]: «I forbindelse med inkluderingsdugnaden iverksatte Solberg-regjeringen et forsøk med individuell jobbstøtte rettet mot unge under 30 år med psykiske helseproblemer og/eller rusproblemer, også kjent som IPS ung. Målet var at flere i målgruppen får arbeidsrettet oppfølging i kombinasjon med behandling fra helsetjenesten, gjennomfører utdanning/lærlingløp og kommer over i ordinært arbeid. Bevilgningen i saldert budsjett for 2022 gir grunnlag for å videreføre forsøket med IPS ung.

Hvordan følger statsråden opp dette arbeidet?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:46:38]: Jeg vil gjerne takke representanten Anna Molberg for spørsmålet.

De siste ti årene har antall unge under 30 år som er midlertidig eller varig utenfor arbeidslivet på helserelaterte ytelser, økt, og antall unge uføre er mer enn doblet i denne perioden. Psykiske lidelser er blant diagnosegruppene som forekommer hyppigst, og hele 70 pst. av alle unge som mottar arbeidsavklaringspenger, har nå psykiske lidelser. Regjeringen ønsker å snu denne trenden, og Hurdalsplattformen inneholder derfor målrettede tiltak for at flere unge skal kunne bruke sine evner i arbeidslivet, og for å hindre overgang til varige ytelser og utenforskap.

Individuell jobbstøtte, IPS, er en internasjonalt anerkjent metode innenfor arbeidsrettet rehabilitering og innebærer her et integrert og samtidig oppfølgings-tilbud fra Nav og helsetjenesten. IPS ung ble, som nevnt her, etablert som et forsøk høsten 2021, og det ble i oppstartfasen avdekket enkelte rettslige problemstillinger, bla. om mindreårige kan samtykke til IPS ung på egen hånd. Departementet vil igangsette et regelverksarbeid for å utrede de problemstillingene nærmere.

Forsøket ledes av Arbeids- og velferdsdirektoratet i tett samarbeid med Helsedirektoratet og evalueres av AFI, Arbeidsforskningsinstituttet. Målgruppen er unge mellom 16 og 30 år med moderate til alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer, og målet er at flere skal komme i arbeid, utdanning eller lærlingløp.

Det er ansatt 113 nye jobbspesialister tilknyttet 43 helsetilbud. Registrering av deltakere i IPS ung startet i oktober 2021, og antall deltakere har økt fra om lag 384 deltakere ved utgangen av 2021 til om lag 717 ved utgangen av mars 2022, ifølge manuell rapportering fra IPS-tilbudene.

IPS ung er etablert både i psykisk helsevern i kommunen og ved flere DPS-er, inkludert FACT Ung, og det er etablert nye samarbeid med barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker. IPS ung er et viktig tiltak for at flere unge skal kunne fullføre utdanning eller opplæring og komme i arbeid, og forsøket vil derfor bli fulgt tett opp av arbeidsmarkedsmyndighetene framover.

Anna Molberg (H) [11:48:57]: Jeg takker statsråden for svaret. Det er gledelig å høre at vi deler bekymringene rundt disse ungdommene, som rett og slett ikke finner sin plass i skole og arbeidsliv. Vi har per i dag over 21 000 uføretrygdete mellom 18 og 29 år, og dette er et tall som bare øker, som også statsråden var inne på. En årsak er at flere blir raskere avklart, fordi den forrige regjeringen som kjent gjorde noen endringer der. En annen årsak er de medisinske framskrittene, som gjør at flere rett og slett overlever og lever lenger. Men en tredje årsak er jo, som statsråden var inne på, en stor økning i psykiske lidelser blant barn og unge. Dette er en veldig skremmende økning, og vi er alle bekymret for denne utviklingen. Mitt spørsmål til statsråden blir: Burde vi gjøre mer for å forstå hvorfor dette skjer? Burde vi gjøre mer for å forstå de bakenforliggende grunnene til at flere unge får psykiske lidelser?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:50:02]: Det korte svaret er ja. Jeg mener at følgeforskning på dette feltet er viktig, men jeg mener at det også er viktig å ha kunnskap om tiltak som virker. Her ser jeg muligheten til at veldig mange av de menneskene kan komme seg i arbeid eller utdanning og klare seg godt i livet og stå på egne bein, og det vil være viktig i seg selv. Derfor synes jeg at IPS ung er et viktig tiltak, for det handler nettopp om at den enkelte får tett og individuell oppfølging, og at det er et samarbeid med både arbeidslivet og utdanningssektoren for å få det til. Jeg tror vi deler målsettingen, og så er både kunnskap og de konkrete tiltakene, det å få flere inn i denne typen tiltak, viktig.

Anna Molberg (H) [11:51:05]: Jeg takker for svaret. Det er en stor gruppe ungdommer som fullfører videregående skole, men som forsvinner under jorden i ettertid, før de havner på Nav. Mange av disse ungdommene blir boende hjemme, sitter på gutte- eller jenterommet og har ikke en meningsfull hverdag.

Jeg registrerer at vi deler målsettingen om å få flere av disse inn i meningsfylt virke, men samtidig forsvinner mange av disse ungdommene ut av statistikken før de kommer inn i Nav-systemet. Så mitt siste spørsmål til statsråden blir hvordan regjeringen følger denne gruppen ungdommer før de havner på Nav, og etter at de har kommet seg ut av videregående skole. Hvordan kan vi

bedre fange opp ungdommer som blir værende hjemme uten mål og mening?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:52:01]: Det som representanten her tar opp, er en relativt kompleks problemstilling, for voksne mennesker har også rett til å velge selv. Mens barn og unge som går i skoleverket, følges tettere både gjennom det generelle skole- og utdanningstilbudet og også i helsetjenestene, står voksne egentlig litt på egne bein. Jeg tror at det å gi den gruppen som da faller utenfor, en individuell og tett oppfølging fra Nav og å gi de ansatte i Nav mer tillit til å bruke sin faglighet til å finne gode tiltak som passer den enkelte, er et veldig viktig arbeid, som vi bl.a. følger opp i tillitsreformen.

Spørsmål 9

Bård Hoksrud (FrP) [11:53:14]: «Jeg har besøkt Bodil og Torgunn. Bodil har fått konstatert alzheimer. Torgunn ønsker å ha Bodil hjemme. Torgunn forteller at det er krevende å stå i jobb med en ektefelle som stadig mister mer tid- og stedsans. Bodil blir urolig og vandrer når Torgunn er på jobb. Paret har søkt på det som finnes gjennom Nav og kommunen for å få inntektssikring, men opplever at de mulighetene ikke er der. For verken pleiepenger eller omsorgslønn er ordninger de kan benytte.

Vil statsråden bidra til at vi får på plass ordninger som gjør at unge med alzheimer kan få mulighet til å være hjemme med sine nærmeste i stedet for å risikere å bli plassert på en institusjon?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:53:52]: Regjeringen ønsker å forbedre regelverket for pårørendes permisjonsmuligheter i arbeidslivet for å sikre likestilling og muligheten til å kombinere arbeid og omsorg. Dette arbeidet er vi i gang med. Vi har bl.a. hatt et møte med Pårørendealliansen, som ga oss mange innspill om dette.

Det er ikke gjort i en håndvending å finne løsninger som er gode både for de pleietrengende, for de pårørende, for arbeidsgivere og for samfunnet som helhet. Vi vil se dette i en større sammenheng knyttet til at vi ønsker at eldre og andre pleietrengende skal kunne bo trygt hjemme.

Når voksne trenger særlig tilsyn og pleie, er det i første rekke de kommunale pleie og omsorgstjenestene som skal tilby det. Tjenestene skal tilbys i hjemmet så langt det er mulig, og dersom den pleietrengende og familien ønsker det. Kommunen har dessuten en plikt til å tilby en ordning med omsorgsstønad. Omsorgsstønad kan erstatte eller supplere de andre kommunale tjenes-

tene når en nærstående yter pleie og omsorg som kommunen ellers skulle gitt. Det framgår ikke av spørsmålet hvorfor dette ikke er en mulig løsning i denne saken.

Jeg er klar over at mitt svar ikke løser alle Bodil og Torgunns problemer her og nå. Jeg kan samtidig forsikre om at vi vil arbeide for å få på plass ordninger som gjør at unge med alzheimer og andre som trenger pleie, kan få mulighet til å bo hjemme med sine nærmeste i stedet for å risikere å bli plassert på en institusjon.

Bård Hoksrud (FrP) [11:55:37]: Jeg takker statsråden for svaret.

Torgunn og Bodil lever med dette hver eneste dag. Utfordringen er at man føler at det er ganske urettferdig, fordi det som er alternativet, er at Torgunn kan bli syk, at hun da etter hvert går over på AAP og etter hvert blir uføretrygdet, mens hun faktisk om noen år kanskje kunne jobbet, fordi Bodil kanskje vil trenge en institusjonsplass. Men det vil være veldig dårlig både for Torgunn og ikke minst for samfunnet, fordi man da sender noen veldig dårlige signaler herfra, fra det offentlige.

Jeg synes det er bra at statsråden sier at dette er noe hun vil se på om, men jeg håper at man gjør dette ganske fort, for vi har sett en trend de siste årene – at stadig flere unge blir demente og får alzheimer. Det er en helt annen utfordring enn det kanskje var før, da dette gjaldt eldre. Så jeg vil likevel gjerne utfordre statsråden på noen tidsperspektiver. Hvor lang tid tror man det vil ta før man kan få på plass noen løsninger?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:56:39]: Som jeg sa i mitt svar, ser vi nå på dette. Men det er også noen utfordringer knyttet til dette. Det er mange sammensatte problemstillinger som vi skal finne en løsning på i fellesskap. Det gjelder de pleietrengende, men også de pårørende og deres tilknytning til arbeidslivet, arbeidsgiverne som sådan og samfunnet som helhet. Vi ønsker å se dette i en større sammenheng knyttet til at vi ønsker at eldre og andre pleietrengende skal kunne bo trygt hjemme så lenge som de selv ønsker det.

Jeg har lyst til å tilføye at den primære ordningen er kommunal omsorgsstønad, og siden jeg ikke kjenner dette konkrete tilfellet godt nok, vet jeg heller ikke hvorfor ikke dette kan være aktuelt i dette tilfellet.

Bård Hoksrud (FrP) [11:57:41]: Ja, det er nok sånn at omsorgslønn er en kommunal ordning. Det er en rettighetsfestet ordning som man skal kunne få, men så er det veldig forskjellig fra kommune til kommune i hvor stor grad man har ressurser og muligheter til å kunne bruke den ordningen. I dette tilfellet har man utfordret både kommunen, Nav og statsforvalteren – alle de offentlige ordningene er utprøvd og sett på muligheten for. Men det er altså sånn at ingen av dem vil kunne

fungere for denne familien. Det er det som er så frustrerende. Jeg får samme tilbakemeldinger fra andre som opplever at den ene partneren blir dement når man er ung, og det betyr at det haster å få på plass tiltak. Jeg er glad for at statsråden sier at dette er noe man jobber med, at dette er noe man må se på. For Torgunn, Bodil og alle de andre som gjerne vil få lov til å være sammen den tiden man har, når man fortsatt er så frisk at man kan være sammen, er det en viktig verdi. Derfor vil jeg utfordre statsråden på at dette må skje fort, og jeg håper at statsråden vil følge opp dette.

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:58:46]: Som jeg allerede har sagt, skal jeg se på dette. Grunnen til at jeg nevnte ordningen med omsorgsstønad, er nettopp at det kanskje er den ordningen som er ment å treffe i en slik situasjon, der en voksen pårørende tar vare på en voksen pasient. Når det gjelder pleiepenger, er disse først og fremst rettet mot foreldre med omsorg for barn, og som gjelder fram til barnet er fylt 18 år, eller hvis man pleier noen i livets slutfase.

Dette skal vi se på, og vi må se det i sammenheng med eksisterende ordninger, men også sørge for at de målene vi har med tanke på omsorg, nås, også med de eventuelle nye ordningene.

Spørsmål 10

Erlend Svardal Bøe (H) [12:00:09]: «Pårørende er en uvurderlig ressurs som gjør en enorm innsats for sine nærmeste. Det er krevende for mange over tid. I likeverdsreformen som ble lagt frem av Solberg-regjeringen i fjor, var et av hovedinnsatsområdene «ivareta og inkludere pårørende». Et av tiltakene er pårørendeprogrammet, som skal være et læringsverktøy for ansatte i helse- og omsorgstjenesten i kommunene og helseforetakene.

Hvordan skal statsråden følge opp pårørendeprogrammet, og hva vil statsråden gjøre for å styrke arbeidet med å ivareta og inkludere pårørende?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:00:53]: Bevilgningene og tiltakene under pårørendeprogrammet ble i 2020 videreført som en sentral del av regjeringens pårørende-strategi og handlingsplan, «Vi – de pårørende». Strategien inneholder seks innsatsområder med tilhørende tiltak som i sum skal bidra til å løfte pårørendes situasjon og ivareta og inkludere pårørende.

Jeg har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å følge opp strategien, slik at tiltakene fases inn i planperioden. Et av hovedtiltakene som er videreført i strategien, er tilskuddsordningen om helhetlig støtte til pårørende med krevende omsorgsoppgaver.

En viktig del av strategien er at ingen barn skal måtte ta omsorgsansvar for familie eller andre. Vi vil derfor styrke arbeidet med å kartlegge og ivareta barn og unge som er pårørende. Vi ser på behovet for å innføre plikt om at helse- og omsorgstjenesten i kommunen skal ha barneansvarlig personell, og vi jobber med å videreutvikle tiltaket «Barn under radaren».

Pårørendeveilederen er evaluert, og vi har fulgt opp resultatene i form av konkrete tiltak, bl.a. ved å forbedre veilederen og videreutvikle helsenorge.no.

Et av tiltakene i strategien er å utarbeide en nasjonal bruker- og pårørendeundersøkelse for å få kunnskap om brukeropplevd kvalitet i tjenesten. Det gjør vi årlig.

Regjeringen arbeider med en bo trygt hjemme-reform, der målet er at eldre skal kunne leve trygt hjemme, og at pårørende får nødvendig og forutsigbar støtte og avlastning.

Pårørendeavtaler med kommunen er et tilbud til pårørende med særlig tyngende oppgaver. Regjeringen vil videreutvikle dette verktøyet slik at denne gruppen pårørende kan ha mulighet til å planlegge eget liv, bl.a. ved å ha gode rutiner for samarbeid mellom pårørende og helse- og omsorgstjenesten.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:03:00]: Først vil jeg si at jeg synes det er bra at regjeringen viderefører Solberg-regjeringens pårørendestrategi med handlingsplan. Der var det en rekke viktige tiltak som også statsråden var inne på. Det er viktig at disse tiltakene settes i gang, for det er mange pårørende som opplever en stor belastning, og som trenger avlastning. Det er 800 000 pårørende i Norge. Det er mange pårørende som opplever fragmenterte tjenester, der en blir mer sårbar i en allerede veldig sårbar situasjon.

Så må jeg si at når jeg leser Hurdalsplattformen, er vel kanskje ikke ambisjonene der like høye for pårørende. Jeg skulle ønske at det var mer der. Men mitt oppfølgingsspørsmål er: Hvordan har regjeringen tenkt konkret å styrke samarbeidet med bruker- og pårørendeorganisasjonene og frivilligheten? Og hvordan skal en videreføre og styrke støtten til pårørende, rent konkret?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:04:02]: Regjeringen har startet arbeidet med flere reformer hvor pårørende er en viktig ressurs og blir invitert inn i arbeidet. Vi har startet arbeidet med en reform som skal gjøre det trygt for eldre å bo lenger hjemme, bo trygt hjemme-reformen. Der vil pårørende få en sentral plass i arbeidet, fordi det er viktig å sikre at pårørende får nødvendig og forutsigbar støtte og avlastning, og vi vil sørge for at vi får innspill fra pårørende i arbeidet med den reformen. Der er vi i gang med en åpen og inkluderende prosess, og vi inviterer til egne innspillmøter både nasjonalt og regionalt i løpet av året. Resultatet fra den nasjonale på-

rørendeundersøkelsen for 2021 vil snart bli publisert. Det er en undersøkelse som gir et bilde av pårørende til de mest sårbare pasientgruppene og deres behov, og vi vil følge opp det den undersøkelsen vil gi oss av ny kunnskap.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:05:05]: Den pårørende-strategien Solberg-regjeringen la fram, strekker seg fra 2021 til 2025. Det betyr at mange av disse tiltakene skal innføres i løpet av den tidsperioden som strategien og handlingsplanen gjelder for. Statsråden var inne på at Helsedirektoratet har fått i oppdrag å følge opp tiltakene i strategien. Mitt siste spørsmål til statsråden er når en kan forvente at en får forenklet den hjelpestøttnads-ordningen som er nevnt i Hurdalsplattformen, og som også er et viktig tiltak i pårørendestrategien for å bidra til at pårørende får bedre støtteordninger til å kunne være pårørende, også sett opp mot det å stå i arbeidslivet samtidig som en skal være pårørende for sine nærmeste.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:05:59]: Jeg har ikke noen dato til representanten Svardal Bøe med tanke på hvordan det tiltaket står i dag, men det skal jeg ta med meg og følge opp. Det er Helsedirektoratet som har fått oppdraget, og de har også fått beskjed om at tiltakene i strategien etter hvert skal fases inn. Så det er et oppdrag som er gitt.

Spørsmål 11

Sandra Bruflot (H) [12:06:33]: «Mange familier med barn med alvorlig sykdom eller nedsatt funksjonsevne opplever at det er utfordrende å forholde seg til hjelpesystemet. De forteller om en evig kamp for å få de rettighetene de har krav på, og at de bruker mye tid og ressurser for å få riktige tjenester til barna sine. Derfor lovfestet Solberg-regjeringen retten til barnekoordinator, slik at dette skulle bli lettere på tvers av tjenester.

Hvordan sikrer statsråden at kommunene er forberedt på ikrafttreddelsen av den lovfestede retten til barnekoordinator?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:07:09]: Det er avgjørende at hjelpeapparatet rundt den enkelte familie som har barn med alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse, fungerer godt. Mange av disse familiene sliter med å finne fram i velferdstilbudene, og de trenger bedre hjelp og avlastning i en krevende hverdag.

Barnekoordinatorordningen kan bidra til at disse ungene og familiene deres får oppleve at samfunnet stiller opp, at de blir tatt vare på og inkludert. Koordinatorgarantien vil være viktig for å avlaste familiene med bl.a.

å finne fram i alle hjelpetilbud, bistå med søknader og sørge for bedre koordinering av velferdstjenestene. Barnekoordinatoren skal sørge for at familien og barnet får et velferdstjenestetilbud som er koordinert og helhetlig, og at de får nødvendig informasjon og veiledning.

Det tas sikte på at ordningen trer i kraft 1. august i år, og kommunene kompenseres med 100 mill. kr i 2022.

Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide en veileder om lovendringene som ble foreslått i proposisjonen. Det er i tråd med forslag i Prop. 100 L for 2020–2021. Veilederen skal ferdigstilles i midten av september. I arbeidet med veilederen skal direktoratene ha kontakt med kommunene. De samme direktoratene skal også gjennomføre en evaluering av samarbeids- og samordningsbestemmelsene, inkludert barnekoordinatorordningen. Hensikten med det er å få kunnskap om hvordan tiltakene virker.

Gjennom både bevilgninger til kommunene og veilederen som kommer i september, mener jeg at kommunene har mulighet til å være godt forberedt.

Sandra Bruflot (H) [12:09:12]: Statsråden og jeg er enige om at det er bra at barnekoordinator kommer på plass. Jeg er likevel litt nysgjerrig på om det er tilstrekkelig at en veileder kommer i september når dette skal settes i gang fra august.

Familier som venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, har også rett til en barnekoordinator. Så jeg lurer også på hvordan statsråden vil sørge for at familiene er klar over denne rettigheten.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:09:43]: Det er viktig at man har gode tilbud lokalt i kommunene, som møter familier som har barn som enten er alvorlig syke eller har store hjelpebehov. Det opplever jeg er noe kommunene jobber med hele tiden.

Dette er en lovfestet rett som Stortinget har bedt om, lagt fram av den forrige regjeringen. Det er også statsbudsjettet for i år, hvor rammene for oppfølging av dette kravet også er lagt. Det er den framdriften som ligger der, lagt fram av den regjeringen jeg regner med representanten Sandra Bruflot støttet. Vi har i tillegg, gjennom tilleggsbrevet, også styrket kommunene i årets budsjett med 2,5 mrd. kr.

Her er det viktig at kommunene jobber godt sammen, og det er viktig at det også følges opp av de nevnte direktoratene, og at vi evaluerer dette godt.

Sandra Bruflot (H) [12:10:45]: Jeg håper og tror at kommunene da er klare til å ta det ansvaret overfor de familiene som allerede har barn med alvorlig sykdom eller nedsatt funksjonsevne. Jeg lurer likevel på om det

gjøres noe spesielt for å sørge for at de familiene som venter barn med disse utfordringene, også er klar over hvilke rettigheter de har, helt fra starten.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:11:13]: Der mener jeg at de endringene som flertallet i Stortinget gjorde i bioteknologiloven, er viktig. Det å tilby en god svangerskapsoppfølging er viktig, slik at man tidlig i svangerskapet kan vite hva som venter både mor og familien. Tilbud om tidlig ultralyd blir nå en realitet. Det vil være viktig for familiene som får kunnskap om at det kan være en krevende hverdag for det barnet som blir født, at det følges opp med den kommunen familien bor i. Så det er en viktig del av dette.

Spørsmål 12

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:12:00]: «Et av hovedmålene i likeverdsreformen er å skape sammenhengende og gode tjenester. For å få til dette må reglene om individuell plan harmoniseres, og det må vurderes om ordningen fungerer etter formålet. Opplæring og kompetanse hos ansatte som har koordinatorfunksjonen, trekkes frem som en utfordring blant brukerne.

Hvordan planlegger statsråden å vurdere om individuell plan fungerer etter formålet?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:12:29]: Stortinget har vedtatt en rekke lovendringer knyttet til individuell plan i forbindelse med behandlingen av endringer i velferdstjenestelovgivningen, Prop. 100 L for 2020–2021. Formålet med lovendringene har vært å harmonisere reglene om individuell plan, slik at reglene i de ulike lovene blir mest mulig like. Dette skal være med på å sikre lik forståelse av regelverket og fremme samarbeid mellom tjenestene. Velferdstjenester som ikke selv har plikt til å utarbeide individuell plan, får nå plikt til å medvirke i arbeidet med planen. Det tas sikte på at disse lovendringene trer i kraft 1. august.

I lovproposisjonen ble det også foreslått å innføre en felles forskrift om individuell plan som skal gjelde for alle velferdstjenestene som har plikt til å utarbeide slike planer. Jeg har fulgt opp dette og tar sikte på å fastsette en slik felles forskrift om individuell plan i løpet av kort tid.

Helsedirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide en veileder om lovendringene som ble foreslått i proposisjonen. Det skal gjøres sammen med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet. Veilederen skal ferdigstilles i midten av september. I arbeidet med veilederen skal direktoratene ha kontakt med bl.a. kommunene. De samme direktoratene skal også gjennomføre en evaluering.

ring av samarbeids- og samordningsbestemmelsene, inkludert barnekoordinatorordningen. Hensikten er å få kunnskap om hvordan tiltakene virker når de blir satt ut i livet.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:14:21]: Det gleder meg at statsråden er tydelig på hvordan man vil følge det opp. Jeg mener også det er positivt at det gjøres ganske raskt. Vi vet hvor utrolig krevende det er for mange av dem det gjelder – ikke minst de pårørende – når det ikke er koordinert, og når man ikke føler at alle som skal hjelpe til, særlig koordinatorfunksjonen, følger opp den individuelle planen, som på en måte er avtalen mellom partene.

Jeg vil gjerne følge opp ved å spørre statsråden om følgende: Det er bra med forskrift og en veileder, men vil hun også påse at dette faktisk følges opp i kommunene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:15:22]: Jeg vil først svare på hvordan jeg som ansvarlig statsråd vil følge det opp. Min oppgave er å gjennomføre forskriftsarbeidet og sikre at vi har de myndighetsorganene som skal påse at dette blir praktisert på riktig måte.

Til det siste, om hvordan dette nøyaktig slår ut: Da må jeg henlede oppmerksomheten til de proposisjonene som Stortinget har behandlet knyttet til flyktningssituasjonen og migrasjon. Der har Stortinget sluttet seg til at disse rettighetene, retten til både en individuell plan og en barnekoordinator, som det forrige spørsmålet jeg svarte på, gjaldt, er rettigheter man kan se på hvis man kommer i en situasjon hvor helsetjenesten blir overbelastet. Jeg tenker at det som er riktig at jeg prioriterer, er å sørge for at forskrift og det som må være på plass for at kommunene skal kunne oppfylle sine forpliktelser, er på plass.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:16:28]: Jeg har respekt for det. Samtidig er det ufattelig viktig at vi klarer å hjelpe bedre, og at tjenestene er bedre koordinert enn de har vært. Hele formålet med likeverdsreformen er jo nettopp at man skal klare å ta viktige, nye grep på dette området. Noe av det som ble påpekt, er rett og slett kompetansen og opplæringen i bruk av individuell plan og koordinatorfunksjonen. Ikke så mye et spørsmål, men mer en merknad fra min side: Dette vil vi følge opp også fremover, for det er utrolig viktig at dette ikke settes til side eller ikke følges opp i kommunene. Det er avgjørende viktig for dem det gjelder, å få god oppfølging og god koordinering.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:17:32]: Jeg er helt enig i det, og i en normalt oversiktlig situasjon synes jeg det er veldig riktig å etterspørre dette. Men jeg synes heller ikke at Stortinget skal være tvetydig, for vi har jo sagt at

dette er noe av det man kan tolerere, at hvis det kommer et økt antall flyktninger hit og man får et press på helsetjenesten, kan man fravike. Men det er viktig at man fortsetter opplæringen, og situasjonen er veldig forskjellig fra kommune til kommune. Noen har jo ikke mottak. Når flyktningene kommer, er det mottak og den første delen som er avgjørende. Dette er en utfordring først når vi får bosatt et stort antall flyktninger. Så jeg er helt enig med representanten i at det er viktig at det er trykk på dette arbeidet, og at vi kommer videre med det som er Stortingets målsetting, at man skal bedre koordinere tjenester, og at man skal få en plan for de tjenestene og den behandlingen man mottar.

Spørsmål 13

Anne Kristine Linnestad (H) [12:18:40]: «Regjeringen Solberg satte ned et utvalg som skulle se på hvordan BPA kan utformes som et likestillingsverktøy. Utvalget leverte NOU 2021: 11 Selvstyrt er velstyrt den 16. desember 2021. Denne ble sendt på høring i mars 2022.

Hvordan skal statsråden videre følge opp arbeidet med å utforme BPA som et likestillingsverktøy?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:19:07]: Brukerstyrt personlig assistanse, BPA, er en alternativ måte å organisere praktiske og personlige tjenester på for dem som har nedsatt funksjonsevne og stort behov for bistand i dagliglivet. Assistentordningen kan ytes både i og utenfor hjemmet, og over tid har det oppstått et forventningsgap knyttet til hva som er mulig å oppnå av BPA innenfor gitte rammer og rettslige reguleringer.

I 2019 ble det, som representanten nevner, oppnevnt et utvalg som skulle gjennomgå og foreslå forbedringer i BPA-ordningen. Utvalget leverte sin utredning 16. desember i fjor. Et viktig premiss for utvalgets arbeid var at BPA skulle defineres som et likestillingsverktøy – ikke en helseordning. Det samsvarer med Hurdalsplattformen, der vi vil videreutvikle brukerstyrt personlig assistanse som et viktig verktøy for å sikre deltakelse og likestilling i samfunnet.

Som representanten er kjent med, ble utredningen sendt på ordinær høring i begynnelsen av mars. Høringsfristen er satt til 1. juli i år. Jeg håper at alle som har erfaringer med ordningen fra ulike ståsted, vil bidra med innspill i høringsrunden. Jeg kan love at uttalelsene som kommer inn, vil være et viktig grunnlag for vårt videre arbeid med hvordan ordningen med brukerstyrt personlig assistanse kan bli bedre for dem som benytter seg av det.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:20:45]: Takk for svaret. Jeg er glad for at statsråden sier hun vil jobbe vi-

dere med det som et likestillingsverktøy, for dette haster for dem det gjelder.

Mammaen til Hanne har en funksjonshemming som gjør at hun ikke uten videre kan delta på foreldremøter, stille opp som heiajeng på fotballbanen eller møte på jobb uten bistand fra en assistent. Hun trenger hjelp til å stå opp, kle på seg, kjøre til jobb de dagene hun ikke har hjemmekontor, og for å kunne delta på foreldremøter og dugnader på lik linje med de andre foreldrene i klassen til Hanne.

Da utvalget la fram sin innstilling, var den dessverre ikke enstemmig, og et flertall, altså 7 av 13 medlemmer, tok dissens til innstillingen. Det som omtales som utvalgets forslag, er altså forslag fra et mindretall og ikke et flertall i utvalget – noe som jo er spesielt i seg selv. Vil statsråden i sitt arbeid med oppfølgingen av BPA-utvalgets utredning legge vekt på det de funksjonshemmedes representanter i utvalget foreslo, slik at BPA vil bli utformet som et likestillingsverktøy?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:21:49]: Jeg vil understreke betydningen av en god høring, og at vi får inn mange innspill når utvalget, som representanten helt riktig påpeker, ikke ga oss noen særlig entydige anbefalinger. De var delt, og det var i hvert fall ikke noen klare anbefalinger i den NOU-en. Desto viktigere er det med en god høring, og så skal vi bearbeide de høringsinnspillene vi får, og følge opp det når høringsfristen har gått ut.

Men det er en rekke dilemmaer med denne ordningen. Den er veldig god for brukerne, men den fungerer ikke godt nok som et likestillingsverktøy. Det er også noe med dagens ordning som gir uheldig forskjellsbehandling mellom funksjonshemmede og også ulike praksis i ulike kommuner. Så det er viktig at vi følger opp dette.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:22:45]: I det siste er statsråden og jeg helt enig, men vi er kanskje ikke like enige om hvor tydelige signaler som kom fra utvalget. Når et flertall er klar på at det skal være et likestillingsverktøy, mener jeg det er det som bør være utgangspunktet, og at man ikke skal fortsette å forholde seg til helselovgivningen i den grad man nå gjør.

Men alle familier er forskjellige, og alle har forskjellige behov, som ministeren sa. Felles for dem dette gjelder, er at de trenger bistand for å få en så normalisert hverdag som mulig – det vi andre kaller en vanlig hverdag. Vil statsråden gjennom arbeidet med denne saken legge til rette for at det skal være valgfrihet i tilbudet, at logoen på T-skjorten ikke skal være førende for hvilke tilbud man får, men at brukernes valgfrihet kommer først? Dette er tjenester som går inn i den enkeltes privatliv, i den enkeltes hjem.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:23:40]: Det som er viktig for regjeringen i det videre arbeidet, er at vi får en god brukerstyrt ordning som sikrer likebehandling, er bærekraftig og kan praktiseres likt i de fleste kommunene. Utover det vil ikke jeg forskuttere noen konklusjoner, men jeg synes det er viktig at vi får en god høring, og den høringsfristen går ut i juli. Da vil vi starte arbeidet med å bearbeide og følge opp de anbefalingene som ligger både fra utvalget og også fra høringen.

Spørsmål 14

André N. Skjelstad (V) [12:24:31]: «Vil statsråden sørge for at de oppimot 70 studentene som hadde påbegynt bachelorutdanning ved Eötvös Loránd University i psykologi på tidspunktet for den norske praksisendringen for godkjenning av studiet, får tilsvarende kvalifisering som den studentene som tok masterprogrammet, har fått, slik at de kan oppnå en autorisasjon i Norge og begynne å praktisere som psykologer?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:25:01]: Helsedirektoratet sluttet i 2016 å gi godkjenning til personer med masterutdanning i psykologi fra Eötvös Loránd-universitetet, ELTE. Årsaken var at direktoratet ble gjort kjent med at masterutdanningen ikke kvalifiserte til selvstendig yrkesutøvelse som psykolog i Ungarn.

Den forrige regjeringen valgte å etablere et kvalifiseringsprogram for dem som ble berørt av praksisendringen. Personer som hadde startet masterutdanningen før praksisendringen, fikk mulighet til å delta. Til sammen har ca. 200 gjennomført kvalifiseringsprogrammet, til en samlet kostnad av ca. 200 mill. kr.

Som jeg har orientert Stortinget om i svar på skriftlig spørsmål tidligere, vil ikke regjeringen utvide ordningen med kvalifiseringsprogram til dem som har startet på masterutdanningen i psykologi ved ELTE etter at Helsedirektoratet endret praksis.

Det kan ha vært langt flere enn dem som tok bachelorstudiet ved ELTE, som hadde planer om å fullføre masterutdanningen i psykologi ved ELTE. For eksempel hadde de fleste kandidatene som har deltatt i kvalifiseringsprogrammet, gjennomført bachelorutdanning ved andre institusjoner enn ELTE. En stor andel har bachelorutdanning fra Norge.

Det vil være urettferdig overfor dem som har fullført masterutdanningen i psykologi i andre land, og som har innrettet seg etter Helsedirektoratets praksisendring, dersom de 70 som valgte å starte på masterutdanningen ved ELTE etter praksisendringen, skal få et tilbud om et eget kvalifiseringsprogram.

Det er også viktig for meg å si at de som har fullført en masterutdanning i psykologi ved ELTE, ikke har noe

yrkesforbud eller må ha en psykologtittel for å kunne jobbe innen psykisk helse. Det finnes et stort antall bachelor- og masterutdanninger i psykologi, også i Norge, som ikke kvalifiserer til en konkret yrkestittel. De som blir uteksaminert fra disse ulike utdanningene, gir et veldig viktig bidrag til norsk helse- og omsorgstjeneste, på linje med veldig mange andre yrkesutøvere uten en beskyttet tittel.

André N. Skjelstad (V) [12:27:21]: I perioden 2003–2016 fikk i overkant av 60 masterutdannede psykologer fra Ungarn kvalifikasjonslisens, hovedsakelig i form av krav om ett års veiledende praksis og deretter autorisasjon som psykolog i Norge. Statsråden har tidligere ikke villet utvide den ordningen for de studentene som har begynt bachelorprogrammet ved ELTE, fordi de formelt sett ikke har begynt på toårig masterutdanning. Mange av disse har i dag fullført utdanningsløpet, men får ikke samme mulighet til å kvalifisere seg som eldre studenter i Norge.

Arbeiderpartiet lovte å finne en løsning på saken. Ifølge Khrono lovte daværende stortingsrepresentant Kjerkol selv å finne en løsning sommeren 2021. Vil statsråden gjøre ting rett igjen, for å gjøre opp for de falske forhåpningene som disse studentene fikk da de tok sitt valg for yrkeskarrieren, basert på lovnaden som hun ga?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:28:16]: Det er viktig for meg å si at disse kandidatene er ønsket og har en kompetanse helsetjenesten vår trenger, og de kan jobbe i helsetjenesten i Norge i dag. To rettsinstanser samt EFTA-domstolen har bekreftet at de ELTE-utdannede er utdannet til et annet yrke enn den norske psykologutdanningen. Det er fakta som enhver statsråd er nødt til å forholde seg til.

For personer som av ulike grunner velger å starte på masterutdanningen etter at det ble kjent at Helsedirektoratet endret praksis, var det tidligere besluttet at de ikke kunne få et kvalifiseringsprogram. Jeg har stor forståelse for at studenter finner det utfordrende å forholde seg til godkjenningspraksiser som endrer seg – det har jeg stor forståelse for – men jeg mener at det er et begrenset handlingsrom her.

André N. Skjelstad (V) [12:29:13]: Det jeg hører nå, er at statsråden ikke står ved den lovnaden som hun tidligere har gitt. Jeg har også sjekket det som gjelder den fagligheten opp mot EFTA. I sum handler dette om at statsråd Kjerkol ikke vil bruke mer penger på å få de 70 psykologistudentene autorisert.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:29:42]: Dette er en stråmannsargumentasjon. Man prøver å lage en forestilling og argumentere for den, men det er ikke tilfelle

at den er riktig. Vi har jo utforsket det mulighetsrommet som finnes, og vi mener at dette er kompetanse som det er bruk for i norsk helsetjeneste. Mange vil nytte seg deres kompetanse uten at de har en beskyttet psykologtittel. Det er avklart i to rettsinstanser samt EFTA-domstolen at disse kandidatene har en annen kompetanse enn den norske psykologutdanningen. Det er noe som er besluttet utenfor statsrådens myndighet.

Spørsmål 15

Seher Aydar (R) [12:30:45]: «Det kommersielle selskapet Aleris har vært i søkelyset for grov korrupsjon og arbeidslivskriminalitet. Nå varsler Aleris at de skal bygge et nytt sykehus i Bodø. Selskapet forteller selv at den største veksten hos dem er pasienter som selv betaler for tjenestene – et tilbud for dem som har råd til det, i det fylket der det er vanskeligst å rekruttere helsepersonell.

Er etableringen av nye kommersielle sykehus en utvikling regjeringen ønsker, og er statsråden bekymret for at det kan forsterke utviklingen av et todelt helsevesen?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:31:18]: Denne regjeringen ønsker en sterk offentlig helsetjeneste for alle, der pengene går til helsetjenester, ikke til privatisering, profitt og utbytte. En helsetjeneste styrt av felleskapet og finansiert over skatteseddelen er avgjørende i kampen mot økte sosiale og geografiske forskjeller og mot en todeling av helsetjenesten, som representanten påpeker.

Vi har sendt på høring et forslag om å avvikle godkjenningsordningen for fritt behandlingsvalg fra 2023, altså til neste år. Ordningen har i liten grad oppnådd målet om å få ned ventetidene eller gjort helsetjenesten mer effektiv. Den har trukket penger fra lokalsykehus og har i hovedsak gått til private klinikker på Østlandet.

I stedet for denne markedsmodellen ønsker denne regjeringen å bruke ressursene til å styrke vår felles helsetjeneste. Samarbeidet med private aktører bør baseres på langsiktige avtaler der kvaliteten kan vektlegges.

På bakgrunn av budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og SV har Stortinget bedt regjeringen nedsette et offentlig utvalg som skal utrede hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferdstjenester, og legge fram en egen nullprofittmodell for hver slik sektor.

Regjeringen jobber med å få satt ned dette utvalget. Jeg er opptatt av at det vil innrette samarbeidet med private og ideelle aktører i velferdssektoren på en best mulig måte, og at samarbeidet foregår på det offentlige premis-

ser. Det kommende utvalget kommer til å utrede problemstillinger rundt dette samarbeidet grundig. Det legger grunnlag for en offentlig debatt om disse spørsmålene.

Regjeringen har oppnevnt en helsepersonellkommisjon som skal etablere et bredt kunnskapsgrunnlag og foreslå treffsikre tiltak i årene framover for å utdanne, rekruttere og beholde kvalifisert personell i helse- og omsorgstjenesten i hele landet – for å møte de utfordringene vi har på kort og lang sikt. Kommisjonen skal også identifisere rekrutteringsutfordringer i ulike deler av landet og årsakene til dette. Den skal også utrede og vurdere variasjoner i utfordringer og løsninger mellom byområder og områder med lavt folketall og lange avstander til regionale sentra. Det er også et viktig arbeid for å hindre utviklingen av et todelt helsevesen både geografisk og sosialt.

Seher Aydar (R) [12:33:54]: Jeg må berømme regjeringen for at de har startet arbeidet med å avvikle privatiseringsreformen som blir kalt fritt behandlingsvalg, og ikke minst for at det blir satt ned et utvalg som skal se på profitten i de kommersielle tjenestene. Men etableringen av sykehuset Aleris skjer uavhengig av det, og det skjer i dag. Det skjer i den landsdelen hvor vi faktisk har størst utfordringer med å rekruttere helsepersonell. Vi har det problemet over hele landet, men særlig i Nord-Norge er det spesielt krevende å rekruttere helsepersonell. Aleris sier selv at de kommer til å ansette mange, og at det kommer til å bli en ikke ubetydelig arbeidsplass i Bodø.

Deler statsråden bekymringen for at et stort privat sykehus i Bodø vil svekke det offentlige tilbudet i regionen ved å binde opp helsepersonell som trengs for å sikre det offentlige tilbudet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:34:52]: Bakgrunnen for at private aktører etablerer seg, må jo aktørene selv svare for. Jeg mener i hvert fall at det regjeringen gjør med vår politikk, er å prioritere langsiktige avtaler når man bruker ideelle og private behandlingstilstander som en del av den offentlig finansierte behandlingen. Den nevnte aktøren Aleris Bodø har også avtale med Helse Nord på noen områder. Utover det har jeg ikke god nok oversikt over hvor stor del av deres aktivitet som skal være helkommersiell, eller hvor stor aktivitet som dekker pasientbehandlingen som er å regne som en integrert del av Helse Nords sørge-for-ansvar. Det har jeg rett og slett ikke oversikt over. Men det er ingen tvil om at jeg ønsker en sterk offentlig helsetjeneste og prioriterer å styrke de regionale helseforetakene i det målet.

Seher Aydar (R) [12:35:55]: For det første lurer jeg på hva statsråden mener når hun sier ideelle og private. Mener hun egentlig private ideelle og private kommer-

sielle? I så fall håper jeg hun kan si det framover, så vi forstår hvilke selskaper vi snakker om.

Aleris har selv sagt at den største veksten hos dem er pasienter som selv betaler for tjenestene. Det er deres egne ord. Og vi vet jo at under pandemien har vi sett at mange kommersielle helsefirmaer har vokst seg store ved å selge tjenester til kommunene, men også ved å tilby private tjenester. Pengene reinvesteres de nå i å bygge f.eks. sykehus i Bodø.

Så er spørsmålet hva konkret regjeringen vil gjøre for at denne utviklingen ikke skal fortsette utover det som er blitt sagt om utvalg osv. som kommer, og avvikling av fritt behandlingsvalg, som ikke ville stått i veien for akkurat dette uansett.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:36:43]: Svaret på det er å ha en sterk, god offentlig helsetjeneste som dekker innbyggernes behov for helsehjelp og avansert behandling. Det gjør vi gjennom de årlige budsjettene. Vi har styrket sykehusene i budsjettåret vi nå er i, med 2,4 mrd. kr. I Helse Nord har man en spredtbygd befolkning, men behov for spesialisert pasientbehandling i akkurat like stort omfang som oss som bor i andre deler av landet. Det er Helse Nord som har sørge-for-ansvaret. Derfor er det viktig for meg å sette Helse Nord godt i stand til å ivareta det, og det mener jeg vi gjør gjennom både de kortsiktige tiltakene, som handler om å bedre økonomien, flere utdanningsstillinger og å sikre godt kvalifisert personell, som er den viktigste innstatsfaktoren for en sterk offentlig helsetjeneste.

Presidenten: Då går me til spørsmål 25.

Spørsmål 25

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Mari Holm Lønseth til kommunal- og distriktsministeren, er overført til helse- og omsorgsministeren som rette vedkomande.

Mari Holm Lønseth (H) [12:37:52]: Jeg vil gjerne stille dette spørsmålet til helse- og omsorgsministeren:

«Likeverdsreformen viser til at mange opplever at det er utfordrende å forholde seg til og ha dialog med det offentlige tjenesteapparatet. Det oppleves som arbeidskrevende, både for den som mottar tjenester, og for familien rundt. Én digital offentlig sektor: Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025 ble det pekt ut syv livshendelser hvor utviklingen av sammenhengende tjenester skal prioriteres i første omgang for å skape sømløse overganger mellom ulike livsfaser.

Hvordan følges livshendelsen som gjelder alvorlig sykt barn opp av regjeringen?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:38:35]: Regjeringen har valgt å arbeide videre med den offentlige digitaliseringsstrategien, der vi setter innbyggernes behov i sentrum uavhengig av forvaltningsnivå. Digitaliseringsstrategien peker som nevnt ut sju livshendelser der Helse- og omsorgsdepartementet har fått ansvar for å koordinere livshendelsen Alvorlig sykt barn. Helsedirektoratet leder arbeidet i samarbeid med Direktoratet for e-helse, Utdanningsdirektoratet, Statped, Nav, KS og Flekkefjord kommune, som sitter i styringsgruppen.

Jeg er opptatt av at vi lager tjenester som gjør livet enklere for familier med alvorlig syke barn. Helsedirektoratet har gjennomført en spørreundersøkelse som viser at tiden foreldre bruker til å lete etter informasjon og koordinere mellom tjenestene, tilsvarer en 60 pst. stilling. Helsedirektoratet arbeider med å gjøre informasjon lettere tilgjengelig, slik at familier får bedre oversikt over hvilke rettigheter de har på tvers av sektorer. Blant annet har Helsedirektoratet satt i gang et felles arbeid med en såkalt rettighetsautomat. Rettighetsautomaten skal gi ungdom enkel tilgang til informasjon om rettigheter på ett og samme sted, slik at de vet hvilken hjelp de kan ha krav på. Dette arbeidet ses i sammenheng med prosjektet DIGI-UNG, som er digitale tjenester til barn og unge. Jeg tenker det er klokt at vi ser de ulike tjenestene rettet mot barn og unge i sammenheng. Vi må bidra til at informasjonen er mest mulig enhetlig, og at det blir lett å finne fram.

Dette er ikke et arbeid helse- og omsorgstjenesten kan løse alene. Her trengs det samarbeid på tvers av sektorer. Helsedirektoratet samarbeider godt med andre aktører for å finne gode løsninger for livshendelsen Alvorlig sykt barn. Samtidig vil jeg påpeke at det er krevende å finne gode modeller for forvaltning og finansiering av felles løsninger på tvers av sektorer. Derfor må dette tverrsektorielle arbeidet forankres på høyt nivå for at vi skal lykkes, og det er regjeringen i ferd med.

Mari Holm Lønseth (H) [12:40:49]: Takk til statsråden for svaret. Jeg er veldig glad for at regjeringen velger å videreføre digitaliseringsstrategiene som den forrige regjeringen hadde. Det tror jeg kan føre til at mange av de menneskene som virkelig trenger det, vil få bedre tjenester framover. Jeg er også enig med statsråden, som har gode poeng når det handler om det å koordinere på tvers av ulike sektorer, for det er ofte det som kan bli noe utfordrende når man driver med digitaliseringsprosjekt som favner flere. Forstår jeg slutten av svaret til statsråden som at dette er noe man tenker å koordinere internt i regjeringen, eller tenker man også å ha andre måter for å bidra til bedre samhandling og koordinering på tvers av etatene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:41:34]: Dette er et arbeid som koordineres av regjeringen – akkurat som av den forrige. Ansvar for å følge opp de ulike livshendelsene er fordelt på ulike departementer. Mitt oppdrag er det som representanten spør om. Her er det viktig at man får til et godt samarbeid på tvers, og at man har god forankring også utenfor regjeringskonferanse. Det å få de ulike etatene til å finne felles løsninger på tvers er en av de største utfordringene – å få dette til å snakke sammen. Derfor er det satt av midler fra denne medfinansieringsordningen for at enkelttiltakene skal kunne slippe å lete etter finansiering, men bedre bli koordinert og prioritert.

Mari Holm Lønseth (H) [12:42:29]: Jeg takker for svaret. Jeg tenker jeg kan gå litt tilbake til noe av det statsråden nevnte i sitt første svar, og det handler om denne rettighetsautomaten sett i sammenheng med DIGI-UNG. Det framstår positivt at man ser flere ulike tiltak i sammenheng, sånn at man også får det utnyttet til andre, ikke bare til dem som har alvorlig sykt barn. Kan statsråden si noe om når det vil være aktuelt å ha denne rettighetsautomaten på plass?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:42:59]: Jeg skulle gjerne hatt en tidsplan og en dato til representanten Holm Lønseth for det. Arbeidet er satt i gang, og jeg vil gjerne komme tilbake og si mer om framdrift. Men det er en bra start at arbeidet er satt i gang, og poenget her er at ungdom skal få en enklere tilgang til informasjon om rettigheter og krav. Så vil jo DIGI-UNG være en bredere flate med annen type nyttig informasjon for barn og unge. Jeg tror det er bra at vi ser disse to tingene i sammenheng, selv om hvilke rettigheter man har, er litt mer på må-listen enn på kan-være-nyttig-listen.

Spørsmål 26

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Mudassar Kapur til kommunal- og distriktsministeren, er overført til helse- og omsorgsministeren som rette vedkomande.

Mudassar Kapur (H) [12:43:55]: «I regjering opprettet Høyre i statsbudsjettet for 2021 en egen tilskuddsordning for å utvikle mer fleksible former for avlastning for eldre pårørende, og i forslaget til statsbudsjett for 2022 ble det øremerket 5 mill. kr til dette formålet.

Hvordan stimulerer regjeringen til utviklingen av mer fleksible former for avlastning, og hvilke prosjekter har mottatt tilskudd til dette?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:44:24]: Pårørende som står i krevende eller langvarige omsorgsoppgaver, må få tilstrekkelig støtte og avlastning, slik at de også har mulighet til å ivareta seg selv og sin familie, mulighet til å fullføre utdanning og mulighet til å stå i jobb.

Regjeringen vil stimulere til nye måter å støtte og avlaste pårørende som har særlig omfattende omsorgsoppgaver. I det ligger det å videreutvikle tjenestene og styrke samarbeidet med frivillig sektor.

Som ledd i gjennomføringen av pårørendestrategien foreslår regjeringen å øremerke 5 mill. kr innenfor innovasjonstilskuddet til å opprette og teste modeller for fleksible, kommunale avlastningstilbud for pårørende. Det legges opp til at satsingen skal være med i hele strategiperioden, dvs. ut 2025.

Statsforvalterne har rapport om bruken av kompetanse- og innovasjonstilskuddet i 2021. Som eksempel kan nevnes at statsforvalteren i Oslo og Viken har gitt tilskudd til to prosjekter. Det er barnepalliasjonsteam og ambulant team og Frydenlundsgate 18, som er et sted med aktiviteter for yngre personer med demens og deres pårørende – det siste gjaldt gateadressen.

Regjeringen vil videreutvikle verktøyet pårørendeavtale med kommunen som et tilbud til pårørende med særlig tyngende omsorgsoppgaver. I pårørendeavtalen er det klart beskrevet hvordan rolle- og ansvarsfordelingen mellom kommunen og de pårørende skal være. Vi ønsker at pårørendeavtalene skal utformes på en måte som gjør at pårørende blir trukket inn i samarbeidet med tjenesten og føler seg sett og ivaretatt. Pårørende vil også få en sentral plass i arbeidet med Bo trygt hjemme-reformen. I dette arbeidet vil vi gjennomføre en åpen og inkluderende prosess, hvor vi inviterer til egne innspillmøter i løpet av året, både nasjonalt og regionalt.

Mudassar Kapur (H) [12:46:36]: Jeg takker for svaret.

Kunne statsråden sagt litt mer om hvor mye av midlene som er brukt så langt, om man har noe bilde av det, og hvordan man kommer til å jobbe for å trekke erfaringer, slik at virkemiddelbruken videre også blir god ute i de forskjellige fylkene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:46:58]: Når det gjelder forvaltningen av dette tilskuddet på 5 mill. kr, har bl.a. to kommuner i Trøndelag fått tildelt midler til avlastningstilbud til pårørende og er i gang med prosjekter. Begge prosjektene er noe forsinket og videreføres i 2022. Så er det fire kommuner i Vestfold og Telemark som har mottatt tilskudd. Skien kommune har etablert og tilpasset fast avlastning for en hjemmeboende bruker med store behov. Det er noe som skal videreføres og prøves ut også på kveldstid. Det er kommuner i Agder – Arendal og Vennesla – som har fått tilskudd til avlast-

ningstilbud for pårørende. Der ønsker kommunene i første omgang å kartlegge behov og innhente erfaringer fra andre. Og i Oslo og Viken har både Lillestrøm og Fredrikstad, i tillegg til de prosjektene jeg nevnte, fått tilskudd.

Mudassar Kapur (H) [12:47:59]: Som statsråden nevnte, er disse virkemidlene bundet opp fram til 2025. Når kan vi forvente å få en tilbakemelding fra regjeringen på hva man tenker om veien videre etter 2025, og hvordan vil prosessen være fram til da?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:48:15]: Det blir i 2024 eller 2025.

Presidenten: Då går me tilbake til spørsmål 16.

Spørsmål 16

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:48:34]: Jeg har gleden av å stille følgende spørsmål til likestillingsministeren:

«Før jul leverte utvalget som har jobbet med BPA-ordningen, sin innstilling i NOU-en «Selvstyrt er velstyrt». Et viktig poeng i utvalgets arbeid er at BPA skal bli et likestillingsverktøy, slik at flere mennesker får muligheten til å jobbe, ha hobbyer og leve et liv uten synlige og usynlige barrierer. For mange barn og unge med funksjonsvariasjon er deltakelse i samfunnets mange arenaer vanskelig, enten det er arbeidsliv, fritidsaktiviteter eller liknende.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre alle barn og unge muligheten til deltakelse i samfunnet?»

Statsråd Anette Trettebergstuen [12:49:17]: Takk for spørsmålet. Dette er et engasjement vi deler.

Barn og unge med funksjonsnedsettelser skal ha samme mulighet til å delta på fritidsaktiviteter som alle andre barn. Vi i regjeringen vil legge til rette for like muligheter til deltakelse i alle deler av samfunnet. Deltakelse i fritidsaktiviteter gir barn og unge tilgang til opplevelser, mestring, venner og sosialt fellesskap, rett og slett. Dette er helt avgjørende for at man skal oppleve å ha en god oppvekst.

Regjeringen vil at BPA skal være et reelt verktøy for deltakelse og likestilling. NOU-en om BPA er nå på høring. Vårt mål er et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv over hele landet og et idretts- og fritidstilbud der alle kan delta. Tilgjengelighet, likestilling, mangfold og inkludering er sentralt i arbeidet for at alle barn og unge skal kunne delta.

Men vi vet også at det er utfordringer. For å utjevne ulikheter i mulighet til å delta er det behov for å styrke mangfolds- og inkluderingsperspektivet, senke terskler

og barrierer for å delta og legge til rette for at alle nettopp praktisk får delta. Vi bruker offentlige overføringer, tilskuddsordninger, lover og forskrifter, kunnskap og kompetanse, lokaler, anlegg og utstyr på den måten at vi skal legge til rette for at alle skal få være med. Vårt viktigste virkemiddel for å få flere med er å styrke rammevilkårene til frivilligheten. Vi gir derfor full momskompensasjon til idretten, frivilligheten og kulturen, som jobber godt med dette. Også gjennom idrettspolitikken ønsker vi å realisere mangfoldig og inkluderende deltakelse, gjennom en kombinasjon av brede grunntilskudd og enkelte mer målrettede tilskudd. Derfor har vi også nå nylig etablert en ny ordning på 200 mill. kr til mangfolds- og inkluderings tiltak i idrett og fysisk aktivitet. I 2022 og 2023 kan aktører over hele landet, små og store, søke om støtte. Personer med nettopp funksjonsnedsettelse er en av målgruppene for ordningen. Slik kan også små eller store lag og foreninger søke om penger for å bygge ned barrierer basert på deres erfaringer, for at flere av disse kan delta.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:51:51]: Tusen takk for svaret. Tilskuddsordningen, som statsråden nevnte til slutt, jobbet vi også med. Den synes jeg er veldig bra, så det fortjener all honnør. Som statsråden var inne på, tror jeg det kan bety at en del organisasjoner kan få tilskudd til å gjøre noe for å legge til rette for dette.

Likevel er det en stor utfordring for mange å ha en brukerstyrt personlig assistent som de kan benytte seg av ikke bare i tilknytning til helseutfordringer og de behovene, men også for å kunne delta på lik linje med alle andre. I den forrige regjeringas regjeringsplattform sto det tydelig at vi skulle definere BPA-ordningen som et likestillingsverktøy og ikke som en helseordning. Så mitt spørsmål er egentlig bare: Er statsråden enig i det? Vil hun gå inn for å definere BPA som et likestillingsverktøy, sånn at man faktisk har krav på BPA-timer til mer enn bare å få oppfylt sine mest nødvendige behov?

Statsråd Anette Trettebergstuen [12:52:52]: Jeg helt enig med representanten i at BPA er en avgjørende og viktig ordning for at folk skal kunne få lov til å delta på alle samfunnsområder, på lik linje med alle andre.

Nå er det slik at BPA-ordningen sorterer under helseministeren og ikke meg, men regjeringen er tydelig på at vi nettopp ønsker at BPA-ordningen skal være et verktøy for deltakelse og likestilling. Men svaret ligger altså under helse- og omsorgsministeren. Den utredningen som nå er på høring, har høringsfrist 1. juli 2022, og så vil helse- og omsorgsministeren komme tilbake til hvordan vi skal organisere akkurat den tjenesten.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:53:32]: Dette har jeg for så vidt forståelse for, men da tolker jeg det dit hen at

regjeringa ikke har en uttalt ambisjon om å gjøre dette til et likestillingsverktøy. Da får vi jobbe og bruke høringsrunder til å påvirke, sånn at regjeringa lander rett når det gjelder dette, for det tror jeg er veldig viktig – og spesielt likestillingsministeren bør merke seg det. Det er viktig å få oppfylt alle helsebehovene, men det er jo det som nettopp er utfordringen – at veldig mange opplever at de får hjelp til den biten, men så får de ikke nok timer av kommunene til den andre biten. Selv om det riktignok ikke ligger under likestillingsministerens ansvarsområde, er dette kanskje noe av det aller viktigste for denne gruppen.

Så min utfordring gjelder også det økonomiske, som statsråden var inne på. Vi vet jo at det er mange som sliter med å ha mulighet til å delta på aktiviteter, og mange unge har kanskje en funksjonsnedsettelse i tillegg. Er noe spesielt statsråden gjør, i tillegg til tilskuddsordningen, for å legge til rette for at de ungdommene kan delta på fritidsaktiviteter?

Statsråd Anette Trettebergstuen [12:54:36]: Det er riktig at regjeringen sier klart og tydelig at vi vil at BPA-ordningen skal være et reelt verktøy for deltakelse og likestilling, ikke bare helsehjelp, og det er jo det som er det viktige med den ordningen. Men som sagt må vi komme tilbake til den ordningen etter høringen, og da må helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende svare for hvordan den skal utvikles.

Det er helt riktig at de som har høyest terskel for deltakelse på fritidsaktiviteter, i fellesskap generelt, er barn med foreldre med dårlig økonomi og f.eks. de med nedsett funksjonsevne, som har fysiske barrierer for deltakelse. Derfor er det viktig å si at egentlig i alt vi gjør, fra den dialogen vi har med idretten, som finansieres av spillemidler, der vi også støtter opp om de prosjektene de har for å få flere med – den nye tilskuddsordningen er et eksempel – og til vi i forbindelse med morgendagens RNB styrker fritidsklubbene, har vi som rød tråd og linje i vår politikk at vi skal bygge ned terskler for deltakelse for alle.

Spørsmål 17

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkommande.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:55:55]: Eg har då gleden av å stille følgjande spørsmål til landbruks- og matministeren:

«Næringsministeren har i vinter lansert ein eksportplan med eit ambisiøst mål om å auke eksporten med 50 pst. innan 2030. Noreg har eit landbruk med høge stan-

dardar innan dyrevelferd og låg antibiotikabruk, kvalitetar det er betalingsvilje for i ein internasjonal marknad. Likevel er ikkje landbruksprodukt omtalt særskilt i strategien.

Har regjeringa ambisjonar og ein plan om å auke eksporten òg av landbruksprodukt, sjølv om dette ikkje er omtalt særskilt i eksportstrategien til regjeringa?»

Statsråd Sandra Borch [12:56:39]: Norsk landbruksproduksjon og landbrukspolitikk har i stor grad vært innrettet mot hjemmemarkedet. For melk og kjøtt har målsettingen vært at norsk produksjon i størst mulig grad skal dekke nettopp hjemmemarkedets behov. Det samme gjelder for korn- og grønnsakssektoren. Samtidig har det også vært eksport av landbruksvarer der det har vært forretningsmessig grunnlag for det, f.eks. av norsk jarlsbergost.

Eksporten av norske landbruksvarer fra Norge var i 2021 på 14,3 mrd. kr, en økning på 6 pst. fra 2020. En vesentlig del av denne eksporten er fiskefôr til havbruksnæringen.

Selv om landbruk ikke er nevnt eksplisitt i regjeringens satsing på eksport, utelukker ikke dette en satsing på eksport av norske landbruksprodukt. Men samtidig må det være knyttet til områder der det er markedsmessige muligheter for eksport.

Som representanten Bjørlo peker på, har vi i norsk landbruk en høy standard når det gjelder dyrevelferd og ikke minst lav antibiotikabruk. Jeg vil legge til en viktig ting, nemlig at vi har velutviklede FoU-miljøer i tilknytning til landbruksnæringen i Norge. Dette gjør at selskaper som Geno er attraktive internasjonalt, med sin betydelige eksport av storfesød fra Norsk rødt fe til f.eks. Kina, USA og Storbritannia. Vi ser at det videre er interesse for eksempelvis eksport av melk samt meieri- og svineprodukter til Kina. Norge har i den forbindelse oversendt søknad om eksporttillatelse på disse områdene. Søknaden ligger nå til behandling hos kinesiske myndigheter. Regjeringen legger altså i handelsforhandlinger vekt på å forhandle fram bedre markedsadgang for norske landbruksvarer med eksportpotensial.

I tillegg vil jeg trekke fram potensialet som ligger i eksport av grønne løsninger i form av teknologi og kompetanse i tilknytning til landbruksnæringen. De siste årene har vi sett en stor økning i etablering av norske agrotekbedrifter med internasjonale ambisjoner. Med bakgrunn i gode kunnskapsmiljøer i Norge og forskning og utvikling av kunnskap og teknologi har vi et stort potensial også for å eksportere viktige teknologier til andre land.

Til slutt vil jeg presisere at landbruk og tilhørende industri vil kunne dra nytte av de virkemidlene og det virkemiddelapparatet som øvrig næringsliv vil ha på

dette området. Her vil jeg særskilt trekke fram Innovasjon Norge, som er en viktig støttespiller for alle virksomheter med eksportambisjoner, uavhengig av sektor.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:59:36]: Eg vil takke statsråden for svaret, som er eit svar som belyser godt både kor mykje som allereie skjer på dette området, og kor stort potensial det kan vere vidare. Det er fordi vi er eit land som ikkje berre produserer mykje mat, men mat av veldig høg standard, som tilfredsstiller høge krav, og som eg trur berre vil bli meir og meir etterspurd rundt om i verda i åra framover. Det er stor breidde her, som statsråden òg gjer merksam på.

Oppfølgingsspørsmålet mitt går på det statsråden var inne på heilt på slutten: Når regjeringa no skal ha ein samla eksportstrategi, vi skal rulle ut norsk eksport samla, kan vi då sørgje for at norsk landbruk blir tettare kopla på den samla strategiske eksportsatsinga? Det er då det uroar meg litt at landbruket ikkje er nemnt i eksportstrategien regjeringa har. Kan statsråden forsikre om at landbruket blir kopla på for fullt?

Statsråd Sandra Borch [13:00:40]: Statsråden har tett samarbeid med næringsministeren på området, og det er som representanten sier: Vi har et stort potensial både på ferdige produkt og ikke minst på det jeg var inne på sist i mitt første svar, nemlig teknologisiden.

Så vil jeg si at de selskapene vi har i dag, ikke bare bidrar til å utvikle teknologi, men de bidrar til å få et mer bærekraftig og klimavennlig landbruk også internasjonalt. Så her er det uante muligheter.

Jeg vil igjen trekke fram viktigheten av Innovasjon Norge. Det er veldig viktig for landbruksnæringen, nettopp for å få ressurser til å utvikle teknologi, som også kan bidra til å få ned klimagassutslippene og bidra til renere matproduksjon i andre land.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:01:34]: Eg takkar igjen for svaret.

Eg er glad for at statsråden så sterkt betonar òg det med teknologiløysingar og innovasjon i landbruket. Det er ekstremt viktig, og breidda i dette og moglegheitene for eksport er større enn vi ofte tenkjer på. Eg kjem sjølv frå ein kommune der hestesød er ein eksportartikkel frå Noreg ut i verda, så moglegheitene på dette området er store.

Det går også føre seg ein heilskapleg politikk for å utvikle norsk landbruk, ikkje minst gjennom landbruksoppgjeret, som skjer no, og innretninga av det. Eg forstår sjølvsagt at statsråden ikkje vil gå i detaljar om kva ein forhandlar om der, men eg vil be ho forsikre om at det blir teke omsyn til korleis vi òg kan utvikle meir variert landbruksproduksjon i heile landet, som også

kan ha eksport som eitt av beina å stå på, i dei føringane vi legg for landbruket gjennom landbruksavtalen.

Statsråd Sandra Borch [13:02:36]: Som representanten er inne på, skal ikke statsråden kommentere det som skjer i jordbruksforhandlingene, men det jeg kan si, er at dette er et viktig område, også for regjeringen.

Så mener jeg at gjennom eksport kan norsk agrotek skape arbeidsplasser og bidra til utvikling av landbruket globalt. Det er også viktige faktorer å ha med seg. Vi er også verdensledende på dyrevelferd. Det er erfaringer vi kan bidra med internasjonalt også på det området.

Jeg vil i tillegg nevne at Norge er verdensledende på kompetanse innen moderne trebygg, vi bygger mye i tre. Det er også klimavennlig, og der kan vi bidra til mer kunnskap internasjonalt.

Min ambisjon som landbruks- og matminister i Norge er å bidra med de erfaringene vi har gjort oss i Norge, også internasjonalt, i andre land.

Spørsmål 18

Hege Bae Nyholt (R) [13:03:53]: «Regjeringen la nyelig fram forslag til endringer i barnehageloven, jf. Prop. 82 L (2021–2022).

Hvorfor gis ikke kommunene her mulighet til å prioritere ideelle barnehager, slik regjeringen har lovet de vil gjøre i Hurdalsplattformen, og som også Stortinget har bedt regjeringen utrede for flere år siden, jf. vedtak nr. 460 13. februar 2018?»

Statsråd Tonje Brenna [13:04:21]: Regjeringen skriver klart og tydelig i Hurdalsplattformen at vi vil gi små ideelle barnehager bedre rammevilkår og gi kommunene mulighet til å prioritere de ideelle barnehagene. Regjeringen vil også gi kommunene større mulighet til å styre finansieringen av de private barnehagene og dermed også kriteriene for å få tilskudd.

Etter mange år med utredninger under den forrige regjeringen har den nye regjeringen på kort tid tatt beslutninger og lagt fram en rekke forslag til nye reguleringer av private barnehager, senest nå før påske. Som jeg var tydelig på da forslagene ble lagt fram, var dette bare starten. Vi vil komme tilbake med et forslag til et nytt regelverk for styring og finansiering av barnehagesektoren, der et av formålene er å styrke de ideelle barnehagene og styrke kommunene.

Disse forslagene vil være basert på bl.a. rapportene fra velferdstjenesteutvalget og Storberget-utvalget. Storberget-utvalget mener bl.a. at kommunene må få større adgang til å prioritere ideelle aktører.

Regjeringen vurderer også velferdstjenesteutvalgets forslag om å utforme en legaldefinisjon av hva som er en

ideell virksomhet. Det er en utfordring at det i dag ikke finnes en lovfestet definisjon av hva som er en ideell virksomhet.

Våren 2019 sendte Solberg-regjeringen på høring et forslag om hvorvidt kommunene skulle få en hjemmel til å stille vilkår om at nye private barnehager skal være ideelle for å få tilskudd. Høringsinstansene var delt i tilbakemeldingene, og det var en liten overvekt som støttet forslaget. Flere av høringsinstansene, både de som var for og de som var imot forslaget, peker bl.a. på at det er vanskelig å utforme en god definisjon av hva som utgjør en ideell barnehage. Høringen viste at det var behov for å jobbe videre med forslaget for å komme fram til en lovregulering som fungerer godt.

Regjeringen Solberg anså anmodningsvedtaket som oppfylt idet forslaget ble sendt på høring. Dette ble omtalt i budsjettproposisjonen for statsbudsjettet 2020. Her er jeg uenig med mine forgjengere. Regjeringen vil derfor komme tilbake med forslag til et nytt regelverk for styring og finansiering av de private barnehagene.

Hege Bae Nyholt (R) [13:06:34]: Jeg takker for svaret.

Det går et viktig skille mellom de private ideelle aktørene og de private kommersielle. De ideelle aktørene har spilt en viktig rolle i utviklingen av deler av den norske velferdsstaten, og det bør de fortsette å gjøre, men i dag ser vi at de ideelle skvises ut av de store og kommersielle aktørene. Vi vet at det er nedgang i plasser hos de ideelle barnehagene, og at de store kommersielle kjedene vokser.

Rødt deler regjeringspartienes ønske om å legge til rette for de ideelle barnehagene og mangfold i barnehagetilbudet. I barnehager som driver ideelt, går alt av tilskudd og foreldrebetaling til driften. De har ofte høy bemanning og høy pedagogandel og har veldig ofte fornøyde ansatte. Det er god grunn til å legge til rette for privat ideell drift, men det haster. Det er nødvendig med kraftfulle grep for å stanse kommersialiseringen. Derfor er mitt spørsmål til statsråden: Hva gjenstår for regjeringen å utrede før man kan ta inn i loven et skille mellom kommersielle og ideelle, som allerede har blitt hørt i ulike instanser?

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Tonje Brenna [13:07:37]: Det er denne definisjonen av hva som er hva, som er noe av hinderet mot dette der vi er nå. Samtidig vil jeg si at det er to grep som er vel så viktige. Det ene handler om å gi kommunene større mulighet til å styre dette enn det de har i dag, og det andre handler om å få på plass et finansieringssystem for de private barnehagene som er rimelig

og rettferdig, og hvor alle de private barnehagene opplever å være trygt og godt finansiert.

Jeg tror vi er enige om at det er et mål å endre reglene på en måte som faktisk gjør det bedre, og som samtidig er etterrettelig. Da er vi nødt til både å ha på plass en formell definisjon av hva vi mener er en ideell barnehage, før vi eventuelt skulle peke på det i lovteksts form, og i tillegg jobbe med andre virkemidler som kan bidra til å nå det samme målet, f.eks. at kommunene kan styre mer selv, og at vi får et finansieringssystem som fungerer for alle de private barnehagene.

Hege Bae Nyholt (R) [13:08:37]: Jeg takker for svaret. Gitt at vi da får en definisjon av ideelle barnehager, er neste spørsmål til statsråden om hun kan gi en garanti for at kommuner får anledning til å prioritere ideelle barnehager, og når dette vil komme. Bakgrunnen for det er at både LO, Fagforbundet og en rekke andre høringsinstanser under høringen om ny barnehagelov har tatt til orde for at kommunene må få større styringsrett over sektoren de er pliktige til å finansiere. Statssekretær Hølleland sa også i et intervju i Klassekampen på lørdag at de ville ta grep når det gjelder kommunenes innflytelse over barnehage tilbudet.

Mitt spørsmål er som sagt: Kan statsråden gi en garanti for at kommunene får anledning til å prioritere ideelle barnehager, og har hun et tidsperspektiv for dette?

Statsråd Tonje Brenna [13:09:29]: Jeg er enig med både LO, Fagforbundet og min egen statssekretær Hølleland, som er veldig tydelige på hva ambisjonene er, og at dette er noe vi deler og er utålmodige på. Samtidig tror jeg at å garantere for at noe blir gjennomført når man er del av en mindretallsregjering, ville være så lite ydmykt at det ikke engang ville kledde undertegnede.

Derfor har jeg ikke noe behov for å gi noen garanti for det, men at vi skal gjøre det vi kan for å få et regelverk som gjør at kommunene kan styre mer av utviklingen av barnehagesektoren selv, at vi skal kunne prioritere barnehager som har større behov for f.eks. bemanning fordi de er i et levekårsutsatt område eller har andre typer behov, og at vi skal få et finansieringssystem som er mer rimelig og rettferdig, garanterer jeg at vi jobber for hver eneste dag. Å spå utfallet av en votering i Stortinget kommer jeg ikke til å gjøre.

Spørsmål 19

Kari-Anne Jønnes (H) [13:10:32]: «Hva vil statsråden gjøre for å bidra til at de nesten 600 000 voksne som ikke har fullført videregående skole, skal få den muligheten?»

Statsråd Tonje Brenna [13:10:50]: Norge står overfor store oppgaver i dette tiåret. Vi skal få flere i jobb og skape aktivitet i hele landet. Regjeringen legger arbeidslinjen til grunn og har som mål at fellesskapet skal stille opp med aktive tiltak for å hjelpe folk i arbeid. Det er høy etterspørsel etter arbeidskraft, samtidig som arbeidsledigheten nå er lav.

Samtidig har det blitt stadig vanskeligere å klare seg i det norske arbeidsmarkedet uten videregående opplæring. Slik vi alle er kjent med, er ikke videregående obligatorisk, men det er likevel nødvendig. Derfor må vi ha som mål at videregående opplæring skal gi elevene den yrkeskompetansen og studiekompetansen de trenger i arbeidslivet og i videre utdanning, og legge grunnlaget for livslang læring.

De siste årene har det vært en positiv utvikling i antallet som har fullført videregående opplæring. Dette er bra, men vi skal ha større ambisjoner. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å følge opp fullføringsreformen. Men til forskjell fra den forrige regjeringen mener jeg at det ikke er nok å fokusere på at ungdom og voksne kommer seg gjennom videregående opplæring. Målet må være at alle som går inn i videregående opplæring, blir kvalifisert til læreplass, arbeid, utdanning og livslang læring. Slik skaper vi et bærekraftig velferdssamfunn for oss alle og et godt liv for den enkelte.

Jeg mener også vi må gjøre det lettere for flere voksne å delta i opplæring og kompetanseheving. Som nevnt vil vi følge opp fullføringsreformen. Det betyr at vi vil jobbe for å fjerne hindre og begrensninger på muligheten til å fullføre og bestå videregående opplæring og gjøre det mulig å rekvalifisere seg med et fagbrev. Jeg vil minne representanten om at Støre-regjeringen la opp til akkurat samme satsing på Fagbrev på jobb som Solberg-regjeringen. Men i tillegg styrket vi kommunenes og fylkeskommunenes budsjett med til sammen 2,5 mrd. kr og la på 112,5 mill. kr til yrkesfagsatsing.

Penger løser ikke alt. Jeg vil understreke at et av de viktigste grepene for at flere som ikke har fullført videregående, faktisk skal kunne ta det steget å begynne på opplæring, er en ny og mer fleksibel opplæring for voksne. Fulltidsoplæring på dagtid er sjelden forenelig med andre hensyn i voksnes liv. Med en mer fleksibel organisering av opplæringen blir det enklere å bygge på den kompetansen man allerede har, for å oppnå ønsket sluttkompetanse.

Vi prøver i dag ut opplæring i moduler for voksne. Forsøket er ikke ferdig, men erfaringene er så positive at vi allerede har stor tro på denne måten å organisere opplæringen på. Kompetansekravene skal være de samme som de mer ordinære løpene, men organiseringen av opplæringen skal gjøre det mulig å kombinere opplæring, arbeid og andre ansvarsoppgaver.

Jeg mener også at tiltak som Fagbrev på jobb og praksiskandidatordningen er viktige ordninger for å få flere voksne til å formalisere kompetansen sin i tråd med arbeidslivets behov. Vi jobber også for at Nav og fylkeskommunene skal samarbeide enda bedre for at voksne som står utenfor arbeidslivet, skal få fagbrev. Vi har gitt i oppdrag til flere direktorater å bidra til dette, og vi har finansiert opplæring gjennom øremerkede midler.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:13:46]: Jeg vil takke statsråden for svaret, og jeg er veldig glad for at statsråden nevner alt vi er enige om, det er veldig viktig. I begynnelsen av innlegget nevner statsråden elevene og elevenes behov. Det er jo det som betegner videregående skole i dag, for videregående skole er ikke laget for voksne. Vi er helt avhengige av at det er større fleksibilitet. Et godt eksempel er Åkrehamn videregående skole på Karmøy, der man kan komme som voksen elev på en torsdag og begynne på mandag, og hvor man har et skreddersydd løp tilpasset den enkelte. Da er mitt spørsmål til statsråden om regjeringen vurderer hvordan man skal håndtere skreddersøm. Skal det være mulig å ha eksamen flere ganger i året? Hvordan skal man håndtere realkompetansevurdering? Og hvordan skal videregående skole tilpasses at alle i hele landet – uavhengig av hvor man bor, hvem man er, og hvilke behov man har for opplæring – skal få den muligheten?

Statsråd Tonje Brenna [13:15:00]: Det er et veldig godt eksempel representanten trekker fram med Åkrehamn, og det er også et bilde på at det gjøres veldig mange gode ting lokalt allerede i dag. Jeg er opptatt av at vi bygger videre på de gode ordningene vi har, men hele tiden har blikket rettet mot at vi må samarbeide godt lokalt. Vi må være på søken etter løsninger i samarbeid med både fylkeskommuner, Nav, arbeids- og næringsliv, og vi må spille videre på de ulike inngangene vi har til å formalisere kompetanse.

Så tror jeg at representanten er inne på noe veldig viktig med realkompetansevurdering, og jeg må si at jeg er litt overrasket over hvor lite den forrige regjeringen har jobbet med akkurat den ordningen, som er helt avgjørende for å få flere voksne realkompetansevurdert og dermed finne en vei inn i utdanningsløpet vårt. Realkompetansevurdering er et eksempel på et område som jeg er veldig opptatt av, og som jeg er opptatt av at vi videreutvikler i fellesskap. Jeg tror at hvis vi får disse ordningene til å henge bedre sammen, vil flere voksne ha tilgang på å få formalisert kompetansen sin i årene som kommer.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:16:03]: Vi deler oppfatningen om viktigheten av realkompetansevurdering. Jeg vil peke på at Solberg-regjeringen gjorde veldig mye for videregående opplæring, og kanskje aller viktigst

var det at man økte fullføringsgraden fra 72 pst. Den økte år for år, og vårt mål er at ni av ti skal fullføre og bestå videregående opplæring.

Så tenker jeg at vårt felles mål må være å sørge for at alle får muligheten til å fullføre videregående opplæring selv om de per i dag ikke har gjort det, og selv om de er voksne og står utenfor arbeidslivet.

Hvis man skal dimensjonere videregående opplæring etter arbeidslivets behov, har man en utfordring i at arbeidslivet har behov i områder der det ikke er mange nok elever til å starte klasser. Spørsmålet mitt er: I hvor stor grad ser regjeringen på fleksibilitet i det systemet, hvor man kan gjøre noe digitalt, noe på sin nærscole og kanskje noe ute i bedrift? Kan man tenke helt nytt med organiseringen av videregående skole, både for elever i ordinær videregående skole og for voksne?

Statsråd Tonje Brenna [13:17:15]: Det er godt at representanten mener at den forrige regjeringen gjorde mye godt for videregående og fullføring, men disse 600 000 har ikke dukket opp fra valget og fram til nå. Dette har vært en vedvarende utfordring. Jeg tenker at vi alle skal være ydmyke i møte med den utfordringen det har blitt over tid, at voksne som ikke har fullført videregående opplæring, stiller noe svakere f.eks. når de prøver å få seg jobb.

Så er det fylkene som styrer både dimensjoneringen og inntaket til de forskjellige utdanningsprogrammene. Jeg forsto kanskje ikke helt spørsmålet, men jeg oppfatter det slik at representanten etterspør om det kan være noe mer fleksibilitet med tanke på hvordan man organiserer opplæringen for voksne som skal ta videregående – i samarbeid med næringsliv, og om man kan bruke mer digitale plattformer og organisere dette på en annen måte. Der mener jeg at det modulforsøket som er i gang, gir noen nyttige erfaringer. Kanskje kan vi også ta med oss noe fra pandemien som det kan være aktuelt å se på, hvis det gjør at flere kan få fullført videregående opplæring.

Spørsmål 20

Margret Hagerup (H) [13:18:30]: «Hva mener statsråden er viktige friskoler og ikke?»

Statsråd Tonje Brenna [13:18:38]: I Norge har vi i flere hundre år jobbet for å skape en sterkest mulig offentlig fellesskole – en skole der barn, uavhengig av bakgrunn, forutsetninger og interesser, møtes og lærer sammen. Andre land har valgt det motsatte: De har bygget et skolesystem rundt et klassedelt samfunn, der skolesystemet er med på å bygge opp forskjeller i samfunnet i stedet for å bygge dem ned.

Denne regjeringen vil utvikle norsk skole ut fra det som er tradisjonen og suksesshistorien her til lands: en sterkere fellesskole for alle. Det har vi gjort hver gang vi har sittet i regjering, og det skal vi gjøre også nå. Derfor bør det ikke komme som noen overraskelse at vi vil stoppe den privatiseringen av skolen som vi så under den forrige regjeringen. Det trengs, for i løpet av de siste ti årene har Norge fått én ny privatskole i måneden, mens tre offentlige skoler er lagt ned på tilsvarende tid.

Før påske la regjeringen fram for Stortinget en lovproposisjon med forslag om å erstatte den eksisterende friskoleloven med en ny privatskolelov. Hovedgrepet vi foreslår, er å fjerne muligheten til å opprette nye private profilskoler og yrkesfagskoler. Det vil heller ikke være mulig å utvide eksisterende tilbud av denne typen. Profilskoler og yrkesfagskoler ble innført under Solberg-regjeringen i 2015. Dette er skoler som i stor grad likner de offentlige skolene.

Den nye privatskoleloven som vi foreslår, vil i stor grad likne på det lovverket som ble vedtatt med utgangspunkt i privatskoleforliket mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti i 2007. Det betyr at det fortsatt vil være adgang til å godkjenne pedagogiske alternativer, som Steinerskolen og Montessoriskoler, skoler som driver på grunnlag av livssyn, og internasjonale skoler.

Jeg kommer ikke til å begi meg inn på noen klassifisering av hva som er viktige friskoler og ikke. La meg heller igjen slå fast: En forutsetning for at Norge skal være et land med små forskjeller og høy tillit, er en sterk offentlig fellesskole, der barn og unge med ulik bakgrunn møtes og lærer sammen. Det gjør noe med det norske samfunnet, som skal være åpent og tolerant, når folk med ulik sosial og kulturell bakgrunn i mindre grad møtes i de samme klasserommene. Derfor mener jeg forslaget vi nå har lagt fram, er viktig – ikke bare for skolen, men også for samfunnet i sin helhet.

Margret Hagerup (H) [13:20:57]: Jeg takker for svaret.

Jeg tror ikke det kom som noen overraskelse, men for Senterpartiets pragmatisme og kaffekopp kommer det nok som en overraskelse når de plutselig møter Arbeiderpartiets ideologi. Senterpartiets stortingsrepresentanter og regjeringspartnere var nylig på besøk hos Campus BLÅ i Brønnøysund. De har etablert et eget tilbud etter å ha prøvd å få det til gjennom det offentlige i flere år. Havbruksnæringene har et skrikende behov etter både læringer og arbeidstakere. «Fire år uten drop out er helt unikt», sa stortingsrepresentant Per Olav Tyltum. Det er ingen tvil om det, men jeg synes det er synd at skolen nå antageligvis ikke får utvide.

Stortingsrepresentant og regjeringspartner Geir Pollestad ble sitert i Brønnøysunds Avis den 20. april:

«Når det gjelder dette med friskoleloven er det vel ikke denne typen skole som skulle rammes av endringene.»

Jeg regner med at regjeringspartiene er enige om felles politikk og sin plattform, men jeg blir usikker av slike uttalelser. Så spørsmålet er: Kan statsråden oppklare om Campus BLÅ vil rammes av endringene, og hvorvidt de vil kunne utvide tilbudet sitt på videregående?

Statsråd Tonje Brenna [13:22:02]: Regjeringspartiene er enige om de forslagene til lovendring som er lagt fram, og det tror jeg også representanten vet. Det er heller ingen grunn til å bli bekymret av å lese i aviser at det er ulike syn på det internt i de forskjellige partiene.

I stedet for å svare på spørsmål om enkeltskoler vil jeg trekke fram en annen kommune, som er et godt eksempel på hvordan dette kan løses, med skoler vi har diskutert i denne salen før. Det er de private ungdomsskolene i Asker og Bærum, hvor man hadde et ønske om å etablere privat idrettsskole. Der ble løsningen, så vidt jeg har forstått ut i fra lokalavisen, at kommunen nå delvis overtar det samme tilbudet, noe som gjør at de elevene som ønsker det, kan begynne der. Det er en god måte å gjøre det på. Da har vi fortsatt en sterk offentlig fellesskole, vi har et tilbud til elevene som er variert, og vi sørger for at den skolen som vi finansierer over skatteseddelen, fortsetter å være det og ikke blir avhengig av skolepenger for den enkelte.

Margret Hagerup (H) [13:23:03]: Jeg registrerer at Campus BLÅ ikke fikk noen avklaring, og det kan være lett å gå seg vill i alfabetet, for det er mange skoler som rammes ulikt av det nye lovforslaget.

Denne uken besøkte jeg Skoleskipet Gann sammen med NRK Rogaland for å løfte fram den vilkårlige og urimelige forskjellsbehandlingen som er. Skoleskipet Gann er godkjent etter livssyn, men stiftelsen Maritim Videregående Skole Sørlandet, som tilbyr det samme yrkesfaglige tilbudet for elevene, er godkjent etter bokstav h og yrkesfaglig profil. Senterpartiets Geir Pollestad kalte dette skremselspropaganda. Kanskje burde statsråden minne sin regjeringspartner om at valgkampen nå er over, og at det de er med på å fremme, er faktisk politikk som vil påvirke både bekymrede elever og skoleeiere over hele landet.

Synes statsråden det er rimelig at disse to tilbudene innenfor yrkesfag skal behandles ulikt avhengig av om de har en kristen formålsparagraf eller ikke? Synes en det er greit at det ikke skal være lov å opprette flere skoleskip i framtiden?

Statsråd Tonje Brenna [13:24:00]: Jeg synes det er litt underlig å bli presentert for sitater fra en representant som verken står her eller er til stede i salen, og som i tillegg representerer et annet parti enn meg. Representanten kan jo vurdere å ta opp det med rette vedkommende for sannsynligvis å få svært mye mer presise svar enn jeg kan gi.

Jeg mener det verken er vilkårlig eller urimelig at vi har en privatskolelov som for det første har fått navn etter det den regulerer, nemlig private skoler, og som for det andre sier helt tydelig hva som skal til for å få godkjenning til å starte eller utvide et tilbud som er innenfor en privat skole. Det er fortsatt mulig å starte skoler basert på livssyn og anerkjent pedagogisk retning, internasjonale skoler, skoler med særskilt tilrettelagt opplæring kombinert med toppidrett, norsk grunnskole i utlandet, skoler med særlig tilrettelagt opplæring for funksjonshemmede og skoler som tar vare på verneverdig tradisjonshåndverk. Det er en bred vifte av muligheter til å etablere private skoler som et supplement til den offentlige skolen. Det er verken vilkårlig eller urimelig – det er tvert imot helt etterrettelig.

Spørsmål 21

Tore Vamraak (H) [13:25:10]: «Videregående skoler melder om høyt fravær blant russen, og både rektorer og elever peker på lemping på fraværsreglene og avlysning av eksamen som hovedårsaker. Begge endringene er iverksatt av statsråden. Hun har argumentert for at avlysning av eksamen gir mer læring, men realitetene synes å være annerledes.

Hvilke grep vil statsråden ta for å rette opp i fraværssituasjonen hos avgangselevne?»

Statsråd Tonje Brenna [13:25:39]: I dag var jeg så heldig at jeg fikk lov til å starte dagen på Persbråten videregående skole i Oslo. Der gjør de, som veldig mange andre skoler, et viktig nærværarbeid for å sørge for at elevene møter på skolen. Det er ikke bare når de er russ, ikke bare etter pandemien, men alltid, bestandig, og det virker.

Hva Stortinget vedtar om måten den enkelte elev blir møtt på på den enkelte skole, tror jeg er mindre viktig, for skolene har en forpliktelse til å følge opp den enkelte elev og sørge for at den enkelte elev både møter på skolen, trives på skolen og lærer det den skal.

Det er riktig at vi gjorde midlertidige endringer i fraværsreglene og avlyste de fleste eksamener, og det var gode grunner til å gjøre disse endringene. Vi hadde en situasjon med smittevern anbefalinger om å holde seg hjemme ved luftveissymptomer, samtidig som vi hadde dokumentasjonskrav i forbindelse med fravær som tvang elevene til fastlegen for å unngå ugyldig fravær. Et-

ter min mening var det ikke forsvarlig å gjennomføre eksamen når smitteverntiltak hadde skapt svært ulike opplæringsvilkår for elevene og vi heller ikke visste hvordan pandemien kom til å utvikle seg. Da jeg tok disse beslutningene, var det viktig å gi både skolene og elevene forutsigbarhet og stabile rammer. Det var nødvendig etter flere år preget av usikkerhet og mange endringer i skolesituasjonen.

Jeg tror alle forstår at vi nå ikke bare kan ombestemme oss og si at elevene skal ha eksamen likevel. Både elever og lærere trenger forutsigbare rammer, slik at opplæringen blir best mulig. Det ville også vært urimelig overfor elevene, og ikke minst ville det vært praktisk vanskelig.

Unntaksreglene om fravær kommer til å vare ut skoleåret 2021–2022. Det er vanskelig å forutsi effekten av en gjeninnføring av ordinære dokumentasjonskrav. Det som er helt klart, er at nok en endring på kort varsel ville skapt mye merarbeid og byråkrati for skolene og mye stress og usikkerhet for elevene. Fraværsgrensen er dessuten utformet slik at 10 pst.-grensen for å få standpunkt karakter regnes ut fra årstimetallet i faget. Det er rundt seks uker igjen av skoleåret. Standpunktkarakteren settes noen uker før skoleslutt. I et tenkt eksempel kunne da en elev som ikke hadde udokumentert fravær fra før i skoleåret, vært borte fra undervisningen i et programfag i nesten fire–fem uker av skoleårets siste syv uker uten å gå over grensen. Jeg mener at en slik gjeninnføring ville være lite hensiktsmessig.

Mitt mål er at elevene skal være mest mulig på skolen, og det vil jeg fortsatt være tydelig på. Heldigvis er det fortsatt mange grunner til at elevene skal møte opp på skolen. Skoleåret er ikke over, standpunktkarakterene er ikke satt, og mange skal videre til studier over sommeren. Elever som er mye borte fra f.eks. vurderingssituasjoner, risikerer å ikke få karakter på grunn av manglende vurderingsgrunnlag. Dette er både elevene og skolene svært godt klar over, og det gjøres mye godt arbeid for å sørge for at elevene er til stede på skolen, selv om vi har et annet dokumentasjonskrav i dette skoleåret.

Tore Vamraak (H) [13:28:42]: Jeg takker for svaret.

Jeg vil minne statsråden om at allerede 7. februar ba stortingsrepresentant Jan Tore Sanner regjeringen om å gjeninnføre fraværsreglen i den videregående skolen. Statsråden ville ikke lytte til Høyres forslag den gangen. Nå ser vi enda tydeligere alle de uheldige konsekvensene av at fraværsgrensen er satt på vent, og rektorer over hele landet ber om at fraværsgrensen gjeninnføres. Rektoren ved statsrådens egen videregående skole, Jessheim videregående skole, sier i dag til Romerikes Blad:

«Fraværsreglen og eksamen hjelper en del elever til å komme seg på skolen, og når de strukturene er borte øker fraværet.»

Jeg vil spørre om statsråden vil lytte til rektoren på sin gamle skole og en rekke andre rektorer, ta elevene på alvor og snarlig gjeninnføre fraværsregelen.

Statsråd Tonje Brenna [13:29:37]: At vi har et annet dokumentasjonskrav i forbindelse med fravær på vide-regående, er ikke det samme som at vi har tatt vekk kravet om at vi skal følge opp den enkelte elev og sørge for at vedkommende møter på skolen. Jeg tror det er synd for både lærere, rektorer og elever over hele landet om vi nå fra Stortinget bidrar til å skape et bilde av at norske elever ikke går på skolen, ikke anstrenger seg og ikke jobber, og at lærere heller ikke gjør det de kan for å sørge for å holde elevene motiverte ut skoleåret. Det er alltid skolen som har ansvaret for å følge opp den enkelte elev, og elevene må fortsatt møte opp for å kunne få vurdering og karakter i det enkelte fag.

Elevene jeg møtte i dag tidlig på Persbråten videregående skole, var veldig fornøyde med den oppfølgingen de fikk på sin skole, hvor lærere og rektor gjør det de kan for å følge opp og sørge for at elevene er på skolen, hvor det merkes tydelig at noen følger med dersom man ikke møter opp, og hvor de har det hyggelig sammen samtidig som de lærer sammen. Jeg tror den tette oppfølgingen er svaret på mer nærvær på skolen.

Tore Vamraak (H) [13:30:39]: Jeg merker meg at statsråden skyver ansvaret ned på den enkelte skole og den enkelte rektor, samtidig som vi får signaler fra rektorer om at man ønsker at statsråden går tilbake på sin beslutning fra november om nettopp å ta vekk kravet til dokumentasjon av fravær.

Da statsråden i februar avlyste eksamen, begrunnet hun det med at det ville gi mer undervisning og økt læring. Vi leser i et innlegg i Adresseavisen fra lektor Lars Aursand ved Kristen videregående skole Trøndelag, KVT, at elevene selv påpeker at de har mistet motivasjonen fordi de ikke har noe å strekke seg etter etter at eksamen ble avlyst.

Mener statsråden at avlysning av eksamen i kombinasjon med lempning av fraværsregelen har ført til mer undervisning for elevene og økt læring?

Statsråd Tonje Brenna [13:31:39]: Jeg skulle ønske vi slapp å avlyse eksamen. Jeg skulle ønske vi kunne hatt en skolehverdag som var normal, og jeg skulle ønske vi nærmest kunne latt som at de to årene vi legger bak oss, ikke var så spesielle som det de har vært.

Men når det gjelder representanten og undertegnedde, som er opptatt av at vi faktisk skal ha et institutt i norsk skole som heter eksamen, tror jeg vi skal være var for de veldig tydelige anbefalingene som kom fra Utdanningsdirektoratet da vi ba om en vurdering knyttet til gjennomføringen av eksamen i år. Det handlet om at ek-

samen må ha legitimitet. Noe av den legitimiteten består i at elevene skal igjennom de samme læreplanene på ulike skoler over hele landet, for så å komme igjennom en lik eksamen. Når året som de legger bak seg, og som leder fram til eksamen, har vært så ulikt, er jeg bekymret for at det ville svekket eksamenens legitimitet – hvis vi hadde gjennomført en lik prøve etter et ulikt skoleår. Derfor ble eksamen avlyst, men fra neste år er det eksamen igjen.

Spørsmål 22

Rasmus Hansson (MDG) [13:32:56]: «I forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen «Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi» i 2018 vedtok Stortinget å be regjeringen legge fram et forslag til en matkastelov. Regjeringen varsler i Hurdalsplattformen at den vil legge fram et slikt lovforslag.

Når vil forslaget til matkastelov bli lagt fram, og hva vil være hovedtrekkene i loven?»

Statsråd Sandra Borch [13:33:36]: Jeg takker representanten for spørsmålet.

Matsvinn er en kilde til unødige klimagassutslipp, negativ miljøpåvirkning, sosiale utfordringer, og det er også dårlig økonomi. I Hurdalsplattformen, som representanten har nevnt, har regjeringen varslet at vi vil redusere matsvinn bl.a. ved å utarbeide en matkastelov.

Bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn er vårt viktigste virkemiddel for å nå FNs bærekraftsmål nr. 12.3 om at Norge skal halvere matsvinnet per innbygger i 2030. Avtalen er undertegnet av politikere fra fem ulike departementer og tolv organisasjoner som representerer hele matverdikjeden fra primærnæringen til matindustrien.

Det gode samarbeidet mellom det offentlige og det private har sikret resultater selv om vi ennå ikke er helt i mål. Bransjeavtalens første hovedrapportering på matsvinn ble lagt fram i desember 2021. Den viser at det i Norge i 2020 ble kastet 10 pst. mindre mat enn i 2015. Nå som det første gang er rapportert på matsvinn for hele verdikjeden fra primærnæringen til forbrukeren, gir det oss en enestående mulighet til å finne årsakene til matsvinnet i hele verdikjeden. Hvis vi finner årsakene, kan vi identifisere og gjennomføre tiltak mot matsvinnet i hele kjeden. Det er viktig at hele verdikjeden samarbeider for å finne ut av dette, og erfaringen så langt er at god dialog på tvers av bransjer og sektorer og et tett samarbeid mellom det offentlige og det private er avgjørende for å lykkes.

Så skal Norge halvere matsvinnet innen 2030. Vi må vurdere hvilke virkemidler som best bidrar til dette målet, inkludert hvordan en eventuell matkastelov i så fall

bør innrettes for å bidra til måloppnåelse. Her har ikke regjeringen konkludert ennå, men vi jobber med saken, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om arbeidet på egnet måte.

Rasmus Hansson (MDG) [13:35:45]: Jeg takker for svaret og ber alle merke seg at nå har det kommet inn «eventuell» foran den matkasteloven som er varslet i Hurdalsplattformen. Da er vi på tur i retning det som den forrige regjeringen gjennomførte med bravur i åtte år, nemlig ikke å legge fram en matkastelov. FNs statistikk viser også at Norge ligger dårlig an til å klare bærekraftsmålet som er satt, og som statsråden refererte til, innen 2030. Det er til og med i en tid hvor matproblemet blir ekstra akutt og matkasting blir ekstra forkastelig når verdens hveteproduksjon er truet på grunn av krigen i Ukraina.

Da spør jeg igjen: Når vil regjeringen legge fram den matkasteloven som er varslet i Hurdalsplattformen? Eller er det sann å forstå at man nå ikke lenger er forpliktet til å legge fram en matkastelov?

Statsråd Sandra Borch [13:36:53]: Som jeg nevnte i mitt første svar, vil regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Men det jeg kan si, er at det er viktig for regjeringen at en matkastelov innrettes sann at den kan virke i lag med bransjeavtalen og ikke kommer i konflikt med den.

Så er det også viktig at virkemidlene mot matsvinnet innrettes sann at det bidrar til en god måloppnåelse. Som jeg har vært inne på, har vi ikke konkludert ennå – det er mange hensyn som må veies opp mot hverandre i denne saken. Som sagt jobber vi nå med hvordan man kan innrette en matkastelov, sann at den kan virke sammen med bransjeavtalen og ikke komme i konflikt med den.

Rasmus Hansson (MDG) [13:37:39]: Jeg regner med at det er en selvfølge og ikke en nyhet at en matkastelov ikke skal komme i konflikt med bransjeavtalen, men samvirke med den. Det trenger vel knapt nok å nevnes.

Et virkemiddel som blir helt avgjørende for å kunne gjennomføre den videre matkastereduksjonen, som er helt nødvendig, er en produsentansvarsordning for mat som plasserer det økonomiske ansvaret for forebygging og håndtering av matsvinn der det hører hjemme – hos næringsmiddelprodusentene og dagligvarekjedene. Er dette noe som regjeringen allerede nå kan bekrefte er et virkemiddel de vil ta i bruk?

Statsråd Sandra Borch [13:38:25]: Som jeg har svart to ganger tidligere, vurderer regjeringen nå hvordan disse elementene skal innrettes. Selv om det er mange

aktører som har etterlyst en lov, er det også flere sentrale aktører i verdikjeden som er skeptiske. Det er derfor mange hensyn, som også representanten har vært inne på, som må tas med i det arbeidet vi skal gjøre og er i gang med. Det som er viktig nå framover, er at vi fortsatt legger vekt på bransjeavtalen, legger vekt på å gjøre tiltak videre nå for å få ned matsvinnet. Der har jeg et veldig godt samarbeid med klima- og miljøministeren og barne- og familieministeren rundt de rapporteringene som nå er satt i gang, og vi fikk første rapportering i desember 2021.

Spørsmål 23

Tobias Drevland Lund (R) [13:39:41]: La meg starte med å gratulere statsråden med seieren i Kompani Lauritzen. Det er kanskje ikke helt innenfor, men likevel. Mitt spørsmål til statsråden er:

«Hva gjør regjeringen for å få hentet flyktninger ut av nabolandene ved grensa til Ukraina så raskt som mulig?»

Statsråd Emilie Mehl [13:40:00]: Tusen takk – det setter jeg pris på!

Ukrainas naboland har gjort, og gjør, en imponerende innsats for å ta imot alle som flykter fra krigen i Ukraina. Vi ser at land som Polen, Romania og Moldova stiller opp og opplever også et stort press på sine lokalsamfunn, skoler og velferdssystemer. Jeg har veldig stor respekt for den jobben som gjøres av myndighetene i de landene. Så stiller også Norge opp for dem som flykter fra Ukraina, og for nabolandene, i likhet med flere andre europeiske land.

Regjeringen har stilt seg åpen for å ta imot 2 500 flyktninger fra Moldova og for å avlaste og vurdere anmodninger fra land som ber om bistand til å overføre flyktninger. Det er på bakgrunn av at Moldova har anmodet om slik bistand. Vi mener det er viktig at den overføringen skjer innenfor rammene av samarbeid med de andre landene i Europa, hvor det er flere som har sagt seg villig til å bidra med overføring. FNs høykommissær for flyktninger har også bedt eksplisitt om at vi gjør det på denne måten for å sikre at prosessen er forsvarelig, at den er koordinert, og at flest mulig tar ansvar.

Det er Utlendingsdirektoratet og politiet som har ansvar for den praktiske tilretteleggingen av å overføre flyktninger fra Moldova, og det er gitt en instruks for flere uker siden om at det skal skje så raskt som mulig. UDI og politiet gjør en stor innsats for å følge opp dette i samarbeid med bl.a. Europakommisjonen, Høykommissæren for flyktninger og med Moldovas egne myndigheter.

Jeg forstår at man da lurer på hvorfor det ikke har kommet noen flyktninger fra Moldova. Det er fordi at på

tross av denne innsatsen, som vi har jobbet med over tid, har ikke overføringene gått så raskt som vi kanskje trodde da vi annonserte at regjeringen vil ta imot flyktninger. En viktig grunn til det er rett og slett at mange av dem som er fordrevet fra Ukraina, selv ønsker å bli i Moldova, slik at de raskt kan vende tilbake til Ukraina når muligheten byr seg til det, eller at de kan være i nærheten av landet de er fra, og kulturen de kjenner. Og det er det jo lett å forstå. Det er mange som har reist fra ektefamilien sin, fra sønnene sine, fra hus og hjem, og det vil være det som er viktigst for dem. Så i denne situasjonen har det norske ønsket om å ta imot flyktninger og hjelpe sekundær betydning.

Men arbeidet med å overføre er pågående. Jeg kan ikke tidfeste når vi vil se de første flyktningene fra Moldova her, men jeg har et håp om at vi snart vil kunne ønske dem velkommen til Norge.

Tobias Drevland Lund (R) [13:42:55]: Jeg takker statsråden for svaret. Samtidig vet vi at veldig mange nordmenn engasjerer seg for å hente ukrainske flyktninger til Norge. På Notodden, i mitt eget fylke, har det bl.a. blitt etablert en stiftelse som heter The Norwegian Support for Ukrainian Refugees Foundation. Stiftelsen har som formål å levere sivilt utstyr til ukrainske flyktninger samt hjelpe flyktningene med transport til Norge. Stiftelsen fokuserer på kvalitet i tilbudet, slik at flyktninger ikke utsettes for ulike former for utnyttelse og menneskesmugling. Derfor har bussene som drar ned, om bord bl.a. leger, helsearbeidere og tolker. NSFUR har allerede tatt flere turer for å hente flyktninger. De er på sin ellevte tur nå – den siste bussen går faktisk nå i dag. Derfor lurer jeg på om statsråden vil ta initiativ til å støtte slik viktig og frivillig virksomhet også i den tiden vi er i nå?

Statsråd Emilie Mehl [13:43:52]: Helt siden krigen brøt ut, har jeg og regjeringen oppfordret personer som ønsker å bidra, til å ta kontakt med frivillige organisasjoner som har erfaring med dette, som har etablerte strukturer, og som vi vet er seriøse, for å bruke den veldig, veldig gode innsatsen som de gjør – og det er jeg takknemlig for.

Samtidig vet vi at det er mennesker som tidligere er dømt for overgrep mot barn, som har engasjert seg i bl.a. privat transport av flyktninger. Det er en av grunnene til at vi hele veien har frarådet private å reise ned. Vi mener det er riktig at overføring av flyktninger til Norge skjer i myndighetenes regi og bl.a. gjennom disse koordinerte initiativene sammen med andre europeiske land, noe som også er mitt inntrykk at Høykommissæren for flyktninger setter pris på, for å redusere faren for menneskehandel og utnyttning.

Tobias Drevland Lund (R) [13:44:51]: Jeg takker for svaret, men når regjeringen ikke vil sette seg ned med disse aktørene, er det ingen kontroll på hvilke frivillige som drar ned, og da har vi heller ikke kontroll på hvem som bedriver denne virksomheten. Hadde statsråden og regjeringen derimot satt seg ned med organiserte, seriøse frivillige aktører, som NSFUR, tror jeg vi hadde fått bedre kontroll. Det er også sann at når denne stiftelsen drar ned for å hente flyktninger, har de med seg et eget brev fra den ukrainske ambassadøren – som jeg også har her. Hvis ikke det beviser at dette er en seriøs og godt organisert stiftelse, så vet ikke jeg. På tross av dette, på tross av den ukrainske ambassadørens ord: Er det fortsatt sann at statsråden mener det ikke er riktig at organiserte, seriøse frivillige aktører henter ukrainske flyktninger i den situasjonen vi er i nå?

Statsråd Emilie Mehl [13:45:42]: Jeg kjenner ikke til detaljene i den konkrete saken som representanten spør om, så det kan jeg ikke gå inn i, men det er ikke riktig at norske myndigheter ikke har kontakt med seriøse, frivillige organisasjoner. Vi samarbeider veldig tett med f.eks. Røde Kors for å kunne levere bistand, medisinsk utstyr og annet til Ukraina og nabolandene. Vi bistår økonomisk med flere milliarder, og vi har også nå sagt at vi er åpne for å ta imot inntil 2 500 flyktninger fra Moldova og i tillegg pasienter fra et helseinitiativ i EU. Men jeg mener det er riktig og viktig at dette skjer i kontrollerte rammer, at personer som engasjerer seg i frivillig arbeid, gjør dette gjennom seriøse, etablerte frivillige organisasjoner. Jeg er veldig takknemlig for alle som har lyst til å bidra, og som har gjort veldig mye innsats med dette, og så har jeg også ansvar for sikkerheten både til Norge og til flyktningene, noe som gjør at det er viktig at det er noen rammer her.

Spørsmål 24

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:47:07]: «Flere analytikere melder om fare for kraftrasjonering og vedvarende ekstreme strømpriser framover. NVE med flere roper varsko om svært lav grunnvannstand. Magasinfyllingsgraden setter nye bunnrekorder, mens krafteksporten setter nye topprekorder, strømprisene likeså. Statsråden har tidligere uttalt at magasinfyllingsgraden er tilstrekkelig, og at det ikke er fare for kraftrasjonering.

Kan statsråden klargjøre hva han baserer disse basante påstandene på, når det kommer alarmrop fra så mange forskjellige hold, både private og statlige?»

Statsråd Terje Aasland [13:47:46]: Ved siste oppdatering fra NVE var fyllingsgraden for vannkraftmagasinene i hele Norge 21,1 pst. Dette er 10,2 pst. under nor-

malen for denne tiden av året, men fyllingsgraden har vært lavere før.

I prisområdet for Sør-Norge – NO1, NO2, NO5 – er fyllingsgraden under normalen for denne tiden av året. Gjennom uke 16 steg fyllingsgraden på Sør- og Østlandet. Dette har sammenheng med mye vindkraftproduksjon på kontinentet, som gjorde Norge til nettoimportør av kraft den uken. Mildt vær førte til et lavt forbruk og smeltevann til magasinene, som også bidro til økt magasinifylling i disse prisområdene. Fyllingsgraden på Østlandet fortsatte å øke gjennom uke 17.

Vi legger nå vinteren bak oss og går inn i tiden hvor vårsmeltingen normalt starter. Dette vil bidra til å øke fyllingsgraden i magasinene over hele landet. NVE har beregnet at forventet kraft fra snøen i fjellet, også kalt snømagasin, var på om lag 48 TWh ved slutten av uke 17. Dette er om lag som normalt.

Tørken på Østlandet og på Sørlandet er en spesiell situasjon og noe NVE følger ekstra nøye med på. NVE har vært i beredskap om kraftsituasjonen siden i høst, og selv om værprognosene framover per nå ikke er på vår side, er kraftrasjonering ikke noe vi frykter nå. Jeg har samtidig tillit til at regulantene følger med på vannstanden og vannføringen og oppfyller sine pålagte krav i konsesjonsvilkårene i tiden framover.

Det er viktig for regjeringen å følge nøye med på den norske kraftsituasjonen inn mot neste vinter og neste vårsmelting. Regjeringen har derfor bedt NVE vurdere risikoen for ulike utviklingstrekk i Norge og Norden som bl.a. kan medføre risiko eller øke risikoen for knapphet på kraft i det norske kraftsystemet gjennom vinteren 2022/2023. NVE skal også vurdere om det er behov for forberedelser eller tiltak inn mot neste vinter for å redusere risikoen for knapphet på kraft.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:49:54]: Jeg takker for svaret. Det er betryggende å høre at man gjennomfører en risikoanalyse. Det har jeg spurt om tidligere, i skriftlig spørsmål, uten at jeg fikk noe tilfredsstillende svar. Så det er godt å høre at man ser på det.

Vi var jo på Sandefjord-konferansen sammen her i begynnelsen av uken, hvor EUs leder for energi- og miljøkomiteen innrømte at hvis russerne stoppet olje- og gasseksporten, hadde man store problemer. Det vil også Norge få hvis denne situasjonen inntreffer. Nå sier statsråden at snømagasinet er som normalt, men som statsråden også nevner, er fyllingsgraden meget lav. Som i 2010 har man hatt en høy strømekспорт til tross for lite nedbør, og i 2010 fikk man store problemer fordi man fikk en kald vinter mye tidligere enn planlagt. Dette kan også skje nå, i tillegg til det geopolitiske.

Har man virkelig tatt inn over seg dette? Har man magasinert opp kraften, sånn at man er beredt hvis den-

ne situasjonen skulle inntreffe, eller kan vi risikere store kraftrasjoneringsproblemer til vinteren hvis dette skjer?

Statsråd Terje Aasland [13:51:00]: Som jeg sa i mitt første svar, er det ikke noe grunnlag for å tro det akkurat nå, men NVE følger som sagt situasjonen nøye. Jeg får jevnlig oppdateringer fra NVE, og har bedt om det, om de vurderingene som nå gjøres, og det er viktig at vi følger dette tett.

Så er det viktig for meg å understreke det særskilte oppdraget NVE har fått nå, nettopp med å vurdere situasjonen fram mot neste vinter og neste vårsmelting. Det er ingen tvil om at vi gjerne skulle hatt noe mer vann i magasinene akkurat nå, men jeg er helt overbevist om at NVE vil være det beste instrumentet vi har for å vurdere hvordan utsiktene faktisk er, og at en eventuelt – hvis det skulle bli behov for det, noe det altså ikke er nå – forbereder eventuelle tiltak som måtte gjøres.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:51:54]: En ting er det historiske – NVE og magasinifyllingsgrader – men det bør jo oppdateres i tråd med den geopolitiske situasjonen og de nye kraftkablene og kraftsituasjonen Europa står i. Det håper jeg følges opp og prioriteres.

I tillegg: På Sandefjord-konferansen fikk vi høre at gasseksporten fra Norge ligger an til å øke med 100 TWh i år, som statsråden fortalte, hvor gass som var tiltenkt injisert for å få opp mer olje, nå skal sendes til EU. Vi ofrer altså litt oljeproduksjon for å hjelpe EU. Hvorfor setter man ikke noen krav og betingelser, at man skal kunne begrense noen få terrawattimer i strømekспорт, slik at man kan redusere strømprisene fra 254 øre, som det er nå, så langt i mai, som er over åtte ganger så høyt som normalt? Hvorfor gir man så mye til EU uten å kreve en regulering og begrensning av krafteksporten tilbake?

Statsråd Terje Aasland [13:52:57]: Aller først tror jeg det er viktig å understreke at NVEs oppdrag går ut på å vurdere den konkrete situasjonen, ut fra det virkelighetsbildet som til enhver tid gjelder. Jeg understreker at det er mange usikkerheter som ligger der, og som en må være forberedt på å kunne håndtere, men det er den faktiske situasjonen som gjelder. Det er det NVE har fått i oppdrag å vurdere.

Så er det sånn, og det viser jo enkeltukene, at det også er uker hvor vi har nettoimport av kraft til systemet. I den tiden vi nå går inn i, mot sommeren, vil det være en stor fordel for vår egen situasjon hvis det er sånn at snøsmeltingen og magasinifyllingen faktisk skjer. Men om det eventuelt skulle blåse mye i Europa, kan vi importere kraft, nettopp for å underbygge energisikkerheten i Norge gjennom det. Den eneste sikkerhetsventilen vi har, utover rasjonering, er jo import av vindkraft fra Eu-

ropa, og jeg håper at det også kan inntreffe i løpet av sommeren.

Sak nr. 3 [13:54:04]

Referat

Presidenten: Da er sak nr. 2 avsluttet.

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.55.

